

Esayi

Nabi Esayi Alaa Falan Naxan Sebe

Heburu xuini, Nabi Esayi xinla bunna neen fa fala, “Alatala nan marakisi tiin na.” Falani ito nan findixi Kitabun yireni ito falan xunna ra, bayo xaranni ito kui, en na a toma nen fa fala, a Alatala, Isirayilaa Ala mon yigin nun kisin fima a yamaan ma.

Nabi Esayi a sebeni ito yitaxunxi doxo saxon nan na lan Isirayila yamana fe taruxun waxatine ma. A yire singena keli sora 1 han 39, na lanxi feene nan ma naxanye danguxi keli jee keme solofere jee tonge naaninna ma han jee keme solofere benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, Nabi Esayi nan yi Alaa falan nalima Yerusalen yi. Misiran yamanan senben yi gbo Isirayila sogeteden yifanna ma. Asiriya yamanan senben yi gboma ayi a komen foxoni. Isirayila yi lu mangaya senbema firinne longonna ra. Nayi, yengene yi lu kele Isirayila nun Yuda nun yamana gbeteye tagi. Taro waxatini ito yi, Esayi yi a falama Isirayila kaane xa nen a e xa la Ala ra e yi e lannayaan sa a yi.

A yire firindena keli sora 40 han 55, na xili nen waxatina nde yi a “Isirayila madendenna.” Ala xuiin naxanye menne yi, ne yamaan madendenma nen a yi e senbe so. A mi luxi alo a yire singena. Na waxatini, Asiriya kaane mi yi fa findixi yamanan senbemaan na fo Babilon kaane. Ne yi Yerusalen taan suxu yengeni jee keme suulun jee tonge solomasexe nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, e yi siga a dugurenne foxo kedenna ra konyiyani.

Nabi Esayi yi muxu suxine ralimaniya Alaa falane xɔn. A naxa a Ala mɔn a yamaan naxetema nen a yamanani alo a to e ramini Misiran yi a fɔlɔni.

Kitabun yireni ito kui, waliyiya falana ndee tima lan “Alatalaa walikεen” ma. (Na sebexi sora 42.1-7 nun 49.1-6 nun 50.4-9 nun 52.13 han 53.12 kui). Na kanna, waxatina nde a luxi nen alo Ala yetena, waxatina nde alo yamaan naxan Alaa falan suxi, waxatina nde yi mɔn, a luxi nen alo Perise mangan Kirusi. Na falana ndee Yesu fa feen yebaxi nen ηεε kεmε wuyaxi benun a xa bari katarabi Esayi sora 53 ma.

Esayi yire saxandena sora 55 han 66, na lanxi muxu suxine xεtε waxatin nan ma Yuda yamanani ηεε kεmε suulun tonge saxan nun solo-masεxε benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, Perisene yi nɔɔn sɔtɔ Babilɔn yamanani. Nayi, Yuda kaane yi fa nɔε xεtε nen Yuda yi. Perisene manga Kirusi kedɔn seβε nen na waxatini naxan a ragidi a Isirayila kaane mɔn xa Ala Batu Banxi nenɛn ti. Muxu suxin xεtεna a konni, na mi findixi fe bɔrɔxɔxi ra bayo taan kalaxin nan yi a ra. Na nan na ra, Esayi yi xibaru fajin nali tɔrɔ muxuni itoe ma naxanye bata tunnaɔlɔ e ma. Marigi Yesu Esayi a falane nan tongoxi alogo a xa a yetε fa xunna yeba. Na sebexi Luka 4.16-21 kui.

¹ Feni itoe makεnεn Amɔsi a dii xεmεna Esayi nan xa lan Yuda nun Yerusalɛn ma, Yusiya nun Yotami nun Axasi nun Xesekiya Yuda mangane waxatine yi.

Yama murutεxina fe

² Kore xɔnna, ito ramε!

Bəxə xənnə, i tuli mati!
 Amasətə, Alatala falan tima, a naxa,
 “N bata diine ragbo,
 n yi e maxuru,
 koni e bata murutə n ma.

³ Ningena a kanna kolon,
 sofanla a kolon
 a kanna a dəgema dənaxan yi,
 koni Isirayila mi sese kolon,
 n ma yamaan mi sese famuma.”

⁴ Gbalon yama yulubitəni ito xa,
 siyaan naxan hakene goronna binya,
 fe yaxi rabane bənsənnə,
 dii tinxintareni itoe!
 E bata Alatala rabəjin,
 e yi e mē Isirayilaa Ala Sarijanxin na,
 e xun xanbi so a yi.

⁵ E wama a mən xa ε bənbə minən ma,
 ε to luma murutə a ma?
 E xunna birin bata findi furen na,
 ε bəjən birin səxələxi.

⁶ Keli ε sanna ma han ε xunna,
 sese mi kəndə.
 Maxələdene nən bənbə fəxəne nən fure dəene ε
 fatin birin ma,
 muxə mi naxanye dandanma,
 muxə mi e maxidima,
 muxə mi turen tima e də.

⁷ E yamanan luxi nən
 alo tonbon yaxina,
 ε taane bata gan.
 Xəjəne ε yamanan sansine kalama ε yəe xəri.
 E bəxən bata halagi,
 a lu alo yaxune na dangu a yi.

8 Siyon taan nan keden pe luxi
 alo bubun manpa bili nakəni
 alo gagen kəkunba xεeni
 alo yaxune na taan nabilin a yεngε xinla ma.

9 Xa Alatala Sənbən Birin Kanna
 mi yi muxe lu a nii ra en konni nun,
 en yi luma nən nun alo Sodoma taana,
 en liga alo Gomora taana.

10 ε Alatalaa falan name,
 Sodoma mangane!
 ε tuli mati en ma Alaa sariyan na,
 Gomora kaane!

11 Alatala naxa,
 “ε saraxa wuyaxine tənən mundun n ma?
 ε bata yεxεene gan n xa saraxan na
 e nun xuruse raturaxine turena,
 han n yi wasa na feene ra.
 Turane nun yεxεε diine nun kətəne wunla mi fa n
 kεnənxi sənən!

12 ε na fa n yεtagi,
 nde a falaxi
 ε xa fa n batu banxin tanden mabodon gbansan?

13 ε ba fε kiseene ra n xən,
 naxanye tənə mi na,
 ε wusulanna tutin haramuxin na a ra n yεε ra yi.
 ε kike nənən sanle rabama
 e nun Matabu Ləxəne,
 ε malanne tima.
 ε hakən naxanye ligama malanne yi,
 ne bata n yili.

14 ε kike nεnε sanle nun ε malanne bata n niin tərə.
 Goronna nan e ra n xun ma,
 n bata xadan e bun.

15 ε na ε yiine yite n maxandideni,

n mi n yεεn tima ε ra.
 Hali ε n maxandi han,
 n mi n tuli matiyε ε ra.
 Wunla ε yiin birin na.

16 Ε maxa, ε yete rasarihan,
 ε yi ε kewali naxine ba n yetagi,
 ε ba fe naxine lige.

17 Ε xaran fe fajin ligan ma,
 ε tinxinna fen,
 ε naxankata tiine ti kira fajin xon.
 Ε yi kiridine xun mayengε kitin bolon,
 ε kaɲa gilene xun mafala kitini.”

18 Alatala naxa,
 “Ε fa,
 en fa feene fεsεfεsε en bode xon.
 Hali ε yulubine luxi alo wunla,
 e fixama nen alo balabalan kesena.
 Hali e to gbeeli iki,
 e mon sarihanma nen
 alo dugi fixena.

19 Xa ε xuru,
 ε n ma falan name,
 ε naε yamanan bogise fajine donje nen.

20 Koni xa ε tondi,
 xa ε lu murute n xili ma
 silanfanna nan ε faxama,”* Alatala de xuiin nan
 na ra.

21 Taa tinxinxin findixi taa yalunxin na di?
 Kiti kendεn yi Yerusalεn yiren birin yi a fɔloni nun.
 Tinxin muxune nan yi dɔxi na.
 Koni iki, faxa tiine nan na yi.

* **1:20:** Silanfanna: Sofane yengeso deεmana.

22 Yerusalen kaane,
 ε gbetin bata findi wuren gbiin na,
 igen bata basan ε dolo faɲin na.

23 Muxu muruteɣine nan ε kuntigine ra
 e nun muɲadene bata malan.

Dimi yi seene rafan e ma mayifuni
 e yi e gi kiseene fɔxɔ ra.

E mi kiridine xun mayenge kitin bolonma.
 Kaɲa gilene kitine boɛ mi e xa.

24 Nanara, Marigina Alatala Senben Birin Kanna,
 Isirayilaa Ala Senɓemana falan ni ito ra,
 a naxa, “Gbalona ε xa!

N nan n yeɛ sɔtɔma nen n yengefane ra.
 N nan n gbeen ɲɔxɔma nen n yaxune ra.

25 Yerusalen kaane,
 n kelima nen ε xili ma.

N na ε rasariɲanma nen
 alo wuren gbiin na ba teen na,
 a maxa safunna ra.

N yi ε fe ɲaxine birin ba ε yi
 alo yɔxɔn bama wureni kii naxan yi.

26 N mɔn kitisa faɲine fima ε ma nen

alo a fɔlɔni,
 ε kawandi muxune yi lu
 alo a singene.

Na xanbi ra, a fa falama ε ma nen nayi,
 a taa tinxinxina, lannaya yirena.”

27 Siyon taan xunbama nen kiti kendɛn xɔn.

A muxun naxanye na fa Ala ma,
 ne xunbama nen tinxinyaan xɔn.

28 Koni murutedene nun yulubitɔne halagima nen
 e bode xɔn.

Naxanye na e mε Alatala ra,
ne fe bata dan.

²⁹ Nayi, ε yagima nεn ε wudi binle fe ra,
ε yi naxanye batuma
e nun ε nakɔ yiren naxanye sugandi ε kidene ra.

³⁰ Amasɔtɔ ε luma nεn
alo wudin naxanye dε yolonma,
hanma alo ige mi nakɔɔn naxanye yi.

³¹ Ε senbεmane luma nεn
alo sεxε xarena,
e kεwanle yi findi tεε fuluxaan na
naxan tεεn soma,
e nun e wanle yi gan e bode xɔn,
muxu yo mi na tεεn natu.

2

Alaa geyana fe

Mike 4.1-3

¹ Feni itoe make nεn Amɔsi a dii xεmεna Esayi
nan xa lan Yuda nun Yerusalen ma.

² Waxati famatɔni
Alatala Batu Banxin geyaan naxan fari
na danguma nεn geyane birin na,
a lu geyane birin xun ma,
siyane birin yi lu fε a ma han!

³ Siya wuyaxine fama nεn,
e a fala, e naxa,
“Ε fa, en siga,
en te Alatalaa geyaan ma,
Yaxubaa Alaa banxini.
A xa en xaran a sigati kiine ma,
alogo en xa bira a kirane fɔxɔ ra.”
Amasɔtɔ sariyan minima nεn Siyon yi.

Alatalaa falan minima nɛn Yerusalɛn yi.
 4 A findima nɛn kitisaan na siyane tagi.
 A yɛngɛne ɲanma nɛn yama wuyaxi tagi.
 E e silanfanne bɔnbɔma nɛn
 e yi e rafala ɲinge kenne ra,
 e tanbane yi rafala wɔlitɛne ra.
 Siya yo mi fa silanfanna tongoma gbɛtɛ xili ma.
 Yɛngɛn mi fa maxaranɲɛ mumɛ.
 5 Yaxuba yixɛtɛne, ɛ fa,
 en sigan ti Alatalaa kɛnɛnni!

Alatalaa lɔxɔn findixi kitisa lɔxɔn nan na

6 Ala, i bata i mɛ i ya yamaan na,
 Yaxuba bɔnsɔnna,
 bayo koron bɔnbɔne waraxi ayi
 naxanye sa kelixi sogeteden mabinni,
 yiimatone fan bata wuya ayi
 alo naxanye Filisitine konni.
 I ya yamaan nun siya gbɛtɛne bata so feene yi.
 7 Yamanan nafexi gbeti fixɛn nun xɛmaan nan na,
 a nafunla mi nɔɛ yatɛ.
 Yamanan nafexi soone nan na,
 a yɛngɛ so wontorone mi nɔɛ yatɛ.
 8 Yamanan nafexi suxurene nan na.
 Muxune e xinbi sinma e yii fɔxɔn nan bun ma,
 e tan yɛtɛɛn seen naxanye rafalaxi.
 9 Nayi, muxune birin e mafelenma nɛn,
 e fe yi magodo.
 Ala, i nama e rakeli de!
 10 Ɛ sa ɛ luxun fanyene bun,
 ɛ so bɔxɔn bun ma
 alogo ɛ xa ɛ gi Alatala bun ma
 naxan magaxu,
 e nun a binye gbeen nɔrɔna!

11 Adamadi yεε rawasoxine xun sinma nεn,
wasodene yi mafelen.

Alatala nan keden ma fe yitema na lɔxɔni.

12 Amasɔtɔ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna lɔxɔn
mamɛma

a kelima wasodene nun yεtε yigbone xili ma lɔxɔn
naxan yi,

a yi ne ragodo naxanye e yεtε yitema.

13 A kelima nεn Liban suman kuyene birin xili ma
e nun Basan yamanan warine birin

14 e nun geya gbeene nun yire matexine birin,

15 e nun kore banxine nun makantan yinne birin,

16 e nun Tarasisi kaane kunki gbeene nun gise
fɔpine birin.

17 Wasodene mafelenma nεn,

yεtε yigbone fe yi godo.

Alatala nan keden ma fe yitema na lɔxɔni.

18 Suxurene birin yi lɔ ayi.

19 Muxune soma nεn faranne nun yinle ra

alogo e xa e luxun Alatala ma,

naxan magaxu,

e nun a binye gbeen nɔrɔna

a na keli bɔxɔni maxadeni.

20 Na lɔxɔni,

muxune e suxure gbeti daxine nun

xɛma daxine rawolima ayi nεn sulumene nun

tuyene bun

e suxuren naxanye rafalaxi e batu seen na.

21 E soma nεn fanye longonne nun yinle ra

alogo e xa e gi Alatala ma,

naxan magaxu

e nun a binye gbeen nɔrɔna

a na keli bɔxɔni maxadeni.

22 Nayi, ε χετε adamadiine fɔχɔ ra
nii raxili keden peen nan fa e nun sayaan tagi.
Nayi, nanse e tan na?

3

Ala Yuda rabeyinma nen

1 Marigina Alatala Senben Birin Kanna balon nun
feren birin bama nen

Yerusalen kaane nun Yuda kaane birin yii.

A donseene nun igene birin ba na

2 e nun sofa kendene nun yengesone

nun kitisane nun nabine

nun yiimatone nun fonne birin,

3 e nun sofa kuntigine nun muxu gbeene

nun kawandi tiine nun yii rafalane,

e nun woyime yebaxine.

4 Ala naxa,

“N diidine findima nen e mangane ra,

naxanye mangayaan nabama e waxonna ra.”

5 Muxune e bode naxankatama nen yamani,

birin yi lu a dɔχɔ boden xili ma

diidine yi naxu fonne ra

fuyantenne yi naxu muxu binyene ra.

6 Muxuna nde a ngaxakedenna suxuma nen a fafe
xabilani,

a yi a fala a xa, a naxa,

“Dugi fajin mon i yii,

findi en ma mangan na,

i ti yama kalaxini ito yeε ra!”

7 Bodena a yabima nen na lɔχɔni,

a naxa, “E mali feren mi n xa.

Donse mi n konni,

maraberi ba mi na.

I nama n findi yamaan mangan na de!”

⁸ Yerusalen kalamatɔn ni i ra,
Yuda yamanan bata bira.

Amasɔtɔ e bata murutɛ Alatalaa binyen xili ma,
e a matandima e falane nun e kewanle yi.

⁹ E yetagin kiin gbansanna e xun maxidima.

Kenen ma feen nan fa e yulubine ra

alo Sodoma kaane,

e mi fa e fe luxunma.

Gbalon na kanne xa,

amasɔtɔ e halagin nan yitɔnma e yetɛ xa na ra!

¹⁰ E nɔɛ a fale nen,

ɛ naxa, “Tinxin muxune nan herini.

E kewanle tɔnɔn sɔtɔma nen.

¹¹ Koni gbalon muxu jaxine xa!

Feene birin xɔdɔxɔma ayi nen e ma.

Amasɔtɔ, e saranma nen e kewanle ra.”

¹² Ala yi a fala, a naxa,

“Diidine nan n ma yamaan jaxankata tiine ra,

jaxanle nan e xun na.

N ma yamana,

ɛ yeeratine ɛ ralɔma ayi nen,

e yi ɛ kirani fu ɛ ma.”

Ala yeeratine makiti fena

¹³ Alatala bata keli,

a yitɔnxi kitin xili ma,

a bata keli siyane makitideni.

¹⁴ Alatala a yamaan fonne nun a kuntigine mak-

itima, a naxa,

“E tan nan n ma nakɔn kalaxi,

n ma yamana.

E yi ɛ banxine rafe yiigelitɔne seene ra.

15 Nanfera ε n ma yamani lunburunma.
 Nanfera ε yigelitōne ɲaxankatama?”
 Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na
 ra.

16 Alatala naxa,
 “Siyon sungutunne bata e yεε yite.
 E sigan tima e kōeni texin na
 e muxune rakunfa e yεεne ra.
 E sigan tima dɔɲin dɔɲinna ra,
 e lu e san kōe rasone xuiin naminε.”
 17 Marigin Siyon kaa sungutunne findima nɛn teli
 kanne ra,
 Alatala yi e xunne magenle lu.

18 Na lɔxōni, Marigina e ratofan seene bama nɛn
 e yii: San kōe rasone nun ɲεεne nun maxidi seen
 naxanye digilin fɔlɔxi alo kikenana 19 e nun tunla
 soone nun yii kōe rasone nun kōe mafilinne 20 e
 nun labaranne nun ɲεε yɔlɔnxōnne nun tagixidi
 dɛnbɛxine nun latikōnōnne nun e kantan seene,
 21 e nun yii soli rasone nun ɲɔε raso wurene, 22 nun
 sali dugi faɲine nun doma gbeene nun gubane
 nun gbeti sa seene e yii, 23 e nun mato kikene nun
 doma yelefuxin tofaɲine nun kōe raxidine nun
 tungun mafelenne.

24 E latikōnōnne xirin masarama nɛn se kunxin
 xirin na,
 e tagi xidin yi masara lutin na.
 E xun dɛnbɛxi faɲine gbananma nɛn,
 sunu dugine nun bɛnbɛnle yi ragodo e ma dugi
 faɲine funfuni.

Yagin larune yi sa e ma tofanna funfuni.

25 Yerusalɛn kaane,

ε xεmεne faxama nεn silanfanna ra,
ε sofane yi faxa yεngεni.

²⁶ Nayi, taan birin e wugama nεn,
e sunu.

A muxune halagixin yi lu dɔxi bɔxɔni.

4

¹ Na bɔxɔni, naxalan solofere xεmε kedenna sux-
uma nεn

e a fala a xa, e naxa,

“Nxu donseen nun maraberi baan fenjε nxu yεε
xa,

alogo tun nxu xa yate i ya naxanle ra,

i yi nxɔ yagin ba!”

² Na bɔxɔni, Alatala se faɲi nɔrɔxina nde rasolima
nεn yamani. Yamanan bogi seene yi findi Isir-
ayila muxu dɔnxεne kanba xunna nun binyen

na. ³ Nayi, naxanye na lu Yerusalen yi, naxanye

mɔn na lu e nii ra Siyon yi, a falama nεn ne

ma, a “Muxu Rasarijanxine,” Ala bata naxanye

birin xili seβε alogo e xa nii rakisin sɔtɔ Yerusalen

yi. ⁴ Marigina Nii Sarijanxin yi kiti kendεn nun

tεen nafa Yerusalen yi, a naxanle rasarijan e fe

xɔsixinε ma. A Siyon taan nasarijan faxa ti wuli

funfune ma. ⁵ Na xanbi ra, Alatala kundaan nun

tutin naminima nεn Siyon गयाan nun a yama

malanxin xun ma. Kɔεεn na, a findi tεε dεgε gbeen

na. A nɔrɔn yi lu e birin xun ma alo xunna soona,

⁶ alo yigiyaden naxan nininna fima kuye wolon

waxatini yanyin na e nun soden nun luxundena,

tule gbeen na fa.

5

Isirayila yamanan luxi nεn alo Alaa nakɔna

¹ N xa sigin sa n xanuntenna xa,
n xoyina manpa bili nakona fe ra.
Manpa bili nakona nde yi n xanuntenna yii
geyaan sabati yireni.

² A baxon wali nen
a yi gemene ba a yi,
a yi sansi yebaxine si na yi.
A yi gbengben ti kantan tiden na.
A yi dolɔ ige baden ge fanyeni.
A yengi yi manpa bogi fajine nan ma a nakoni,
koni a manpa bogi xolene nan sotaxi.

³ Nayi, n xanuntenna naxa,
“E tan naxanye dɔxi Yerusalen yi,
ε tan Yuda kaane,
ε tan nan kitin sama nxu nun n ma nakoon tagi.
⁴ N yi lan nun n xa nanfe gbete liga n ma nakoon xa,
n munma naxan liga a xa singen?
N yengi yi bogi fajine nan ma nun,
nanfera nayi, a bogine birin xolɔ?
⁵ Iki, n xa a fala ε xa
n fama naxan ligadeni n ma manpa bili nakoon na:
N na a sansanna kalama nen,
xuruseene yi a madon.
N na a rabilinna yinna rabirama nen
dangu muxune yi a yibodon.
⁶ N na a findima baxo rabejinxin na nen,
a mi fa masεge, a mi biye.
Sεxε jaxine nun janle minima nen a ma,
n yi tonna dɔxɔ kundane ma
a e nama tulen nafa a ma.”

7 Alatala Senben Birin Kanna manpa bili nakoon
lanxi
Isirayila yamaan nan ma.
Nakoon naxan yi rafan a ma nun han,
Yuda yamaan nan yi na ra.
Alatala yengi yi kiti kenden nan ma a yamani
koni a gbalon nan lixi na.
A yengi yi tinxinyaan nan ma,
koni a gbelegbele xuiin nan mexi na.

8 Gbalon na kanne xa
naxanye banxine tima e bode fari,
e xene tugun e bode ra
han e baxon birin tongo,
e yi dexo kedenyani yamanani.

9 N tunla Alatala Senben Birin Kanna falani ito nan
mexi, a naxa,

“N bata n kolo,
banxi wuyaxini itoe kalama nen.
Banxi gbee fajini itoe kui genla yi lu.

10 Manpa bili nakoon naxan gbo
han jingen xi fu tiye naxan bideni,
na mi manpa litiri tonge naanin naminε.
Naxan na murutun kilo kemε bi,
na kilo fu nan tun xabama.”

11 Gbalon na kanne xa
naxanye kurunma,
e e gi dolon foxo ra,
naxanye xima e yeε ra yi dolo mindeni,
han e xunna yi keli.

12 E degema e banden don jaxaxaxane yi
bolon xuiin nun konden xuiini
e nun tanban xuiin nun xulen xuiin nun dolona.

Anu, e mi Alatala kewanle rakɔɔsima
e mi a wanle toma.

¹³ Nanara, Ala naxa,

“N ma yamaan sigama nen konyiyani,
bayo e mi waxi sese kolon feni.

E muxu gbeene faxama kamɛn nan na,
yamaan yi halagi ige xɔnla ma.”

¹⁴ Nanara, laxira a dɛni bima nen pon,

a yi a so dɛ gbeeni bi

dan mi naxan na

muxu gbeene nun e yamaan birin yi godo mɛnni
e nun e sɔnxɔ ratene nun e mananmanantɔne
birin.

¹⁵ Muxune birin mafelenma nen,

adamadiine fe yi godo,

wasodene yi e xun sin.

¹⁶ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fe yitema nen

a kiti kendɛn xɔn.

Ala sariɲanxina a sariɲanna mayitama nen

a tinxinyaan xɔn.

¹⁷ Nayi, taa kalaxini ito findima nen

yɛxɛɛne rabaden na,

e fa e dɛge na,

xɔɲene yi e balon sɔtɔ nafulu kanne banxi xɔnne
yi.

¹⁸ Gbalon na kanne xa

naxanye hakɛne e xidixi wulen xɔn

alo lutina,

e bubu e fɔxɔ ra.

E e yulubin bandunma e fɔxɔ ra

alo yɔlɔnxɔnna wontoron bandunma kii naxan yi.

¹⁹ E a falama, e naxa,

“Ala xa a mafura,

a xa a wanla ke xulen
alogo nxu xa a to.

A feen xa yiso,

Isirayilaa Ala Sarijanxina fe ragidixine xa raka-
mali,
nxu yi a fe kolon.”

²⁰ Gbalon na kanne xa,
naxanye a falama,
a fe naxin fan,
a fe fajin naxu,
naxanye kenenna yatema dimin na,
dimin yi yate kenenna ra,
naxanye xalen yatema a naxumen na,
naxunna yi yate xalen na.

²¹ Gbalon na kanne xa
naxanye e yete findixi fe kolonne ra
e yi e yete yate xaxilimane ra!

²² Gbalon na kanne xa
naxanye tunnafan dol mindeni,
naxanye fatan dol minseene basanje!

²³ E fe kalan bejinma se feen na
koni e mi tinma sontarena kitin se.

²⁴ Nanara, e luma nen
alo teen sexen naxan ganma,
alo sexe xaren naxan janma tee degeni.
E salenne kunma nen,
e fugene yi siga ayi
alo gbangbanna.

Amasoto e bata e me Alatalaa sariyan na,
Senben Birin Kanna.

E bata Isirayilaa Ala Sarijanxina falan nabepin.

25 Nanara, Alatala bata xɔlɔ a yamaan ma han!
 A bata a yiini bandun e xili ma,
 a yi e ɲaxankata.
 Geyane xuruxurunma,
 binbine biraxi na xun xɔn
 alo ɲaman kiraan xɔn.

Koni hali na birin,
 Alatalaa xɔlɔn mi ɲan,
 a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

26 Ala bata taxamasenni te
 alogo siya makuyene xa a to,
 a yi siyana nde xili kolinni
 sa keli bɔxɔn danna ra.
 E mi e to fɛ e giye?
 E xulun de!

27 Muxu yo mi xadanxi e ye,
 e sese mi e madiganma,
 xixɔnla mi muxu yo ma,
 e birin bata xulun.
 Sofa yo mi a tagixidin fulunxi,
 e sese a sankidi luti mi bolonxi.

28 E xalimakunle ɲɔɛne ralemunxi,
 e xanle birin bandunxi.
 E soone torone xɔdɔxɔ
 alo gɛmɛna,
 e wontorone sanne firifirima
 alo wuluwunla.

29 E sofane sɔnxɔ xuiin magaxu
 alo yatana,
 e wurundunma alo yata sɛnbɛmane,
 e xɔɲɛxin xɔɔyi seen suxuma,
 e yi a xali.
 Muxu yo mi nɔɛ a bɛ e yii.

30 Na ɓɔxɔni,
 e sɔnxɔni tema nen na yi
 alo fɔxɔ igen na walanje ayi.
 Nayi, naxan na a yeen ti yamanan na,
 na dimin nun yigitegen nan toma a yi,
 kundaan yi lu kenenna ye ma.

6

Alayi Esayi findi a walikɛɛn na

¹ Manga Yusiya faxa jɛɛni, n Marigin to nen
 dɔxi mangaya gbɛdɛ matexini pon! A doma gbeen
 lenbene yi Ala Batu Banxin nafexi. ² Maleka
 gubugubu kanne yi a xun ma. Gubugubu sennin
 nan yi e keden kedenna birin ma. Gubugubu
 firinna e yetagin yee maluxunxi, firinna e sanne
 yee maluxunxi, firin yi lu e tungan seen na. ³ E yi
 e xui raminima e bode ma, e naxa,
 “A sarijan, a sarijan,
 Alatala Senben Birin Kanna sarijan!
 Bɔxɔn birin nafexi a binyen nan na.”

⁴ Ala Batu Banxin deen ti wudine nun a so deen
 lonna yeteen yi lu xuruxurunje e xuiin ma, na yi
 rafe tutin na.

⁵ N yi a fala, n naxa, “Gbalona n xa, n bata
 halagi! Amasɔtɔ muxun nan n na naxan de hara-
 muxi, n dɔxi yamaan ye, fala haramuxin min-
 ima naxanye de. Anu, n bata mangan to n yeen
 na, Alatala Senben Birin Kanna.” ⁶ Koni maleka
 gubugubu kanna nde keden yi tungan, a fa n binni,
 tee wolonna suxi a yii, a naxan tongo saraxa gan-
 den fari tee ko seen na. ⁷ A yi tee wolonna din n deen
 na, a yi a fala, a naxa, “Iki, bayo ito bata din i deen

na, i haken bata xafari, solonaan bata ti i yulubin
 jan feen na.”

⁸ Nayi, n yi Marigin xuiin me maxodinna tiye, a
 naxa, “N na nde rasigama? Nde sigε nxu xa?” N yi
 a yabi, n naxa, “N tan ni i ra, n nasiga.”

⁹ A mon yi a fala, a naxa,
 “Siga, i sa a fala yamani ito xa, i naxa,
 ‘E tuli matima nen han,
 koni ε mi fefe famuma.
 E seen matoma nen han,
 koni ε mi a yigbema.’

¹⁰ E bonen naxodoxo ayi,
 i yi e tunle xori,
 i e yeene raxi.
 Xanamu, e yeene toon tima nen,
 e tunle yi falan me,
 e xaxinle yi feen famu,
 e yi xete n ma,
 e kende yaan soto.”

¹¹ N yi maxodinna ti, n naxa,
 “Marigina, han waxatin mundun yi?”

A yi n yabi, a naxa,
 “Han taane na halagi waxatin naxan yi,
 e muxu yo mi lu,
 e banxine yi kui geli,
 xεene yi kala,
 e findi boxo rabejinxine ra,

¹² han Alatala yi muxune masiga a ra
 han yamanan yi rabejin fefe!”

¹³ Xa muxune yaten yaganna joxon na lu ya-
 manani,
 teen mon xetema nen na raxarideni.

Koni wudi gbeene dungine nun wari dungine
 luma bəxəni
 kii naxan yi e na sege waxatin naxan yi,
 bənsən sarijanxina nde fan luma yamanani na kii
 nin
 alo wudi dungin naxan sa maɲingima.

7

Esayi yi Alaa falan nali Axasi ma

¹ Yotami a dii xemena Axasi, Yusiya mamanan-
 denna, Yuda Mangan waxatini, Arami manga
 Resin nun Remaliyaa dii xemen Peka, Isirayila
 mangan yi siga Yerusalen yenge xinla ma, koni e
 mi a no. ² Muxune yi a fala Axasi xa Dawuda
 yixetena, e naxa, “Arami kaane nun Efirami
 bənsəna muxune bata e malan e xili ma.” Man-
 gan nun a yamaan bənen yi maxa na feen ma alo
 foyen wudine yimaxama kii naxan yi.

³ Nayi, Alatala yi a fala Esayi xa, a naxa, “E
 nun i ya dii xemen Seyari-Yasubu* xa mini Axasi
 ralandeni ige ramaraden faxaraxiin xunna ra,†
 dugi xane xee ma kiraan xən. ⁴ A fala a xa, i
 naxa, ‘A liga i yeren ma, i raxara, i nama gaxu.
 I nama tunnaxo lo i ma muxu firinni itoe xolo
 gbeena fe ra, Resin‡ Arami kaan nun Remaliyaa
 dii xemena. Yegen tumatəon nan tun ne firinna ra.
⁵ N na a kolon Arami kaane nun Efirami bənsəna
 muxune nun Remaliyaa dii xemen bata a nata a
 e xa fe jaxin liga i ra. E naxa, ⁶ “En siga Yuda

* **7:3:** Seyari-Yasubu bunna neen Heburu xuini fa fala “Yamaan
 muxu dənxe ne xetema nen sa keli konyiyani.” † **7:3:** Ige
 ramaraden naxan geyaan na. ‡ **7:4:** Arami kaane mangan nan
 Resin na.

yamanan xili ma! En sa mən kaane yigitεε! En yi e yamanani taxun, en yi Tabele a dii xεmən dɔxɔ mangan na e xun na.” ⁷ Koni Marigina Alatala ito nan falaxi,

Na mi lanjε, na mi ligama.

⁸ Amasɔtɔ Damasi findixi Arami manga taan nan tun na.

Resin findixi Damasi mangan nan tun na.

Benun jεε tonge sennin e nun suulun,

Efirami bɔnsɔnna kalama nən,

a mi fa yate yamaan na.

⁹ Samari findixi Efirami manga taan nan tun na.

Remaliyaa dii xεmən findixi Samari mangan nan tun na.

Xa ε mi denkelεya,

ε mi tiyε!’ ”

Diin barima naxan xili Emanuweli

¹⁰ Alatala mən yi falan ti Axasi xa, a naxa,

¹¹ “Taxamasenna nde maxɔdin bɔxɔn bun hanma kore xɔnna ma Alatala ma, i ya Ala.” ¹² Koni Axasi yi a yabi, a naxa, “N mi sese maxɔdinma, n mi Alatala bunbama.” §

¹³ Nayi, Esayi yi a fala Axasi xa, a naxa, “E tuli mati, Dawuda yixεtene! E muxune tunnaxɔlɔma e ma, koni ε mi ε wasa soxi na yi. E mən n ma Ala fan tunnaxɔle a ma ba? ¹⁴ Nayi, Marigin yεteen taxamasenna yite ε ra: sungutun nasɔlɔnxin fudikanma nən, a yi dii xεmən bari. A yi xili sa ‘Emanuweli,’ na bunna nεen fa fala, ‘Ala en tagi.’

¹⁵ A baloma fεnεn nun kumin nan na, han a yi nɔ fe jaxin nun a fajin tagi rabε. ¹⁶ Anu benun na diin xa nɔ fe jaxin nun a fajin tagi rabε, i gaxuxi manga

§ 7:12: Na feen sebexi Sariyane 6.16 kui.

firinna naxanye yεε ra, ne yamanane rabejinma nεn. ¹⁷ Koni Alatala naxankata lɔxɔne rafama nεn i tan xili ma, e nun i ya yamaan nun i babaa denbayaan xili ma. Na lɔxɔne nɔxɔn munma lu na singen xabu Isirayila nun Yuda yamanane fata. Na fatama Asiriya mangan nan na.”

¹⁸ Na lɔxɔni,
Alatala tugetugene xilima nεn kolinni
sa keli Nila baan biradeni fɔxɔ igen ma Misiran yi
e nun kumi nεn naxanye Asiriya yamanani.

¹⁹ E birin fama nεn
e fa dɔxɔ folone ra xudene xɔn,
e nun gεmε bɔxine kanke ra,
e nun wudi dungine nun darane birin yi.

²⁰ Na lɔxɔni,
Marigina Asiriya mangan findima nεn a walikεεn
na,
a findi dε xabe biin na
keli Efirati baan kidi ma
a yi ε xunne nun ε sanne mabi,
hali ε dε xabene birin.

²¹ Na lɔxɔni,
muxuna nde ninge keden nun sii firin namarama
nεn.

²² E yi nɔnɔ gbegbe fi muxune ma
e fεnεn yi don.
Muxun naxanye birin na lu yamanani,
ne baloma fεnεn nun kumin nan na.

²³ Na lɔxɔni,
manpa bili wuli keden xεεn naxan ma
naxanye sarama gbeti gbanan wuli keden na

menna findima ꝑanle nun tansin xεεn nan na.

²⁴ Muxune sigama nen menni xanle nun xali-
makunle ra e yii,

amasotɔ sεxεn nun ꝑanle nan luma bɔxɔn ma.

²⁵ Muxune gaxuma nen ꝑanle nun tansinne yεε ra,
muxu yo mi fa sigε geyane fari
dεnaxanye yi bima ꝑinge kenna ra nun.
Mεn yi findi ꝑinge rabaden na,
yεxεene yi na yibodon.

8

Asiriya yamanan yi findi Alaa walikεεn na

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Walaxa bele-
belena nde tongo, i yi sebenla ti a ma naxan nε
xaranꝑε, i naxa, ‘Nafunle Suxu Keden Na. A
Tongo Mafurεn.’ ” ² N yi walaxan yita sereya
tinxinxi firin na: Saraxarali Yuriya nun Sakari,
Yeberekiyaa dii xεmεna.

³ Na xanbi ra, n yi n ma ꝑaxanla kolon ꝑaxanla
ra, nabi ꝑaxalanmana. A yi fudikan, a yi dii xεmεn
bari. Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A xili
sa, ‘Nafunle Suxu Keden Na. E Tongo Mafurεn.’

⁴ Amasotɔ, benun i ya diin xa fatan a falε ‘baba’
hanma ‘n na,’ Asiriya mangana muxune Damasi
taan nun Samari taan nafunle tongoma yεngeni
nεn.”

Asiriya kaane fama nεn

⁵ Alatala mɔn yi a fala n xa, a naxa:

⁶ Yamani ito tondixi Silowa baa ige faꝑin ma,
e tunnaxɔlɔxi e ma Manga Resin* yεtagi e nun

---

* **8:6:** Arami kaane mangan nan Resin na.

Remaliyaa dii xεmεna.

⁷ Nayi, Marigina Efirati baa ige walanxi gbeen nadinma nεn e xili ma alo fufana, Asiriya mangan nun a sεnbε gbeen nan na ra. Efirati baan fema nεn han a bɔxɔn a ma.

⁸ Fufaan danguma nεn Yuda yamanan naxɔrε, a sa yiren birin xun ma, a te han a kɔεen bun. A fa han a sa ε yamanan yiren birin xun ma.

Ala en tagi!†

Siyane mi nɔε sese ra Ala yamaan xili ma

⁹ Siyane, ε gbelegbele, ε gaxu!

ε tuli mati, ε tan naxanye sa yamana makuyene yi! ε yitɔn yεngεn xili ma, ε yigitεgεma nεn!

¹⁰ ε na yεngε feene yitɔn, e kalama nεn! ε na falan ti, a mi kamalima! Amasɔtɔ Ala nxu tagi.‡

Ala yεεragaxun nan fan

¹¹ Alatala bata a yii sεnbε gbeen sa n ma, a yi n maxadi, a n nama yamani ito raliga. A yi a fala n xa, a naxa:

¹² Yamani ito feen naxanye yatεma yanfan na ε tan nama ne birin yatε yanfan na de! ε nama gaxu e gaxu feene yεε ra

---

† **8:8:** Heburu xuini, a sεbεxi, “Emanuweli.” Na feen mato Esayi 7.14 nun 8.10 kui. ‡ **8:10:** Heburu xuini, a sεbεxi, “Emanuweli.” Na feen mato Esayi 7.14 nun 8.8 kui.

ε nama xamin ne fe yi de!

13 Ε xa Alatala Σεnβεν Birin Kanna nan tun kolon sarijanden na,

ε lan ε xa na nan binya,

ε lan ε xa gaxu a tan nan yεε ra.

14 Amasɔtɔ Ala findima nεn yire sarijanxin na

e nun γεmena Isirayila yama firinne xa,

yamana e sanna radinma γεμεn naxan na,

a findi e rabira γεμεn na.

A findima nεn luti ratixin na

Yerusalεn kaane yεε ra,

a e suxu.

15 E wuyaxi e sanna radinma nεn,

e bira, e fe yi kala.

E suxuma nεn lutin na,

e mi nɔε e fulunje.

Nabiin yigina fe

16 N yi na sereyaan namara n yi,

n yi xaranni ito balan,

n na fala n ma xarandiine nan tun xa.

17 N na Alatala mamεma

naxan bata a yetagin luxun Yaxuba bɔnsɔnna ma.

N nan n yigi sama Ala nin.

18 Nxu nun n ma diine nan ito ra,

Alatala naxanye fixi n ma.

Nxu findixi taxamasenne nun marakolon seene
nan na

Isirayila yi, fata Alatala Σεnβεν Birin Kanna ra

naxan dɔxɔden Siyon geyaan fari.

19 Ndee a falama, e naxa, “E barin kiine

nun yiimatone maxɔdin, naxanye wundo feene

kɔyεkɔyenma, e falan ti e de bun ma. A mi daxa

yamaan xa e gbee alane maxɔdin ba? Muxune mi

barinne xan maxədinma ɲɛɲɛ muxune xa ba?" 20 Ɛ ne yabima ɲɛn, ɛ naxa, "Ɖɔ en xa xɛtɛ Alaa sariyan nun a fala xuine nan ma." Xa naxan mi falan tima na kiini, na kanna mi kɛnɛnna toma.

Naxankata dimina

21 Muxune yigitɛgɛxin nun e kamɛtɔne e masiga tima ɲɛn yamanan xun xɔn ma. Kamɛn na e suxu ɲaxi ra, e xɔlɔma ɲɛn, e sa e mangan nun e Ala danga.

E yɛɛn tima ɲɛn koren na,
22 na xanbi ra e yi bɔxɔn mato.

Koni e tɔrɔn nun dimin nun bɔɲɛ rafɔrɛ gbeen nan tun toma.

E yi rawoli dimi gbeeni.

Kɛnɛn gbeen toma ɲɛn

23 Anu, naxanye yi luxi na tɔrɔni, ne dimin ɲanma ɲɛn.

Waxati danguxini,

Ala yagin nan nagidi

Sabulon yamanan nun Nafatali yamanan ma.

Koni waxati famatɔni,

kiraan naxan sigama baan ma,

Yurudɛn baan kidi ma,

a na rafema ɲɛn binyen na

e nun siya gbɛtɛne yamanana, Galile.

9

1 Yamaan naxan sigan tima dimini, ne bata kɛnɛn gbeen to.

Naxanye dɔxi dimi gbeeni,

kɛnɛnna bata mini ne ma!

2 Ala i bata yamaan nawuya ayi,

i yi e sɛwan nagbo ayi.

E sɛwaxi i yɛtagi

alo muxune nɛma sɛwɛ se xaba waxatini,

alo e naxanma kii naxan yi

e nɛma yɛngɛ yi se tongoxine yitaxunɛ.

³ Amasɔtɔ i ya yamaan tɔrɔma goron tongo wudin
naxan bun

e nun wure gbelemɛn naxan saxi e tungunna ma

e nun e naxankata muxune bosana,

i bata ne birin kala

alo i a liga kii naxan yi

Midiyane nɔ lɔxɔni.*

⁴ Yaxune sankidin naxanye

birin yɛngɛ yirene yibodonma

e nun dugin naxanye birin bata sin wunli

ne birin ganma nɛn

alo yegen tɛɛni.

⁵ Amasɔtɔ diina nde bata bari en xa,

dii xɛmɛn bata sɔtɔ en xa.

Mangayaan luma nɛn a tan xa.

A xili bama nɛn a,

“Kabanako Kawandi Tiina,

Ala Sɛnbɛmana,

Habadan Fafe,

Bɔɲɛ Xunbeli Mangana.”

⁶ A mangayaan nun bɔɲɛ xunbenla

sigama gboɛ ayi nɛn

dan mi naxan na.

A dɔxɔma nɛn Dawuda mangaya gbɛdɛni

a yamanan xun na.

A yi a sɛnbɛ so,

a yi a masuxu kiti kɛndɛn nun tinxinni,

---

* **9:3:** Midiyane nɔ feen mɔn sɛbɛxi Kitisane 6 han 8 kui.

keli to ma han habadan.
Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna na ligama a xanun-
tenya gbeen nin.

Alaa xɔbna fe

⁷ Marigin bata falan ti Yaxuba bɔnsɔnna xili ma,
na yi Isirayila yamaan sɔtɔ.

⁸ Yamaan birin a kolonma nɛn.
Efirami bɔnsɔnna muxune nun Samari kaane
birin yi falan tima wason nun yɛtɛ yigboni,
e naxa,

⁹ “Yinna bitikidine bata bira,†
en na a ti gɛmɛ masolixine ra.
Xɔdɛ binle bata kala,
en na e masara sumanne ra.”

¹⁰ Nayi, Alatala Asiriya kaane radinma nɛn Isiray-
ila kaane ma, Manga Resin‡ yengɛfane.

A bata e yaxune sɛnbɛ so.

¹¹ Arami kaan naxanye sogeteden binni,
e nun Filisiti kaan naxanye sogegododen binni,
ne nan Isirayila kaane raxɔrima feu!

Koni hali na birin,
Alaa xɔbɔn mi ɲan,
a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

¹² Nayi, Alatala bata a yamaan ɲaxankata,
koni e mi e xun xɛtɛxi a ma,
e mɔn mi Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fenxi.

¹³ Nayi, Alatala Isirayila yamanan birin naxɔrima
nɛn

---

† **9:9:** Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

‡ **9:10:** Arami kaane mangan nan Resin na. Asiriya kaane nan Manga Resin yaxune ra. Na feen sɛbɛxi Mangane Firinden 16.8-9 kui.

lɔxɔ keden peeni,
 fɔlɔ a xunna ma han a xunla,
 fɔlɔ tugu binle ma han gbalane.

14 Fonne nun kuntigine nan a xunna ra,
 nabiin naxanye wule xaranna tima,
 ne nan a xunla ra.

15 Yamani ito yɛɛratine nan e ralɔma ayi,
 e muxun naxanye matinxinma,
 ne fan yifuxi.

16 Nanara, Marigin mi sɛwaxi a foningene ra,
 a mi kininkininma a kiridine nun a kaɲa gilɛne
 ma.

Amasɔtɔ Ala kolontarene nun
 muxu ɲaxine nan e birin na,
 e fala ɲaxin nan tun tima.

Koni hali na birin,
 Alaa xɔlɔn mi ɲan,
 a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

17 Naxuyaan muxune ganma yati,
 alo tɛɛn naxan ɲanle nun sɛxɛne birin ɲanma,
 a yi tɛɛn so fɔtɔnna ɲansanne ra,
 e tutin yi lu tɛ kore.

18 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna xɔlɔ gbeen
 bata tɛɛn so yamanan birin na.

A luxi nɛn
 alo tɛɛn yamaan nan ganma,
 muxu yo mi kininkininma a ngaxakedenna ma.

19 Muxune donseen tongoma yiifanna ma,
 kamɛn mi ba e ma.
 E yi e balon fen e kɔmɛnna ma,
 e mi wasa.

Birin baloma a lanfaan nan na.

20 Manase bənsənna baloma Efirami bənsənna ra,
Efirami bənsənna baloma Manase bənsənna ra,
e tan bənsən firinne yi keli Yuda bənsənna xili ma.

Koni hali na birin,
Alaa xələn mi jan,
a yiin mən yi lu yitexi e xili ma.

10

Gbalon Yuda taane xili ma

¹ Gbalon na kanne xa
naxanye tənne dəxəma hakəni,
naxanye sariyane səbema bodene tərə xinla ma,
² e tondi sənbətarene xun mayengε kitin sə.

Yiigelitəən naxanye n ma yamaan ye,
e mi ne kitin sama.
E kaɲa gilene kansunma,
e kiridine muɲa.

³ E fe saranna na ε sətə ləxə naxan yi,
gbalon na fa sa keli wulani,
ε nanse ligama?

E ε gima siga nde kon yi
alogo ε xa maliin sətə?
E nafunle luma minən?

⁴ Fə ε mafelen kasorasane tagi,
hanma ε bira bəxəni binbine ye.

Koni hali na birin,
Alaa xələn mi jan,
a yiin mən yi lu yitexi e xili ma.

Gbalona Asiriya kaane xili ma

⁵ Ala naxa,
“Gbalona Asiriya yamanan xa,

naxan findixi bosaan na n yii n ma xɔlɔna fe ra!
N ma fitinan dunganna a tan nan yii.

⁶ N na a sofane rasigama nɛn
Ala kolontare siyaan xili ma.
N yi e radin yamaan xili ma
naxanye n naxɔlɔma
e xa sa mɛn kaane yii seene suxu,
e yi e nafunle tongo,
e yi e yibodon
alo borona kiraan xɔn!

⁷ Koni Asiriya kaane mi na feen to na kiini.
E tan e miri na fe ma kii gbɛtɛni.
E tan yi waxi halagi nan tun ti feni,
e yi siya wuyaxine raxɔri fefe!

⁸ Amasɔtɔ e naxa,
‘N ma sofa kuntigine mi findixi mangane xan na
ba?

⁹ N mi Kalano taan suxi
alo Karakemisi taan ba?
N mi Xamata taan ligaxi
alo Arapada taan ba?
N mi Samari taan ligaxi
alo Damasi taan ba?*

¹⁰ N bata suxure batu yamanani itoe suxu,
naxanye suxurene yi fisa Yerusalɛn
nun Samari yamanan gbeene xa.

¹¹ N naxan liga Samari yamanan nun a suxurene
ra,
n mi nɔɛ na ligɛ Yerusalɛn nun a suxurene ra ba?
”

---

* **10:9:** Asiriya kaane bata yi taani itoe suxu. E sɛbɛ kiina a yitaxi,
a e luma e masoɛ Yerusalɛn taan nan na.

12 Koni Marigin na yelin a wanle birin nakamale Siyon geyaan fari e nun Yerusalen yi, a Asiriya mangan fan saranma nen a yete yiteen nun a yete rawason na. 13 Amasoto na mangan yi a falama nen, a naxa,

“N feni itoe birin ligaxi
n fangan nun n ma fe kolonna nin,
amasoto xaxilimaan nan n na.
N bata yamanane danne kala,
n yi e nafunle muja,
n mangane ba e dɔxɔdene yi
alo senbemaan yetena.

14 N bata siyane nafunle tongo
alo muxun xoli teen tongon kii naxan yi.
N bata bɔxɔ xonna seene birin malan
alo muxun xoli xele rabenjinxine matongon kii
naxan yi.

E sese mi noxi e gabuteni te,
hanma e de xanli bi, e wuga.”

15 Bunbin noe a yete matoxe
dangu a rawali muxun na ba?
Serana a yete matoxe
dangu a rawali muxun na ba?
Bosaan noe a tongo muxun nawale ba?
Dunganna noe muxun tonge ba?

16 Nanara, Marigina Alatala Senben Birin Kanna
yama hiyabuxini ito radoyenma nen.
Halagi ti tee gbeen yi so e binyen na.

17 Isirayilaa kenenna,
Ala yeteen findima nen teen na.
E sarjantoon yi findi tee degen na,

a Asiriya yamanan ꝑanle
nun a seɣene birin gan,
e ꝑan lɔxɔ kedenni.

¹⁸ A fɔtɔn gbeene raxɔrima nen fefe
e nun wudin naxanye birin bogima.

A yamanan halagi
alo furemaan nema doyenꝑe.

¹⁹ Wudi dɔnxɛn naxanye na lu Asiriya fɔtɔnne yi
hali dii ꝑɔɣena,
a nɔe e yatɛn seɣe nen.

Yamaan muxu dɔnxɛne fe

²⁰ Na lɔxɔni, Isirayila yamaan muxu dɔnxɛn nax-
anye na lu e nii ra Yaxuba bɔnsɔnni, ne mi fa e lan-
nantenyaan sama e ꝑaxankata muxune yi sɔnɔn.
E fa e lannayaan sama Alatala nin, Isirayilaa Ala
Sariꝑanxina. ²¹ Yamaan muxu dɔnxɛne xɛtɛma
nen Ala senbɛmaan ma, Yaxuba bɔnsɔnna muxu
dɔnxɛne. ²² Anu, Isirayila kaane, hali ε yamaan
wuya ayi alo meꝑensinna naxan fɔxɔ igen dɛ, hali
na, e dɔnxɛdin nan tun xɛtɛma. Halagin bata
ragidi, naxan gboma ayi, a mɔn tinxin. ²³ Marigina
Alatala Senben Birin Kanna bata halagin naxan
nagidi, a na rakamalima nen yamanan birin yi.

Ala a yamaan xunbama nen

²⁴ Nanara, Marigina Alatala Senben Birin Kanna
ito nan falaxi, a naxa, “N ma yamana, ε tan nax-
anye dɔxi Siyon yi, ε nama gaxu Asiriya kaane yɛɛ
ra! E ε bɔnbɔma nen dunganna ra, e yi gbeng-
betenni te ε xili ma alo Misiran kaane yi a ligama
kii naxan yi nun. ²⁵ Koni benun waxati, n ma
xɔlɔn ꝑanma nen ε xili ma. N fitinaxin yi keli e
kaladeni.” ²⁶ Alatala Senben Birin Kanna bosaan

tongoma nɛn Asiriya kaane xili ma, alo a keli
 Midiyan kaane xili ma kii naxan yi Orebi fanye
 yireni. A a dunganni bandunma nɛn baan xun ma,
 alo a liga Misiran yamanani kii naxan yi.

²⁷ Na ɓɔxɔni,
 a goronna bama nɛn ε tungunna ma,
 e goron tongo wudin naxan sa ε kɔε ma konyiyani,
 ε xungboma nɛn han na yi gira, a bira.

Yaxune yi maso Yerusalen ra

²⁸ E bata Ayati taan li.

E danguma Migiron nin,

e yi e goronne lu Mikimasi taani.†

²⁹ E danguma geya longori ra kiraan nan xɔn

e a fala, e naxa,

“En xi Geba yi.”

Rama kaane xuruxurunma gaxuni.

Sɔli a taan Gibeya muxune bata e gi.

³⁰ Galin kaane, ε gbelegbele!

Layisa kaane, ε tuli mati!

Anatɔti kaane, ε makininkinin de!

³¹ Madimena kaane bata xuya ayi,

Gebimi kaane e luxunden fenma.

³² To, yaxune sa tima nɛn Nobi yi,

e yi e yiini te,

e yi e kɔnkɔ Siyon taa fajin geyaan xili ma,

Yerusalen geyana.

³³ Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna

wudi yii gbeene sɛgɛma nɛn sɛnbɛni.

Wudi kuyene yi rabira ɓɔxɔni.

---

† **10:28:** Yaxune ganla yi fe nɛn Yerusalen yɛngɛdeni kirani ito xɔn.
 A bunna nɛn fa fala “Yaxune bata maso.”

Naxanye kondeye mate han,
a ne ragodoma nen.

³⁴ A fətənnə ɲansanne seɣema nen bunbin na,
Liban fətənnə yi bira Sənbe Kanna bun.

11

Manga nenen Dawuda bənsənni

¹ Dii xemən minima nen Yese bənsənni*
alo wudi ɲingin minima
wudi dungin ma kii naxan yi.

Na sabatima nen fata a salenne ra.

² Alatalaa Nii Sariɲanxin luma nen a yi,
fe kolonna nun xaxilimayaan sətəma niin naxan
xən,
kawandi kenden nun sənben sətəma niin naxan
xən,

Alatala kolonna nun a yeeragaxun sətən niin
naxan xən.

³ A niin sama nen Alatala yeeragaxun fari.
A mi kitin sama yetagin ma.

A mi feene ragidima muxune fala xuiin xən.

⁴ Koni a sənbetarene makitima nen tinxinni.
Yiigelitəən naxanye yamanani,
a yi ne feene ragidi ɲenige faɲini.

A yamanan muxune garinma nen falan na
alo bosana.

A fala xuine yi muxu ɲaxine faxa.

⁵ Tinxinyaan nun təgəndiyaan luma nen a yi
alo tagi xidin muxun tagi waxatin birin.

⁶ Nayi, kankon nun yexxe diin luma nen e bode xən,
burunna ɲarin nun siin yi e sa yire kedenni,

---

* **11:1:** Yese nan Dawuda fafe ra. Na sebexi Samuyeli Singena
16.18-19 kui.

turadin nun yatan nun xuruse turaxin yi lu e bode
xɔn,
diidina nde yi ti e yεε ra.

⁷ Ninge gilɛn nun kanko gbeena e dεgema nɛn,
e diine yi sa e sa yire kedenni.

Yatan yi sɛxɛn don alo ɲingena.

⁸ Dii ɲɔrɛn sabaan soma nɛn saɲin soden dɛxɔn,
diin yi nɔ a yiin nasoe koson yinla ra.

⁹ Fe ɲaxi mi fa luma na, gbalo mi na
Alatalaa geya sariɲanxin birin fari.

Amasɔtɔ Alatala kolonna yamanan nafema nɛn,
alo fɔxɔ igena a folon nafema kii naxan yi.

¹⁰ Na lɔxɔni,

diin naxan minixi Yese bɔnsɔnni
na luma tixi nɛn

alo taxamasenna yamane yεε ra.

Siyane fama nɛn a fɛma,

a dɔxɔden yi lu mayilenɲε binyeni.

Muxu suxine xεtε fena

¹¹ Na lɔxɔni,

Marigin mɔn a yiini bandunma nɛn

alogo a xa a yamaan muxu dɔnxɛne xunba:

naxanye na lu e nii ra Asiriya yamanani

e nun Misiran yamanan lanbanna nun a faxan na,

e nun Kusi nun Elan nun Babilɔn yamanane yi,

e nun Xamata yamanan nun fɔxɔ igε tagi bɔxɔne
yi.

¹² A taxamasenna tima nɛn siyane xa,

a Isirayila kaane malan

naxanye yi suxi yεngɛni.

Yuda bɔnsɔnna muxun naxanye xuyaxi ayi

dunuɲa xun xɔn, a yi ne malan

sa keli bɔxɔn tongon naaninne birin yi.

13 Nayi,
Efirami bənsənnə mi fa Yuda bənsənnə
maxəxələnma.

Yuda bənsənnə yaxune raxərima nən,
Efirami mi fa Yuda maxəxələnma,
Yuda mi fa findima Efirami yaxun na sənən.

14 E birin sigama nən yəngəni
sogegododen binni Filisitine geyane fari,
e sa sogeteden binna muxune nafunle tongo
yəngəni.

Edən nun Moyaba yamanane yi lu e sənben bun,
Amonine yi xuru e ma.

15 Alatala igen janma nən Misiran fəxə ige yireni,
a yi a yiini bandun Efirati baan xun ma,
a yi na baani taxun xude solofere ra
a də foye gbeen na,
muxune yi nə a gidə,
e mi e sankidine ba.

16 Kiraan luma nən a yamaan xa
naxanye na lu e nii ra Asiriya yamanani.
A luma nən alo a liga e benbane xa kii naxan yi
e to mini Misiran yamanani.

12

Yama rakisixin yi Ala tantun

¹ I a falama nən na ləxəni, i naxa,
“Alatala, n ni i tantunma.

I yi xələxi n ma,
koni i ya xələn bata xətə n fəxə ra,
i yi n madəndən.

² Ala nan n nakisixi yati.
N na n yigi sama a tan nin,
n mi fa gaxuma.

Alatala nan n fangan na.
 Alatala nan n ma βeti ba xunna ra.
 N nakisimana a tan nan na.”
³ E kisin sɔtɔma nɛn sɛwani
 alo ε igen bama tigi yinla ra kii naxan yi.

⁴ Na lɔxɔni, ε a falama nɛn, ε naxa,
 “E tantunna fi Alatala ma,
 ε xui ramini a ma a xinli,
 ε a kɛwanle rali siyane tagi
 ε a rabira muxune ma a xinla gbo kii naxan yi.
⁵ E βetin ba Alatala xa bayo a bata fe gbeene
 rakamali.
 E e fe fala dunuɲa muxune birin xa!”
⁶ Siyon kaane, ε sɔnxɔ sɛwani,
 ε gbelegbele ɲaxanni!
 Amasɔtɔ, Isirayilaa Ala Sariɲanxin gbo,
 naxan ε tagi!

13

Babilɔn taan naɲanna bata maso

¹ Waliyiya falan ni ito ra naxan makeɛnɛn Amɔsi
 a dii xɛmɛna Esayi xa lan Babilɔn taan ma.
² Ala naxa,
 “E taxamasenna ti geya mabaxin fari.
 E gbelegbele
 alogo ε xa sofane rakolon.
 E yiine maliga
 alogo e xa so taan muxu gbeene so dɛɛne ra.
³ N tan nan yamarin fixi muxune ma
 naxanye rasariɲanxi n xa.
 N bata n ma sofa yɛbaxine xili,
 naxanye sɛwama n ma nɔ sɔtɔn na,
 alogo e xa n ma xɔlɔn mayita.”

⁴ E tuli mati sɔnxɔ xuini ito ra geyane fari
yama gbeen nan xui a ra.

E tuli mati,
yamanane bata yimaxa
alo siyane na e malan.

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna nan
a ganli tɔnma yɛngɛ so xinla ma.

⁵ Alatala fama e nun
ganla naxan a xɔlɔn naxuyama ayi
sa keli bɔxɔn yire makuyeni
sa keli kore xɔnna danna ra.
E yamanan birin kalama nɛn.

⁶ E gbelegbele sununi,
amasɔtɔ Alatalaa lɔxɔn bata maso.
A fama alo halagi ti gbalona,
fata Ala Sɛnbɛ Kanna ra.

⁷ Nanara, birin bata xadan,
muxune bata tunnaxɔlɔ e ma.

⁸ Gaxun bata e suxu,
xɔlɛn sifan birin e fari.
Muxune e fatine yimaxama xɔlɛn bun
alo ɲaxanla tinna ma.
E birin xaminxina e bode matoma.
E yetagine yifɔrɔxi.

⁹ A mato, Alatalaa lɔxɔn fama,
kininkinintare lɔxɔna,
fitinan nun xɔlɔ gbeen naxan yi,
alogo bɔxɔ xɔnna xa raxɔri,
a findi tonbonna ra
a yi yulubitɔne halagi a yi.

¹⁰ Saren naxanye kore e nun e sare kurune,
ne mi fa dɛgɛn sɔnɔn.
Sogen nɛɛn fa te,

a bata yidimi,
kiken mi fa degeɛma sɔnɔn.

¹¹ Ala naxa, “N dunuɲa muxune
kewali ɲaxine saranma e ra nen,
n yi muxu ɲaxine hakene saran e ra.
N yi yeɛɛ yitene wason dan,
n yi nɔ kanne yandan kala.

¹² N muxune xuruma nen boɲɔni
han e mi fa toma xulen
alo xema fajina,
e to raxɔlɔma ayi nen
alo xemaan naxan sa kelima Ofiri yamanani.”

¹³ Nanara, n kore xɔnni maxama nen,
boɲɔ xɔnna yi xuruxurun, a ba a funfuni
Alatala Senben Birin Kanna fitinana fe ra
a xɔlɔn na keli boɲɔn naxan yi alo teena.

¹⁴ Nayi, muxune birin sigama nen e konne yi
birin yi a gi siga a yamaan fema
alo xenla naxan sagatanma,
alo xuruse raba mi yexeen naxanye foɲɔ ra.

¹⁵ E na muxu yo to,
na kanni sɔxɔnma nen tanban na,
E na naxan yo suxu,
na kanna faxama nen silanfanna ra.

¹⁶ E dii futene yi yibutuxun e yetagi,
e banxi kui seene yi tongo,
muxune yi fu e ɲaxanle ma e yetagi.

¹⁷ Ala naxa,
“N Mede kaane rakelima nen e xili ma
gbetin boɛ mi siyaan naxan xa,
e mɔn mi sewama xemaan na.

18 E banxulanne yi faxa Mede kaane xalimakunle ra,
e mi kininkininma dii futene ma,
e naxu diidine ra.”

19 Babilɔn naxan findixi taa tofariin na yamanane ye,
naxan findixi Babilɔn kaane binyen nun e kanba xunna ra,

Ala na taan halagima nen
alo Sodoma taan nun Gomora taana.

20 Muxu yo mi fa dɔxɔma a yi,
a yigenla luma nen
han mayixete nun mayixete.

Hali Arabu sigatine yati mi dangue a yi,
hali xuruse rabane mi fa e xuruseene xalima na.

21 Koni burunna subene nan dɔxɔma na,
xutunxunbane yi e banxine rafe.
Dangaranfulene yi lu na yi,
kɔtɔne yi na findi e bodonden na.

22 Kankone wuga xuiin yi lu mine a yire makan-tanxine yi,
barekodane yi so a manga banxine kui.
Babilɔn gbee waxati saxin bata maso.
A siimayaan mi fa xunkuya.

14

Isirayila kaane xete fena

1 Alatala kininkininma nen Yaxuba yixetene ma.
A mɔn Isirayila yamaan sugandima nen, a mɔn yi e radɔxɔ e bɔxɔni. Xɔne yi sa e fari, e findi Yaxubaa yamaan na.

2 Siyaan bonne fama nen Isirayila kaane tongodeni, e siga e ra Alatalaa yamanani. Isirayila yamaan yi siyane findi e konyine ra, xemen nun

ɲaxanla. Na kiini, muxun naxanye e findi konyine ra, e fan yi ne findi e konyi ra, e findi e ɲaxankata muxune kanne ra.

Babilɔn mangan saya sigina

³ Isirayila kaane, lɔxɔna nde, Alatala matabun fima nɛn ε ma ε tɔrɔne nun ε lanbaranne nun ε konyiya xɔdɛxɛn ɲan xanbini. ⁴ Na waxatini, ε sigi ɲaxumɛni ito sama nɛn, ε Babilɔn mangan magele, ε naxa,

Ee! En ɲaxankata muxun mi fa na!

A gbalon bata ɲan!

⁵ Alatala bata muxu ɲaxine bosaan sɛnbɛn kala.

A bata nɔ sɔtɔ dunganna kala

⁶ naxan yi siyane mabɔnbɔma xɔlɔni

a yɛ wuyaxi,

dan mi naxan na,

naxan fitinaxin yi nɔɔn tima yamanane xun na

a gbalon sa e fari

naxan dan mi na.

⁷ Iki, yamanan birin bata lu bɔɲɛ xunbenli,

muxune gbelegbelema sɛwani.

⁸ Hali fɔfɔne nun Liban sumanne sɛwaxi

i kala feen na, e a falama,

e naxa, “Xabu i binbin maluxun,

muxu yo mi fa fama nxu sɛgɛdeni.”

⁹ Faxe muxune e ramaxama nɛn bɔxɔn bun ma

fa i ralandeni,

i nɛma fɛ waxatin naxan yi,

dunɔɲa ito muxu gbeene birin.

Naxanye yi siyane mangane ra,

ne birin kelima nɛn.

¹⁰ E falan ti, e naxa,

“I fan bata findi fangataren na

alo nxu tan.

Iki, i bata lu alo nxu tan!”

¹¹ E bata ε nun i ya wason
nun i ya bəlɔn xuiin birin nagodo gaburun na.

Kɔnɛne nan i saden na i bun ma,
kunle yi findi i ya bitinganna ra.

¹² Ee! I bata bira sa keli kore
i tan tagalan saren naxan dεgεma subaxani!

I bata woli bɔxɔni,
i tan naxan yi siyane rabirama!

¹³ I yi a falama i yεε ma, i naxa,

“N tema nɛn kore xɔnna ma,
n sa n ma mangaya gbɛdɛn dɔxɔ mɛnni

Alaa sarene faxa ra.

N sa dɔxɔ alane tagi,

e malanma geyaan naxan ma sogeteden kɔmɛnna
ma.

¹⁴ N tema nɛn kundane fari,

N yi lu alo Kore Xɔnna Ala.”

¹⁵ Koni e bata sa i sa fɔ gaburun xɔnna ma

i lu laxira yili tilinxin na.

¹⁶ Naxanye na i to,

ne i matoma nɛn ki faji.

E miri i ya fe ma,

e yi a fala, e naxa,

“Xɛmɛni ito xa mi yi bɔxɔn naxuruxurunma ba,
a yi yamanane yimaxa?

¹⁷ Ito xa mi dunuɲa findi tonbonne ra ba

a yi taane kala,

a tondi kasorasane beɲinɲε?”

¹⁸ Nɔndin na a ra,

siyane birin mangane maluxunxi binyen nin

e keden kedenna birin yi lu e gaburune ra.

¹⁹ Koni i tan bata woli ayi i ya gaburun fari ma

alo wudi yii xaren biraxina.
 Faxa muxune bata sa i yεε ma,
 naxanye faxaxi silanfanna ra
 naxanye bata sa gεmεne fari yinla ra.
 I bata lu alo binbi yibodonxina.

²⁰ Koni i tan mi maluxunma alo ne
 amasoto i bata i ya yamanan kala,
 i yi i ya yamaan naxori.
 Bɔnsɔn naxina fe mi fa falama habadan.

²¹ E a diine faxa feni tɔn
 lan e benbane gbalo feene ma.
 E nama fa keli,
 e yi bɔxɔn birin findi e gbeen na,
 e dunuɔa rafe e taane ra.

²² Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra, a
 naxa,
 “N kelima nɛn Babilɔn taan xili ma,
 n yi a xinla ralɔ ayi
 e nun a muxun naxanye na lu e nii ra
 e nun e diine nun e yixεtεne birin.”
 Alatalaa falan nan na ra.

²³ N taani ito findima nɛn dara yiren na
 gbalane dɛnaxan yi e nun sagalene dingirana.
 N yi Babilɔn taan makɔ halagi ti silanden na.
 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra.

²⁴ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna bata a kɔlɔ, a naxa,
 “N bata feen naxan yitɔn,
 na ligama nɛn.
 N bata naxan nagidi,
 na kamalima nɛn.

²⁵ N Asiriya kaane halagima nɛn n ma yamanani,
 n yi e raxori n ma geyane fari.

E konyiyaan bama nɛn n ma yamaan xun ma,
e goronna yi ba e tungunna fari.”

²⁶ Ala na nan nagidixi dunuɲa birin xili ma,
a yiini texi siyane birin xili ma na kii nin.

²⁷ Xa Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fena nde ragidi,
nde nɔɛ a yikalɛ?

A na a yiini te,
nde nɔɛ a raxɛtɛ a funfuni?

Waliyiya falana Filisitine xili ma

²⁸ Waliyiya falani ito tixi Manga Axasi faxa ɲɛɛn
nan na.

²⁹ Ɛ tan Filisitine,
e yi ɛ bɔnbɔma bosaan naxan na,
na bata kala,
koni ɛ nama sɛwa na ra.
Amasɔtɔ koson minima nɛn saɲi faxaxin bɔnsɔnni,
ninginangan yi mini koson bɔnsɔnni naxan tu-
ganma.

³⁰ Tɔrɔ muxu gbeene,
ne donseen sɔtɔma nɛn,
sɛnbɛtarene yi e matabu bɔɲɛ xunbenli.
Koni ɛ tan Filisitine,
n na ɛ bɔnsɔnna halagima fitina kamɛn nan na.
Naxanye na lu e nii ra,
ne birin yi faxa.

³¹ Ɛ tan taa makantanxine,
ɛ wuga xuini te!
Taan muxune, ɛ gbelegbele!
Filisiti yamaan bata tunnaɔɔ e ma,
amasɔtɔ tɛɛ tutin fama nɛn
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma.
Muxu yo mi baxi yaxune ganla safane ra.

³² Filisitine xɛrane yabin findin nanse ra?

“Alatala nan Siyon taan tixi,
a yamaan yiigelitɔne yigiyade fajin sɔtɔma
dɛnaxan yi.”

15

Waliiyiya falan Moyaba xili ma

¹ Waliiyiya falana Moyaba yamanan xili ma:

Ari taan bata raxɔri Moyaba yamanani

a kala kɔɛ kedenna ra.

Kiri taan bata raxɔri Moyaba yamanani

a kala kɔɛ kedenna ra.

² Dibon kaane tema e suxure kide matexine yi
e wugama.

Moyaba kaane gbelegbelema Nebo nun Medeba
taane yi.

Muxune birin bata e xunne nun e dɛ xabene bi
sununi.

³ Sunu dugine nun bɛnbɛnle ragodoxi e ma kirane
xɔn ma.

E gbelegbelema e banxine fari

e nun e yama malandene yi,

e birin wugama han!

⁴ Xɛsibɔn nun Eleyale kaane
gbelegbelema mali muxu feen na.

E xuiin sa mɛma fɔ Yahasi taani.

Nanara, Moyaba sofane gbelegbelema,

e bata tunnaxɔlɔ e ma.

⁵ N gbelegbelema Moyaba kaane fe ra.

A muxune bata e gi siga han Soyari taani,

siga han Egilati-Selisiya taani.

E tema wugɛ Luxiti geyaan na.

E wuga xuini tema e kalana fe ra Xoronayin ki-
raan xɔn.

⁶ Nimirimi daraan bata xəri
sexeene bata xara,
ɲoxɔndene bata ɲan.

Sese xinde mi fa na.

⁷ Nanara, muxune e se dɔnxene tongoma
naxanye luxi e yii,
e nɔxi naxanye ramarɛ,
e yi siga e ra Wudi Tofaɲin Xuden kidi ma.

⁸ Sɔnxɔ xuiin minima Moyaba yamanan birin yi.
E wuga xuiin minima
sa keli fɔ Egilayimi taani,
sa keli fɔ Elimi xɔɲin yireni.

⁹ Xuden naxan danguma Dimɔn yi,
na bata findi wunla ra.
Ala naxa,

“N mɔn gbalo nenene rasigama nen Dimɔn yi.
Nyatana nde rafama nen Moyaba muxu gixine xili
ma,
e nun naxanye na lu e yamanani.”

16

Moyaba Yerusalɛn xandima nen

¹ Moyaba mangane yi a fala, e naxa,
“E yexeene rasiga Yuda yamanan mangan ma,
sa keli Sela tonbonni,
siga Siyon geyaan fari.”

² Moyaba ɲaxanle bata baan gididen li Arinon yi.
E luxi nen alo xɔliin naxanye e gixi,
naxanye kedixi,
e makuya e tɛɛn na.

³ Moyaba kaane yi a fala Yerusalɛn kaane xa, e
naxa,
“Nxu maxadi,
i fena nde ragidi.

Yanyi tagi sogen bun,
 i nininna xa so nxu xun na
 alo kœena, i nxu kantan.
 Nxɔ muxu gixine luxun,
 i nama gi muxune yanfa de!

⁴ A lu nxɔ muxu gixine xa e dɔxɔ ε konni,
 dɔxɔden so e yii e ratangε halagi tiin ma denaxan
 yi.

Naxan nxu naxankatama,
 na mi luma habadan,
 halagin fama nen a dandeni.

Naxan nxu yengεma,
 na kelima nen yamanani.

⁵ Nayi, i ya mangayaan senben sɔtɔma nen hinanna
 xɔn,
 Dawuda yixetena nde yi mangayaan naba lan-
 nayani,

kitisaan naxan kiti kendεn fenma
 naxan sɔbε soxi tinxinna ma.”

Yerusalen mi nœ Moyaba maliyε

Yeremi 48.29-36

⁶ Nxu bata Moyaba kaane wasona fe mε
 naxan gbo han,
 e nun e yetε yigboon
 nun e wason nun e yetε yitena.

Koni e yetε matɔxɔma fuun nin.

⁷ Nanara, Moyaba kaane gbelegbelema sununi
 e yamanana fe ra,
 e birin e wuga xuini tema.

E kutunma nimisani Kiri-Hareseti taa kalaxina fe
 ra.

E bata tunnaxɔlɔ e ma fefe!

⁸ Xesibɔn xεene bata kala,

alo Sibima manpa binle.*

Siyane mangane bata manpa bili yebaxine yi-
bodon

naxanye bogine yi sigama han Yaaseri taani,

e xuya tonbonna xun xonna ra,

e yiine yi sigaxi han Fɔxɔ Daraan kidi ma.

⁹ Nanara, n wugama Yaaseri kaane xon

Sibima manpa binle fe ra.

Ee! Xesibon taan nun Eleyale taana!

N na n yeegen nagboma ayi nen ε ma!

Yengen xuiin bata mini ε manpa bili nakone yi,

e nun ε se xaba daxine yi.

¹⁰ Sewan nun naxanaxan bata nan wudi bili
nakone yi.

Sigi sa xuiin nun sewa xuiin mi fa mema

nxɔ manpa bili nakone yi.

Muxu yo mi fa manpa bogine igen bama,

n bata danna sa sewa xuiin na.

¹¹ Nanara, n bonen wugama Moyaba fe ra.

N ma mawuga xuiin luxi nen

alo bolon xuina sununi.

N kutunma Kiri-Hareseti taana fe ra.

¹² Nxu Moyaba yamaan toma xadanje

e suxure kide matexine yi,

e yi so e suxure banxine yi maxandi tideni,

koni na tonɔ yo mi na.

¹³ Alatala bata yi na fala Moyaba kaane xili
ma. ¹⁴ Iki Alatala naxa, “Benun nen saxan yate xa

dangu, Moyaba muxu gbeene nun a yama gbeen
yarabima nen, fangatare dando gbansan yi lu e nii
ra ne ye.”

---

* **16:8:** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi
naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

17

Damasi nun Isirayila

- ¹ Waliyiya falana Damasi taan xili ma:
 Damasi taan kalamatɔɔn ni i ra,
 a taa xɔnna yi lu
 alo gɛmɛne e bode fari.
- ² Aroyeri yamanan taane luma nɛn nabepinxi
 e findi xuruseene konna ra.
 E luma nɛn na,
 muxu yo mi e yigbɛɛnma.
- ³ Taa makantan yin yo mi fa luma Efirami ya-
 manani sɔnɔn.
 Mangayaan bama nɛn Damasi taani.
 Arami yamanan muxu dɔnxɛn naxanye luma,
 ne binyen mi dangue Isirayila kaane binyen na.
 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra.
- ⁴ Nayi, na lɔxɔni,
 Yaxubaa binyen xurunma nɛn.
 A yamaan yi lu doyenɲɛ.
- ⁵ A luma nɛn
 alo sansine na yelin malanɲɛ se xaba waxatini
 alo a xaba muxun na a tɔnsɔn xabaxine malan a
 yii
 alo e na tɔnsɔnne makentun Refa lanbanni.
- ⁶ A tɔnsɔn dɔnxɛna ndee luma nɛn a kentun daxin
 na,
 alo oliwi bogine na rayolon tamin na,
 a xɔri firin saxan yi lu a kondeni,
 naanin suulun ɲɔxɔn yi lu a yii bogixine ra.
 Alatalaa falan nan na ra, Isirayilaa Ala.
- ⁷ Na lɔxɔni,
 muxune yɛɛne luma e da mangan nan na,
 e yɛɛ rafindi Isirayilaa Ala Sarijanxin ma.

⁸ E mi fa e yεε rasige suxure kidene yi mumε,
 e naxanye rafalaxi e yiine ra.
 E mi fa Asera kide gbindonne matoε mumε,
 e nun e wusulan gandene,
 e yεε yii fɔxɔne.

⁹ Na lɔxɔni, e taa makantanxin naxanye
 rabejinma Isirayila kaane bun, ne birin yigenla
 luma nen alo fɔtɔnna hanma geyaan kondena.

¹⁰ Amasɔtɔ i bata jinan Ala xɔn i rakisimana.
 I mi i yengi dɔxi i kantan fanyen xɔn, i ya Ala.
 Nanara, i bata nakɔɔn nafala a fajin na,
 i yi sansi xɔne si.

¹¹ I e si lɔxɔn naxan yi,
 hali e na soli na lɔxɔni,
 na xɔtɔnna yeteni i ya si seen yi fuga,
 koni a xaba waxatin na a li,
 a lɔma ayi nen,
 furen nun sɔxɔle jantaren na fa lɔxɔn naxan yi.

¹² Ee! Siya wuyaxine sɔnxɔma
 alo fɔxɔ igen xuxu xuiin kii naxan yi.
 Ee! Yamanane muxune xajema ayi
 alo baa ige gbeen na walanje ayi.

¹³ Siyane sɔnxɔ xuiin luxi nen
 alo fɔxɔ ige gbeen xuxu xuina.
 Marigin na a kɔnkɔ e ma,
 e e gi, siga yire makuyeni.
 E kedima nen
 alo foyen na se dagin xali geyaan fari
 alo sεxε xaren kala ti foyeni.

¹⁴ Gaxu gbeen na a ra jinbanna ra,
 benun xɔtɔnni, e mi fa na!
 Na nan na muxune sɔtɔma

naxanye nxə seene birin tongoma.
Na nan e sətəma naxanye fuma nxu ma.

18

Falan Kusi yamanan xili ma

¹ Gbalon yamanan xa,
tuguminne gabutene xuiin gbo denaxan yi
Kusi yamanan baane xun ma!*

² Mɛn kaane xerane rasigama baan xən kunkine
kui

naxanye rafalaxi gbala xidine ra.
Ɛ siga ɛ konne yi ɛ tan xera sənɔyaxine.
Ɛ siga ɛ siyaan fɛma naxan muxuye kuya,
e fatin mayilenma,

naxan magaxu be nun yiren birin yi,
siya sɛnbɛmani ito naxan nɔɔn tima,
baane wuya naxan ma yamanayi.

³ Ɛ tan dunɔɔna muxune birin,
ɛ tan naxanye bəxə xənna fari,
e na taxamasenni te geyaan fari,
ɛ a mato!

Ɛ na xətaan fe xuiin mɛ waxatin naxan yi,
ɛ tuli mati!

⁴ Amasətə Alatala bata a fala n xa,
a naxa, “N waxi feene rakərəsi feni,
n lu raxaraxi n dəxədeni ti,
alo wuyenna naxan minima yanyin na,
alo xiila wuyenna bəxən ma kuye wolon waxa-
tini.”

⁵ Amasətə benun se xaba waxatin xa a li,
fugene yolonma nɛn,

---

* **18:1:** Kusi yamanan yi Misiran yamanan nan faxa ra Nila baan de fati fərene bəxəni.

e yi findi tɔnsɔnne ra,
 ne yi mɔ fɔlɔ,
 muxune yi e yii bogitarene xaba filɛn na,
 e nun e sonle nun e dɛɛne.

⁶ Kusi kaane fan nabejinma na kii nin xɔline xa
 geyane fari e nun burunna subene.
 Sɛgɛne e yibɔma nɛn sogɛ furen na,
 sube xɔɣɛne fan yi e don ɣɛmɛn na.

⁷ Nayi, muxune fama nɛn finmaseene ra
 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna xɔn,
 keli siyaan fɛma naxan muxuye kuya,
 e fatin mayilenma,
 e magaxu be nun yiren birin yi,
 siya sɛnbɛmani ito naxan nɔɔn tima,
 baane wuya naxan ma yamanayi.
 E fama nɛn na finmaseene ra Siyon geyaan fari
 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna xinla binyama
 dɛnaxan yi.

19

Falan Misiran yamanan xili ma

¹ Waliyiya falana Misiran yamanan xili ma:
 Alatala ni i ra, a fama kundani Misiran yi mafuren!
 Misiran kaane suxurene xuruxurunma nɛn a yɛɛ
 ra,
 Misiran kaane yi tunnaxɔlɔ e ma.

² Ala naxa, “N Misiran kaane radinma
 e bode xili ma nɛn, e yi e bode yɛngɛ,
 birin yi keli a ngaxakedenmaan xili ma,
 birin yi keli a xɔyin xili ma,
 taane yi keli e bode xili ma,
 mangayane yi keli mangayane xili ma.

³ Misiran kaane tunnaxɔlɔma e ma nɛn,
n yi mayifuun bira e feene yi.

E suxurene maxɔdinma nɛn,
e nun barinne nun yiimatone nun kɔeramuxune.

⁴ N Misiran sama nɛn kininkinintarena nde sag-
oni,

manga yɛɛ xɔdɛxɛn yi lu a xun na.”

Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na
ra.

⁵ Nila baan xɔrima nɛn,
baan wunla yi xara fefe!

⁶ Baane xirin yi mini,
xudene yi xurun Misiran yi,
e birin yi xara.

Gbalane lisima a ra nɛn,

⁷ sɛxɛne yi xara Nila baan xɔn
han a biradena fɔxɔ igen ma.

Xɛɛn naxanye bixi Nila baan xɔn,
ne xarama ayi nɛn,

foyen yi siga e ra, sese mi fa luma.

⁸ Yɛxɛ suxune kutunma nɛn, e sunu,
naxanye birin kɔnna birama Nila baani.

Yala wonle fan sɛnbɛn yi ɲan.

⁹ Naxanye gɛsɛne wurundunma,
ne yagima nɛn.

Naxanye dugine rafalama e nun naxanye e
sɔxɔnma,

ne yigitɛgɛma nɛn.

¹⁰ Yamanan muxu kɛndɛne fangan ɲanma nɛn,
walikɛne yi kɔntɔfli.

¹¹ Xaxilitaren nan Soyan taan kuntigine ra,
Misiran mangan kawandi muxune
a kawandima xaxilitareyaan nin

e naxa, “Fekolonna nde nan ma dii n tan na,
a singe ra mangane diina nde.”

E nɔɛ susɛ na fale mangan xa di?

¹² Nayi, Misiran mangana,

i ya xaxilimane minɛn?

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxan nagidixi

lan i ya yamanan ma,

e xa i xaran na ma.

¹³ Xaxilitaren nan Soyan taan kuntigine ra.

Nofi taan mangane tantanma.

Misiran yamana kanne nan a ralɔma ayi.

¹⁴ Alatala bata niina nde raso e yi

naxan e xun magima e ra

alogo Misiran kaane xa tantan e feen birin yi

alo dɔlɔ minna na dingingɛ ayi baxundeni.

¹⁵ Misiran muxu gbeen nun a muxudina,

muxu yo mi fa sese ligama naxan fan,

a na findi muxu binyen na

hanma a binyetarena.

Misiran yamanan naɲanna fe

¹⁶ Na lɔxɔni, Misiran kaane luma nɛn alo
ɲaxanle. E xuruxurunma nɛn gaxuni, Alatala

Sɛnbɛn Birin Kanna na a yiini te e xili ma waxatin
naxan yi. ¹⁷ Yuda yamanana fe findima fe

magaxuxin nan na Misiran kaane xa. Muxune
na a fe fala e yɛɛ xɔri, e gaxuma nɛn na feen yɛɛ ra

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna bata naxan nagidi e
ma.

¹⁸ Na lɔxɔni, Heburu xuiin fama nɛn faladeni
Misiran taa suulunna ndee yi, e muxune yi e kɔlɔ a

e bata findi Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna gbeen na.
Na taan keden xili bama nɛn a Taa Halagixina.

19 Na lɔxɔni, saraxa ganden fama nɛn ludeni Alatala xa Misiran yamanan tagini, gɛmɛ gbeena nde yi dɔxɔ yamanan danna ra naxan Alatalaa fe rabirama muxune ma. 20 Na nan findima taxamasenna nun seren na fa fala Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna Misiran yi. Misiran kaane na e xui ramini Alatala ma e ɲaxankata muxune fe ra waxatin naxan yi, a Marakisi Tiin nafama nɛn e ma, naxan e xun mayɛngɛma a yi e xunba. 21 Alatala a yɛtɛ yitama nɛn Misiran kaane ra. Na lɔxɔni, Misiran kaane Alatala kolonma nɛn. E yi a batu, e saraxane nun bogise saraxane ba a xa. E yi dɛ xuine tongo Alatala xa, e yi e rakamali. 22 Alatala Misiran kaane ɲaxankatama nɛn fitina fena nde xɔn, koni a e yiyalanma nɛn, e yi xɛtɛ Alatala ma, a yi e maxandi xuiin namɛ, a yi e yiyalan.

23 Na lɔxɔni, kiraan kelima nɛn Misiran yi siga Asiriya yamanani. Asiriya kaane sigama nɛn Misiran yi, Misiran kaane yi siga Asiriya yi. E birin yi Ala batu e bode xɔn. 24 Na lɔxɔni, Isirayila findima nɛn Misiran nun Asiriya yamanane saxanden na dunuɲa duban sɔtɔma naxanye xɔn. 25 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna dubama nɛn e xa, a naxa, “N bata barakan sa n ma yamaan Misiran ma fe yi, e nun Asiriya yamanana, n yii fɔxɔna e nun Isirayila, n ma bɔxɔna.”

20

Falan Misiran nun Kusi xili ma

1 Asiriya mangan Sarigon a sofa kuntigin nasiga ɲɛn naxan na Asadodi taan xili ma Filisiti yamanani, a yi a yɛngɛ, a yi a tongo, 2 na waxatin yɛtɛni, Alatala yi falan ti Esayi xa Amɔsi a dii

xεmena, a naxa, “Sunu dugin naxan xidixi i tagi, na ba, i yi i ya sankidine ba.” Esayi yi a falan suxu, a magenla yi lu sigan tiyε, sankidi mi a sanni.

³ Alatala mən yi a fala, a naxa, “A ηεε saxanna ni i ra n ma walikεna Esayi sigan tima a magenla, sankidi mi a sanni. Taxamasenna nan na ra e nun marakolonna Misiran yamanan nun Kusi yamanan xa,* ⁴ fa fala Asiriya mangan Misiran kaane nun Kusi kaane suxuma nεn yεngeni, a e xali konyiyani. A dii ηεεne nun fonne magenle nan xalima, sankidi mi e sanni, e xεε magenle yi findi yagin na e xa. ⁵ Nayi, muxun naxanye e yigi saxi Kusi yi hanma naxanye yi Misiran matεxoma, ne gaxuma nεn, e yagi. ⁶ Na lεxoni, muxun naxanye dεxi fεxε igen dε, ne a falama nεn, e naxa, ‘Nxu yi yigi saxi naxanye fari, a mato naxan ligama ne ra. Nxu yi waxi siga feni nxu luxundeni e konni, alogo nxu xa maliin sεtε, nxu yi xunba Asiriya mangan ma. Nayi, nxu fa nεε kisε di?’ ”

21

Falan Babiln yamanan xili ma

¹ Waliyiya falan ni i ra tonbonna xili ma fεxε igen dε.*

Yaxun fama nεn
sa keli tonbonni yamana magaxuxini
alo kala ti foyen nεma fε yiifari ma tonbonna
makεε.

² Ala bata fe magaxuxin yita n na.

---

* **20:3:** Kusi yamanan yi Misiran yamanan nan faxa ra Nila baan dε fati fεεne bεxεni. * **21:1:** Tonbonna: A Babiln nan ma fe falama na ra.

Yanfantenna bata keli yanfa sodeni.

Halagi tiin bata halagin ti fɔlɔ.

Elan kaane, ε siga yeŋɛni!

Mede kaane ε taan nabilin!†

Muxune yi kutunma e bun ma,

koni n fa danna sama nɛn na ma!

³Nanara, n tagin xuruxurunma.

N ɲaxankataxi

alo ɲaxanla tinna ma.

N naxan mɛma,

na bata n gaxu ki faji!

N naxan toma,

na bata n kɔntɔfili.

⁴Wɛkilɛ mi fa n yii,

n xuruxurunma gaxuni.

N yi ɲinbanna nan mamɛma nun

alogo n xa bɔɲɛ xunbeli,

koni kɔɛɛn fan bata magaxu ayi.

⁵Donseen bata rafala,

dagine bata yisa,

muxune dɔxi e dɛgedeni,

e minma.

Kuntigine, ε keli!

Ɛ yeŋɛ so seene yitɔn.

⁶Marigina ito nan falaxi n xa, a naxa,

“Sa kantan tina nde ti,

a na naxan to, a na fala i xa.

⁷Xa a yeŋɛ so wontorone to,

soone naxanye bandunma,

soo ragine dɔxi sofanle fari,

---

† **21:2:** Elan kaane nun Mede kaane yi Babilɔn kaane xɔyine nan na benun e xa e yeŋɛ, e yi e nɔ.

ndee fan dɔxi ɲɔgɔmɛne fari,
a xa a liga a yeren ma ki faji.”

⁸ Kantan tiin xa sɔnxɔ, a naxa,
“N Marigina, n tixi yinna xuntagi fɛriɲɛn gbɛn!
N nan n ma kantan tidɛni kɔɛna ngaan na.

⁹ Ɛ a mato, xɛmɛna nde fama yɛngɛ so wontoron
kui
soo firin naxan bandunma.
Na yi a xuini te, a naxa,
‘Babilɔn taan bata kala!
A bata kala!
E ala sawurane birin bata bira
e xuya ayi bɔxɔni.’ ”

¹⁰ N ma yamana,
ɛ tan naxan bata bɔnbɔ
alo murutun lonna ma,
n na nan mɛxi Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ra,
Isirayilaa Ala,
n yi a rali ɛ ma.

Falana Edɔn yamanan xili ma

¹¹ Waliyiya falan ni i ra Duma taan xili ma.
Xuina nde minima Seyiri yamanani,
a naxa, “Kantan tina, kɔɛɛn di?
Kantan tina kɔɛɛn di?”

¹² Kantan tiin yi a yabi,
a naxa, “Xɔtɔnna a lima nɛn,
kɔɛɛn fan yi so.
Xa i mɔn waxi maxɔdinna ti feni,
maxɔdinna ti.
Waxati gbɛtɛ, i mɔn yi fa.”

Alaa falana Arabi xili ma

¹³ Waliyiya falan ni i ra Arabi yamanan xili ma.
Ɛ xima nɛn Arabi burunna ra,

Dedan bənsənnə, sigatiine tonbonni.

¹⁴ Ɛ tan Tema kaane,
 ɛ sa fa igen na muxune xa
 min xənla naxanye ma
 ɛ fa balon na muxu gixine xa.

¹⁵ Muxune bata e gi silanfanna bun
 silanfanne yi texi e xili ma,
 xanle bandunxi e xili ma,
 e gixi yengen gbalon bun.

¹⁶ Marigina ito nan falaxi n xa, a naxa, “Benun
 jεε keden yatε, Kedari bənsənnə† binyen birin
 janma nən. ¹⁷ Muxu wuyaxi mi fa luma e nii
 ra e xali wonle ye, Kedari yengesone.” Alatala,
 Isirayilaa Ala nan na falaxi.

22

Yerusalən taana fe

¹ Waliyyia falan ni i ra Lankeɛmɛmaya Lanbanna
 xili ma.

Yerusalən kaane,
 nanfera ɛ tema banxine xuntagi?

² Nanfera sən xə sən xən bata keli ɛ taani,
 a yimaxa,

sumunna taan naxan yi ye ye?

Ɛ faxa muxune mi faxaxi silanfanna ra,
 e mi faxaxi yengen i.

³ Ɛ kuntigine birin bata e gi,
 xalimakuli wonle yi e findi kasorasane ra.

Ɛ muxune birin bata yi e gi yaxune ye ra,
 e yi e birin suxu, e yi e xali.

⁴ Nanara, n yi a fala, n naxa,

---

† **21:16:** Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sebexi
 Dunuɲa Fəlon 25.13 kui.

“Ɛ yεen ba n na,
 ε n lu na, n xa wuga xɔleni.
 N ma yamaan bata kala,
 koni hali ε mi kata n masabarideni.”
⁵ Amasɔtɔ to,
 Marigina Alatala Senben Birin Kanna
 bata magaxun nun mantɔrɔn nun mayibasanna
 rafa
 en ma Lankenemaya Lanbanni.
 Taan nabilinna yinna bata kala!
 Xili ti xuiin minima malina fe ra गयाan ma.
⁶ Elan yamanan ganle bata xalimakunle tongo
 e nun yengε so wontorone nun soone.
 Kiri yamanan sofane e ye masansan wure lefane
 yitɔnma.
⁷ Ɛ meremeren fajine bata rafe yengε so wontorone
 ra,
 soo ragine yitɔnxi e xa yengen fɔlɔ ε taan so deene
 ra.
⁸ Yuda yamanan mi fa makantanxi sɔnɔn.

Na lɔxɔni,
 i yee raxetema nen yengε so seene ma
 banxini naxan xili “Fɔtɔn Yi Banxina.”
⁹ Ɛ yi yalenne to Dawudaa Taan makantan yinna
 ma
 ε yi igen namara ige ramarade xurini yengen yee
 ra.
¹⁰ Ɛ Yerusalen taan banxine yate,
 ε ndee rabira
 alogo ε xa makantan yinna senbe so.
¹¹ Ɛ yi ige ramaraden nafala yin firinne longonna
 ra
 ige ramarade fonna igen xa.
 Koni naxan na feene birin xunna ra,

ε mi ε yεε rafindixi na ma.
 A yi e yitɔnma to mi na ra,
 koni ε mi yi na kanna toma.

¹² Marigina Alatala Senben Birin Kanna
 a falaxi na lɔxɔn nin,
 a ε xa wuga, ε gbelegbele,
 ε yi ε xunne bi,
 ε yi kasa benbɛli dugine so sununi.

¹³ Anu, sɛwan nun ɲaxaɲaxan nan be iki!
 Muxune ɲingene kɔε raxabama,
 e yεxεene faxama,
 e suben donma, e manpaan minma.
 Ɛ a falama, ε naxa,
 “En na en dεge, en yi en min,
 bayo en faxan nɛn tila!”

¹⁴ N tunla Alatala Senben Birin Kanna falani ito
 nan mɛxi, a naxa, “Ɛ hakeni ito mi xafarima han
 ε faxa!” Marigina Alatala Senben Birin Kanna na
 nan falaxi.

Marakolonna lan Sebena fe ma

¹⁵ Marigina Alatala Senben Birin Kanna ito nan
 falaxi, a naxa, “Siga, i sa mangana muxuni ito li,
 Sebena, naxan manga banxina feene xun na, i yi a
 fala a xa, i naxa,

¹⁶ ‘Nanse i xa be?
 I ya muxun mundun be,
 i to gaburun gema i yetε xa be?
 I matabude dɔnxɛn nafalama i yetε xa geyaan fari
 i gaburun ge i yetε xa fanyeni!

¹⁷ I tan senbɛmana,
 Alatala i wolima ayi nɛn pon!
 A yi i suxu ken,

18 a yi siga i maflinfilinꞵe
 alo se radigilinxina
 a i woli yamana gbeeni.
 I sa faxama mɛnna nin,
 ε nun i ya wontoro faɲine yi lu na,
 i tan naxan i kanna denbayaan nayagima!’ ”

19 Ala naxa,
 “N ni i kedima nɛn i ya walideni,
 n yi i ba i tideni.

20 Na lɔxɔni,
 n nan n ma walikɛna Eliyakimi xilima nɛn,
 Xiliki a dii xɛmɛna.

21 N ni i ya dugine ragodo a ma,
 n ni i ya tagi xidin xidi a tagi,
 n ni i sɛnbɛn so a yii.
 A findima nɛn Yerusalɛn kaane fafe ra
 Yuda yamaan birin yɛ.

22 N Dawudaa manga banxin dɛɲinna soma nɛn a
 yii.

A na naxan nabi,
 muxu yo mi nɔɛ a balanꞵɛ.

A na naxan balan,
 muxu yo mi nɔɛ a rabiyeɛ.

23 N na a bitinma nɛn
 alo bitin wudina yire kɛndɛni,
 a yi binyen fi a fafe a denbayaan ma.

24 A denbayaan muxu binyene birin luma nɛn
 singanxi a ra,

alo wudi yiin singanxi a binla ra kii naxan yi,
 alo goron xunxurine nun baramane
 nun ige sa seene dɔxɔma e bode fari kii naxan yi.”

25 Alatala sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra,
 a naxa, “Na lɔxɔni, gbangban wudin talama nɛn

naxan yi bitinxi yire kɛndɛni. A kalama nɛn, a yi bira. Nayi, goronna naxan yi singanxi a ra, na yi halagi.” Alatala na nan falaxi.

23

Tire nun Sidɔn halagi fena

¹ Waliyiya falana Tire taan xili ma:

Ɛ tan Tarasisi kaan naxanye kunkine kui fɔxɔ igen xun ma,

ε gbelegbele sununi amasɔɔ Tire taan bata kala, banxi yo mi fa na, kunki tide mi fa na.

E bata na xibarun mε, fata Sipiri fɔxɔ ige tagi bɔxɔn na.

² Ɛ dundu, ε tan naxanye dɔxi fɔxɔ igen dε, ε tan naxanye bata fɔxɔ igeni siga ε Sidɔn taan yulane findi nafulu kanne ra.

³ Sansiin naxanye yi bima baan dε Sihori yi, fɔxɔ igen kidi ma pon, e fa ne ra e taani.

Sansiin naxanye yi xabama Nila baan xɔn, ne yi findixi Sidɔn taan tɔnɔn nan na.

Na yamanan bata yi findi siyane lɔxɔ tiden na.

⁴ Sidɔn kaane, ε yagi, baan xɔn yire makantanxina.

Bayo fɔxɔ igen* bata a mε ε ra, a naxa, “N mi dii barin tɔrɔyane sɔtɔxi, n mi dii barixi.

N mi dii xεmεye ragboxi, n mi dii tεmε maxuruxi.”

⁵ Xibaruni ito na Misiran yamanan li,

* **23:4:** Fɔxɔ igen yi findixi Sidɔn kaane gbee ala ɲaxalanmana nde nan na.

e yigitεgεma nεn Tire taana fe ra.

⁶ Ε fεxε igeni gidi han Tarasisi taani,
ε gbelegbele sununi ε tan fεxε ige tagi bεxε
yidεxεne.

⁷ Ε ηaxαηaxα taan nan ito ra ba,
naxan masεgε xabu waxati xunkuyene yi
naxan muxuye bata yi siga
e sa dεxε yire makuyene yi?

⁸ Nayi, nde na feen nataxi Tire taan xili ma,
naxan yi mangayane yitaxunma yamanane yi
nun?

Kuntigin nan yi a yulane ra,
xili kan gbeene dunuηa yi.

⁹ Alatala Sεnβεn Birin Kanna nan na ragidixi,
alogo a xa ne fe magodo
naxanye wasoxi e tofanna fe ra,
alogo a xa bεxεn muxu yitexine rayagi.

¹⁰ Nayi, Tarasisi kaane,
ε bεxεn bi,
alo e a ligama Nila baan dε kii naxan yi,
amasεtε kunki tide mi fa na ε kunkine xa.

¹¹ Alatala bata a yiini te baan xili ma,
a bata yamanane yimaxa.
A bata yamarin fi Kanan yamanan xili ma,
a taa makantanxine xa kala.

¹² A bata a fala, a naxa,
“ε tan Sidεn kaane,
ε sumunna bata ηan.
Yaxune bata fu ε taa tofαηin ma.
Keli, ε fεxε igeni gidi,
siga Sipiri fεxε ige tagi bεxεni.
Hali na, matabu yo mi ε xa.”

13 Babilon yamanan mato,
yamaan naxan mi yi sese ra,
Asiriya kaane bata yi naxan findi burunna subene
gbeen na.

E e sanganso makantanxine ti nen a yi,
e yi a banxine kala,
a findi taa xonna ra.

14 E tan Tarasisi kaan naxanye kunkine kui foxo
igen xun ma,
ε gbelegbele sununi
amasoto ε yire makantanxin bata kala.

15 Na waxatini, jinan tima nen Tire taan xon
jεε tonge solofere, na lanxi mangana nde nan ma
siimaya ma. A ligama Tire taan na nen alo a liga
yalunden na kii naxan yi sigini ito yi, a naxa,

16 Bɔlonna tongo, i a maxa,
i sigi wuyaxi sa,
i taani siga i tan jaxalan majinanxina
alogo i ya fe xa rabira muxune ma.

17 Jεε tonge solofere na dangu, Alatala Tire
taana fe ragidima nen. A mon yi a saran hara-
muxin soto folo, a yalunyaan naba boxo xonna ya-
manane birin xon. 18 Koni a soto seen nun a saren
haramuxin luma Alatala nan xa. E mi malanma, e
mi ramarama. E soma muxune nan yii naxanye
luma Alatala yetagi alogo e xa balo gbeen nun
maraberi ba fajin soto.

24

Alatala boxon birin halagima nen

1 Alatala boxon birin halagima nen,
a yi a raxeri.

A boxo xonna kalama nen,

a yi a muxune birin naxuya ayi.

² Na maraḡan ki kedenna nan saraxaraliin nun a yamaan xa,

e nun kuntigin nun a walikεεn xa,

e nun banxi kanna nun a walikε ḡaxanla xa,

e nun sare matiin nun sare soon xa,

e nun doli tongo nun doli soon xa,

e nun donla naxan ma

e nun seen soma naxan yii.

³ Bəxə xənna kalama nεn fefe,

a yigenla yi lu

amasətə Alatala bata na fala.

⁴ Bəxən sunuxi, a xaraxi.

Dunujə sigama kale,

a muxu gbeene fan yi doyen.

⁵ Adamadiine bata bəxə xənna raharamu.

E mi Alaa sariyane suxi,

e yi a tənne bejin.

E bata habadan layirin kala

e nun Ala tagi.

⁶ Nanara, Alaa dangan bata bəxə xənna suxu,

a muxune yi e yulubin yanginna sətə.

A muxune ganma,

e wuyaxi mi lu.

⁷ Manpa nεnεn bata xara,

manpa binle yi lisi a ra.

Naxanye bəje yi sεwaxi,

ne wugama.

⁸ Sεwan tanban xuine bata dan,

ḡaxaḡaxa xuine bata ḡan,

sεwan bələn xuine bata dan.

⁹ Muxune mi fa manpaan minma sigini.

Manpane bata xələ ayi

e min muxune dε.

10 Taa rabeᵑinxin bata kala.
Banxine birin nagalixi,
muxu yo mi fa nᵑε sᵑε.

11 Muxune gbelegbelema manpa feen na kirane
xᵑn.

Sεwan bata findi bᵑᵑε rafᵑεn na.
Naxaᵑaxan bata ᵑan yamanani.

12 Banxi xᵑnne nan tun fa luxi taani,
taan so dεεn bata kala,
a biraxin yi lu na.

13 A ligama na kii nin bᵑxᵑni siyane tagi,
se wuyaxi mi luma,
alo oliwi bogine na yelin malanᵑε,
alo manpa binle xᵑri bolon waxatini.

Dunᵑa muxune ᵑaxanma

14 Naxanye luxi e nii ra,
ne e xuini tema,
e sᵑnxᵑ sεwani e Alatalaa binyen nali.
E gbelegbelema ᵑaxaᵑaxani keli sogegododen
binni.

15 E naxa,
“Sogeteden binna yamanane,
ε Alatala binya!
ε Alatala xinla tantun
fᵑxᵑ ige tagi bᵑxᵑne yi,
Isirayilaa Ala!”

16 Nxu βeti xuine mεma nεn bᵑxᵑn danne birin yi:
“Binyena Ala tinxinxin xa!”

Koni n tan naxa,
“N bata lᵑ ayi, n bata lᵑ ayi,
gbalona n xa!
Yanfantenne yanfan soma!
Yanfana!

Yanfantenne yanfan soma!”

17 Gaxun nun yili gbeen nun luti ratixine
ε tan bɔxɔ xɔnna muxune yεε ra.

18 Naxan na a gi gbelegbele xuiin bun gaxuni,
na yi sin yinla ra.

Xa naxan te yinla ra,
na yi a suxu lutin na.

Kore xɔnna dεεne birin nabima nεn
tulen yi fa,

bɔxɔ xɔnna bunne birin yi xuruxurun.

19 Bɔxɔ xɔnni bɔma nεn,
a xuya ayi, a yolon,
bɔxɔn bata yimaxa fefe!

20 Bɔxɔn dingenna ayi nεn
alo dɔlɔ minna,
a tintin alo gagen foye gbeen bun.

A bira a Ala matandine goronna bun
a mi fa nɔε keε.

21 Na lɔxɔni,

Alatala sɛnbema ganla saranma e kewanle ra nεn
naxanye bɔxɔn nun kuyen lan tagini
e nun bɔxɔ xɔnni ito mangane.

22 E malanma nεn yili gbeen na
alo kasorasane.

E balan kason na.

Waxati xunkuye na dangu,
e fa e dεntεε.

23 Kiken nun sogen yagima nεn.

Amasɔtɔ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna
findima nεn mangan na Yerusalɛn yi,
Siyon geyaan fari.

A binyen yi makεnεn taan fonne birin yεtagi.

25

Wali faji kolon betina

¹ Alatala! N ma Ala ni i ra!

N ni i tantunma nen,

n yi i xinla binya.

I bata i ya kabanako feene rakamali,

i naxanye ragidixi i ya tinxinyani

xabu to mi na ra.

² I bata taan lu

alo gεmε malanxine,

i bata taa makantanxin findi taa xonna ra.

Taa mi fa xɔɲene taa fangamaan na,

a mi fa tima sɔnɔn.

³ Nanara, yama senbemane i binyama nen

siya gbalotone taane yi gaxu i yeε ra.

⁴ Luxunden nan i tan na yiigelitone xa,

senbetarene luxundena

e na bira lanbaranni,

e nun yigiyadena tule gbeen bun,

e nun nininna soge xɔlen bun.

Muxu ɲaxine xɔlɔn luxi nen

alo tule foye gbeen na dɔxɔ sansanni,

⁵ alo sogen wuyenna tonbonna ma.

I xɔɲene sɔnxɔ xuiin danma,

alo kundaan nininna wuyenni suxuma kii naxan

yi,

i gbalotone nɔ sɔtɔ sigin danma na kii nin.

Sewa bandena siyane birin xa

⁶ Alatala Senben Birin Kanna ɲaxaɲaxani tɔnma

geyani ito fari,

a lu alo sube turaxi donna

nun manpa faji minna,

suben nun manpa fisamantenne yetena.

7 Geyani ito fari,
 a sunu dugin bama nɛn
 yamanane muxune birin yɛtagin xun na,
 e nun kasangenna naxan siyane birin ma.

8 A sayaan halagima nɛn habadan!
 Marigina Alatala yi muxune birin yɛɛgen fitan e
 yɛtagi.
 A yi yagin ba a yamani bɔxɔn yiren birin yi.
 Alatala nan na falaxi.

Moyaba yamanan kalana fe

9 Na lɔxɔni, e a falama nɛn,
 e naxa, “En ma Ala ni i ra!
 En na en xaxili tixi a tan nan na,
 a yi en nakisi!
 Alatala ni i ra!
 En xaxili tixi a tan nan na.
 En naxan,

en sɛwa a marakisina fe ra!”
 10 Alatala bata a yengi lu geyani ito xɔn!
 Anu, Moyaba yamanan bata kala
 alo sɛxɛn naxan yibodonxi nɛn yinla ra.

11 Mɛn kaane yiine yitexi
 alo muxun naxan a bama igeni.
 Koni hali e to kataxi,
 Marigina e ragodoma nɛn e wasoni.

12 Moyaba kaane,
 Marigina ɛ yamanan makantan yinne rabirama
 nɛn,
 a e rabirama nɛn bɔxɔni,
 a yi e findi burunburunna ra.

26

Ala tantun bɛtina

¹ Na ɓɔxɔni, Yuda yamanan muxune βetin bama nɛn, e naxa,

“Nxu bata taa makantanxi faɓin sɔtɔ.

Ala bata a rabilin marakisin na alo yinna

a xa nxu makantan.

² Ɛ taan so dɛɛne rabi, yama tinxinxin xa so naxanye luxi tɔgɔndiyani.

³ Naxanye yugon fan, i tan Ala nan bɔɓɛ xunbeli kɛndɛn nagidima ne ma, amasɔtɔ e yigi saxi i tan nin.

⁴ Ɛ yigi sa Alatala yi habadan, bayo Alatala nan ɛ habadan kantan fanyen na, ɛ Alatala.

⁵ Muxun naxanye dɔxi yire matexini, a ne ragodoma nɛn, a yi e taa matexin kala, a yi a halagi bɔxɔ xɔnna ma, a a findi burunburunna ra.

⁶ Sɛnbɛtarene a yibodonma nɛn, a lu yiigelitɔne san tidene bun.”

⁷ Tinxin muxuna kiraan tinxin nɛn.

I tan Ala faɓin kiraan malaxunma nɛn tinxin muxuɗ xa.

⁸ Alatala, nxu xaxili tixi i tan nan na i ya kiti saxine kiraan xɔn ma.

Nxu niin makoon naxan ma,

nxu lu i xinla faɛ,

nxu lu nxu mirɛ i ma.

⁹ I xɔnla n niin yeɛɛn suxuma kɔɛɛn na, n ni i fenma n sɔndɔmɛn birin na.

I na kiti kɛndɛn sa bɔxɔni dunuɓa muxune yi tinxinyaan kolon.

10 Xa i hinan muxu ɲaxine ra,
 e mi tinxinyaan kolonɲε.
 Hali yamana fajini,
 e tinxintareyaan nan nabama,
 e mi Alatalaa gboon toma.

11 Alatala, i yiini texi e xili ma,
 koni e mi a toma.
 Anu, e i ya xanuntenya gbeen toma nɛn
 i ya yamaan xa, e yi yagi.
 Tεεn naxan i yaxune raxɔrima,
 na xa e gan.

12 Alatala i bɔɲε xunbenla fima nxu ma,
 i tan nan nxɔ feene birin nakamalima nxu xa.

13 Alatala, nxɔ Ala,
 kari gbεtεne nxu nɔ nɛn,
 naxanye mi findixi i tan na,
 koni nxu i tan nan keden pe xili binyama.

14 Ne bata faxa,
 e mi fa xεtεma sɔnɔn.
 E bata findi yiyane ra,
 e mi fa kelima sɔnɔn.
 I bata e kεwanle saran e ra,
 i yi e halagi,
 i yi e funfun birin naxɔri.

15 Alatala, i bata nxɔ bɔxɔn fari sa,
 i bata a fari sa.
 I bata i ya binyen mayita,
 i yi yamanan danne masiga.

16 Alatala, muxune e yεε rafindima i tan nan ma
 tɔrɔni.
 I na e xuru mantɔrɔni,
 e yi xεtε i xandε e dε bun.

17 Alatala, nxu lu nen i yetagi,
alo naxanla nema wugama saxaleni tinna ma.

18 Nxu fan na saxalen sifan sotaxi nen,
nxu wuga,
koni nxu foyen nan tun barixi.
Nxu mi kisin fixi boxo xonna ma
nxu mi muxu nenene raminixi dunuja yi.

Faxa muxune kelima nen

19 E faxa muxune niin birama e yi nen,
e yi keli.

E tan naxanye saxi burunburunni,
e xulun, e sonxo sewani.
Marigina, i xiila rafama boxon ma
alo kenenna,
faxa muxune yi keli gaburun na.

20 N ma yamana, e so e konni,
e deen balan e foxo ra.
E luxun waxatidi,
han Alaa xolon yi dangu.

21 Amasoto Alatala nan minima a doxodeni
a yi boxon muxune hakene saran e ra.
Boxo xonna muxu faxaxine wunla makenenma
nen,
a yi ba muxune wunla luxunje
naxanye faxaxi a fari.

27

No sotona ige yi sube naxin fari

1 Na boxoni, Alatala a silanfan wure xodexen ton-
goma nen
naxan gbo, a senben gbo,
a yi keli ige yi sube naxin xili ma
ige yi sube naxina,

sajin naxan a gima,
 ige yi sube jaxina,
 saji tinxintarena.
 A yi fɔxɔ ige yi ninginanga gbeen faxa.

Marigin nun a nakɔna fe

² Ɛ manpa bili nakɔɔn matɔxɔma nɛn sigini
 na lɔxɔni,
 naxan bogiye jaxun han!

³ “N tan, Alatala,
 n tan nan manpa bili nakɔni ito kantan muxun na.
 N na a ige sama nɛn waxatin birin,
 n yi a kantan kɔɛɛn nun yanyin na
 alogo muxu yo nama fe jaxin liga a ra.

⁴ N mi fa xɔlɔxi a ma.
 Koni xa n tansinne nun janle li na,
 n na e yɛngɛma nɛn,
 n yi e gan.

⁵ Koni xa naxan a yigiyaden fen n tan yi,
 na kanna xa bɔjɛ xunbenla raso nxu nun a tan
 tagi,
 a xa bɔjɛ xunbenla yatin naso nxu nun a tan tagi!”

Ala fama nɛn a yamaan mafeludeni

⁶ Waxati famatɔne yi,
 Yaxubaa yamana a salenne raminima nɛn,
 Isirayila bɔnsɔnna yi a sonle nun a fugene ramini.
 A dunɔja rafe a bogine ra.

⁷ Ala a yamaan bɔnbɔxi nɛn ba,
 alo a e bɔnbɔ muxune bɔnbɔxi kii naxan yi?
 A a yamaan faxaxi nɛn ba
 alo a na kanne faxa kii naxan yi
 naxanye yi e faxama nun?

⁸ Ɛn-ɛn de, koni a e makitixi nɛn

a yi e kedi,
 a siga e ra konyiyani.
 A e kedi a kala ti foyen nan na,
 alo sogeteden foye gbeena.

⁹ Yaxuba bɔnsɔnna hakɛn mafeluma ikii nin,
 ito nan Isirayila bɔnsɔnna yulubi xafarin mayi-
 tama:
 e na e kide saraxa gandene birin findi burunbu-
 runna ra,
 e Asera kide gbindonne nun wusulan gandene ba
 tixi.

¹⁰ Muxu yo mi fa luma taa makantanxini.
 A luma nɛn nabɛjɪnxi
 alo tonbonna.
 Ninge diine yi fa e dɛ madondeni a yi,
 e yi na findi e matabuden na.
 E yi a wudi ɲingine madon.

¹¹ Wudi yiine na xara,
 e girama nɛn,
 ɲaxanle yi e gan.
 Amasɔtɔ yama xaxilitaren nan ito ra.
 Nanara,
 e da mangan mi fa kininkininma e ma.
 Ala naxan e daxi,
 na mi hinanma e ra.

Isirayila suxu muxune xɛtɛ fɛna

¹² Na lɔxɔni,
 Alatala a sansi xabaxine bɔnbɔma nɛn
 keli Efirati baan ma
 han sa dɔxɔ Misiran xuden na,
 ɛ birin yi malan keden keden yɛɛn ma,
 ɛ tan Isirayila kaane.

13 Na b̄x̄ɔni,
 x̄ɔta xui gbeen minima n̄ɛn.
 Muxun naxanye b̄xi ayi Asiriya yamanani,
 e nun naxanye kedi Misiran yi,
 ne birin fama n̄ɛn,
 e fa Alatala batu geya sariɲanxin fari Yerusalɛn yi.

28

Gbalon Samari kaane xili ma

¹ Gbalon Samari taan xa,
 naxan maligaxi manga k̄m̄ɔtin na
 naxan findixi Efirami yamanan d̄ɔɔ minne xunna
 kenla ra,
 naxanye n̄ɔr̄ɔn luxi
 alo se fugen yolonmat̄ɔna,
 taan naxan m̄ɛr̄ɛm̄ɛr̄ɛ ɲingixin xun ma,
 d̄ɔɔn bata naxan muxuye kala.

² A mato,
 Marigina walik̄ɛ s̄ɛnb̄ɛmaan fama n̄ɛn,
 alo balabalan k̄ɛs̄ɛne foye gbeeni
 alo tulen foye kala tiin naxan fama fufaan na
 a yi taan nagodo b̄x̄ɔni a fangani.

³ Taan naxan luxi
 alo mangaya k̄m̄ɔtina,
 naxan findixi Efirami d̄ɔɔ minne xunna kenla ra,
 na yibodonma n̄ɛn.

⁴ Taan naxan n̄ɔr̄ɔn luxi
 alo fugen yolonmat̄ɔna
 naxan tixi m̄ɛr̄ɛm̄ɛr̄ɛ ɲingixin xun ma,
 na luma n̄ɛn
 alo x̄ɔd̄ɛ bogi singen naxan m̄ɔma
 benun se xaba waxatin xa a li.
 Muxu yo na a to,
 na kanna a bama n̄ɛn kedenna,

a yi a don sa!

⁵ Na lɔxɔni,
Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna nan findima manga
kɔmɔtin na a yamaan muxu dɔnxɛne xa
naxanye na lu e nii ra,
alo mangaya taxamaseri nɔrɔxina.

⁶ A xaxinla fima nɛn kitisane ma
alogo e xa kiti kɛndɛn sa.
A yi fangan fi muxune ma
naxanye yaxune kedima taan so dɛɛn na.

Dɔlɔ minne yi Nabi Esayi magele

⁷ Hali e saraxaraline nun e nabine tantanma dɔlɔn
xɔn.

Manpaan bata e xunna firifiri.

Manpaan bata e ratantan.

Dɔlɔn bata e xaxinli fu,
manpaan yi e xunna firifiri.

E nɛma fe toon tima alo xiyena,

e tantanma,

e nɛma kitin sɛ,

e a feni fu.

⁸ E tabanle birin nafexi e baxunna ra,
e yiren birin xɔsixi.

⁹ Na dɔlɔ minne maxɔdinna tima, e naxa,

“Esayi ito waxi nde xaran feyi?

A a falane yɛbama nde xa?

Diidin naxanye baxi xijɛn na ba?

Dii futen naxanye dɛɛn baxi badeni xijɛn na ba?

¹⁰ Bayo a naxa,

‘Tɔnne tɔnne fari,

tɔnne tɔnne fari.

Sɔnne sɔnne fari,

sɔnne sɔnne fari.
Ndee be, ndee na.’ ”

11 Awa, nayi, Ala fa falan tima yamani ito xa
xɔɲɛne falane nun xui gbɛtɛne nan xɔn,
e mi naxanye famuma.

12 Anu, a bata yi a fala e xa nun, a naxa,
“Matabuden nan be ra,
xa naxan xadanxi,
na xa fa a matabu be.
Bɔɲɛ xunbeli yiren nan be ra.”
Koni e tondixi e tuli matiyɛ.

13 Nayi, Alatala falan tima e xa na kii nin yati, a
naxa,
“Tɔnne tɔnne fari,
tɔnne tɔnne fari.
Sɔnne sɔnne fari,
sɔnne sɔnne fari.
Ndee be, ndee na,”
alogo e nɛma sigan tiyɛ,
e xa bira e xanbiramaan na,
e maxɔɓ,
e yi e suxu lutin na,
e sa kasoon na.

Marigin yi banxin bɛtɛn sa Yerusalɛn yi

14 Ɛ tan magele tiin naxanye Yerusalɛn yamaan
xunna,

Ɛ tuli mati Alatalaa falan na!

15 Ɛ a falama, Ɛ naxa,
“Nxu bata layirin xidi nxu nun sayaan tagi,
nxu bata lanna raso nxu nun laxira tagi.
Xa gbalon fa,
a mi nxu konna lima,
amasɔtɔ nxu bata wulene findi nxu yigiyaden na,
nxu yi mayifu falane findi nxu luxunden na.”

16 Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “N bata gεmεna nde dɔxɔ Siyon taani
 alo banxin tongon gεmε faji yεbaxina.
 Naxan na dεnkεleya a ma,
 na mi yimaxε mumε!”

17 N kiti kεnden nun tinxinyaan findima
 n ma banxin ti se tinxinxine nan na,
 koni balabalan kεsene ε yigiyaden makɔma nεn,
 ε wulene,
 igen yi sa ε luxunden xun ma.

18 Layirin naxan ε nun sayaan tagi,
 na yi kala.

Lanna naxan ε nun laxira tagi,
 na mi fa luma na.
 Gbalon na fa waxatin naxan yi,
 a yi ε halagi.

19 A na fa waxati yo yi,
 a ε xalε a yii,
 bayo a danguma nεn xɔtɔnna nun yanyin nun
 kɔεεn na.

Gaxun nan tun a ra,
 a xuiin bunna na famu waxatin naxan yi.

20 Saden xurunma ayi nεn saden na,
 bitinganna yi dungi ayi mafelenna ra.

21 Alatala mɔn kelima nεn
 alo a liga kii naxan yi Perasimi geyaan fari.

A bɔpεn tema nεn

alo a liga kii naxan yi Gabayon lanbanni,*
 alogo a xa a wanle rakamali

---

* **28:21:** Dawuda Filisitine nɔ nεn yengeni Ala senben xɔn
 Perasimi geyaan fari e nun Gabayon yi. Na feen sebexi Samuyeli
 Firinden 5.20 kui.

naxanye makabe,
a kewali magaxuxine.

²² Awa iki, ε magelen dan.

Xanamu, ε xidi yɔlɔnxɔnne mɔn gbetenma nen ε yi.
Marigina Alatala Senben Birin Kanna na nan

falaxi n xa,

a bata a ragidi a xa yamanan birin halagi.

Xεε bi feen sandane

²³ ε tuli mati n xuiin na.

ε xaxili lu n ma falane xɔn.

²⁴ Xεε biin na wa sansiin si feni,

a luun bɔxɔn biin nan tun fari waxatin birin yi ba?

A luma a bɔxɔn nawale nen ba,

a buxa dan mi naxan na?

²⁵ Koni a na yelin a bɔxɔni tɔnɲε waxatin naxan yi,

a mi sabi de daxine xan sima na xanbi ra ba?

A mi sabi seene siyε ba

e nun sorontonna?

A mi maala nun fundenna wolε e xεene yi ba,

a sansi gbeteye si xεen de?

²⁶ A Ala nan na tagi raba kiin yitaxi a ra,

a yi a xaran a liga kiin ma.

²⁷ Sabide daxine mi bodonma ɲingen xεε ra bɔnbɔ
seen na,

muxu yo mi wontoron sanne radanguε

sabi se xun xurine fari e bɔnbɔ seen na,

koni ndee bɔnbɔma gbelemɛn nan na,

muxune yi nde bodon.

²⁸ Fɔ sansi kesene xa din nen e findi fujin na

benun burun xa sɔtɔ.

Nayi, muxun mi luma a bɔnbε han habadan.

Hali e wontoron nun a bandun soone radangu a
fari,

na mi a keɛene finde a fuɗin na.

²⁹ Na feene fataxi Alatala Senben Birin Kanna nan na,
kabanako kawandi tiin naxan ma fe kolonna gbohan!

29

Tɔrɔn nun yigin Yerusalɛn xa

¹ Gbalona Ariyele taan xa, Ariyele!*

Manga Dawudaa ganla taan naxan nabilin yengeni!

Ƙ sanle birin nabama e kiini jɛɛ yo jɛɛ,

² koni n na Ariyele taan yengema nen.

Ƙ wugama nen, ɛ sunu,

ɛ taan yi lu n xa

alo saraxan ganma denaxan fari.

³ N nan n ma ganla tima nen ɛ taan nabilinni.

N yi ɛ mini kiraan bolon ɛ ma yenge so seene ra.

N yi yire makantanxine yitɔn ɛ xili ma.

⁴ Ƙ fe yigodoma nen han a lu

alo ɛ xuiin kelima bɔxɔn nan bun ma.

Ƙ xuiin yi xurun mini burunburunni.

Ƙ xuiin luma minɛ nen bɔxɔni,

alo barinne junununun xuiin bendɛn bun.

⁵ Ƙ yaxu yamaan luma nen

alo xubena,

ɛ tɔrɔ muxune ganla luma nen

alo foyen seɛɛn naxan xalima.

Saɗa ma kedenni, mafuren,

⁶ Alatala Senben Birin Kanna fama i malideni

* **29:1:** Ariyele findixi Yerusalɛn taan xili gbete nan na be. Dawuda Yerusalɛn taan yenge feen seɛxi Samuyeli firinden 5.6-9 kui.

galan xuiin nun bəxə xuruxurunna nun xui gbeen
 nun kala ti foyen nun tule foye gbeen
 nun halagi ti tεε dεgε gbeen nin.

⁷ Ariyele kaane,

yamanan naxanye ganle ε yengema,
 ne danguma nən alo xiyena.
 Naxanye birin yi fuma ε ma
 e ε taan nabilin yengeni,
 ne janma nən
 alo xiyen kəεn na.

⁸ Kamən muxun naxan ma,
 na xiye sama nən, a dεgema,
 koni a na xulun,
 a lima nən,
 kamən mən a ma.

Min xənla muxun naxan ma,
 na xiye sama nən, a minma,
 koni a na xulun,
 a a li, a kəε yinla raxaraxi,
 a fanga mi na.

A ligama na kii nin yamanane muxune xa
 naxanye Siyon geyaan yengema.

Yamaan mi xaxili sətəxi

⁹ ε kabε, ε ε dundu!

ε findi danxutəne ra,
 ε nama seen to.

ε xunna xa firifiri,
 koni hali ε mi manpaan min.

ε dingənε ayi siga tideni,
 koni hali a mi findi dələn funfun na.

¹⁰ Amasətə Alatala bata ε xaxinli fu,
 a mi tinxi ε nabine xa fe toon ti,
 a dugin so ε fe toone xun na.

Ala a yamaan kiin masarama nen

17 Benun waxatidi,
Liban fātōnna findima nen bogise wudi bili nakōn
na,

na bogise wudi bili nakōne yi lu alo fātōnna.

18 Na lōxōni,
naxan sēbēxi kēdin kui,
tuli xōrine na mēma nen.
Danxutōne yi mini dimi gbeeni,
e yi seen to.

19 Tōrō muxune sēwa gbeen sōtōma nen Alatala yi,
yūigelitōne yi naxan Isirayilaa Ala Sarijanxini.

20 Amasōtō gbalotōne tununma nen,
magele tiine yi lō ayi.

Naxanye katama hakēn ligadeni bonne ra,
ne halagima nen,

21 naxanye wulen sama muxune xun ma kiti-
sadeni,
e yi lutin nati muxune yēē ra kitini,
e yoo kanna tōjēgē.

22 Nanara, Alatala naxan Iburahima xunba,
na ito nan falaxi Yaxubaa yamaan xa, a naxa,
“Yaxuba bōnsōnna mi fa rayarabima,
a mi fa yagima sōnōn.

23 Amasōtō e tan nun e diine n kēwanle toma nen,
e yi n xili sarijanxin binya,
e yi n tan Yaxubaa Ala Sarijanxina sarijanna
kolon,

e gaxu n yēē ra, n tan Isirayilaa Ala.

24 Naxanye yi lōxi ayi e miriyane xōn,
ne xaxinla sōtōma nen,
matandi tiine yi xaranna sōtō.”

30

Isirayila kaane nama e yigi sa Misiran kaane yi

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Gbalona ε tan dii murutεxine xa!
 ε feene yitɔnma
 naxanye mi kelixi n tan ma.
 ε layirine xidima
 naxanye mi fataxi n ma Nii Sariɲanxin na.
 ε yulubine sama e bode fari.
² ε sigama Misiran yamanani,
 koni ε mi n maxɔdinma.
 A xɔnla ε ma Misiran mangan xa ε kantan,
 ε yi yigiyaden fen Misiran sɛnbɛn bun alo nininna!
³ Koni Misiran Mangana makantanna findima ε xa
 yagin nan na.
 ε yigiyaden naxan fenma Misiran kaane fɛma
 na yi ε yigin kala.
⁴ Kuntigine bata sa Soyan taan li,
 xɛrane bata Xanɛsi taan li.
⁵ Koni e birin nayagima nɛn
 bayo na yamanan tɔnɔ yo mi e ma.
 Misiran kaane mi ε malima,
 e mi munanfan yo fima ε ma.
 E yagin nun yarabin nan tun nalima ε ma.”

Isirayila xɛrane Misiran yi

⁶ Waliyiya falana subene xili ma Negewi ton-
 bonni:
 E xɛrane danguma gbalo yiren nun tɔrɔ yiren nin
 yata xɛmɛne nun yata gilɛne dɛnaxan yi,
 e nun fɔdɔgɔne nun saɲi ɲaxin naxanye tunganma.
 E nafunle maxalima sofanle nan fari
 e nun e sɔtɔ seene ɲɔgɔmɛne fari,
 sanbane nan ne ra na yamanan xa

naxan tɔnɔ mi na.

⁷ E sigama Misiran yi

naxan ma maliin findima fe fuun na,

sese mi a ra!

Nanara, n na a xili bama Ninginanga Narixina.

Marakolonna lan waxati famatɔna fe ma

⁸ Marigin yi a fala Esayi xa, a naxa,

“Iki, feni itoe sɛbɛ kɛdina nde kui

Yerusalɛn kaane yetagi e nun walaxan fari

alogo a xa lu na waxati famatɔne yi

habadan han habadan.”

⁹ Yama murutɛxin nan ito ra,

diidi wule falane,

diidin naxanye tondima Alatala sariyan name.

¹⁰ E a falama fe toone xa, e naxa,

“E nama fa fe toon ti sɔnɔn!”

E a falama nabine xa, e naxa,

“E nama ɲɔndin makɛnɛn nxu xa!

E fe fajin nan ma fe fala nxu xa.

E nxu rafan feene fala nxu xa,

hali a findi wulen na.

¹¹ E keli kira fajin xɔn,

ε a beɲin.

E ba Isirayilaa Ala Sariɲanxina fe yebe nxu xa!”

¹² Nanara, Isirayilaa Ala Sariɲanxina ito nan

falaxi, a naxa,

“E to ε mɛma n ma falane ra

ε yi ε yigi sa ε muxu ɲaxankata feene

nun ε muxu mayanfa feene yi,

¹³ nayi, na haken luma ε xa nɛn

alo taan makantan yin matexin na bɔ fɔlɔ!

Mɛnna na tintin,

a birama nɛn sa!

14 A yiboma nen a xunxurin na
alo fene goronna,
a yensenye ayi kininkinintareyani,
hali a dungi xungbena a mi toe a dungine ye
naxan finde tee ko seen na
hanma ige sege sena.”

Yigi sana Ala yi

15 Marigina Alatala Isirayilaa Ala Sarijanxin naxa,
“E na e xun xete n ma,
e raxara, e kisin sotoma na nin.
E na e sabari, e yigi sa n yi,
e senben sotoma na nin.”
Koni na xoli mi e ma.

16 E a falama, e naxa,
“Nxu nxu gima nen soone fari!”
Nayi, e e gima nen yati!
E naxa, “Nxu nxu gima nen soo xulumene fari!”
Nanara, e sagatan muxune fan xulunma ayi nen
kati!

17 E muxu wuli kedenna e gima nen e yaxun muxu
kedenna bun,
yaxun muxu suulun pe na e konko e ma,
e birin e gima nen.
Naxanye na lu e tagi,
ne luma nen kedenyani
alo taxamaseri dugin wudi kuyen jae ra geyaan
xuntagi.

Marakisi waxatina

18 Anu, Alatala e mamema
alogo a xa hinan e ra,
a kelima nen a yi a kininkininna yita e ra.
Ala naxan kiti kenden sama,
na nan Alatala ra.

Sewan na kanne xa
naxanye e xaxili tima a ra.

19 E tan Siyon kaane,
ε tan naxanye dɔxi Yerusalɛn yi,
ε mi fa wugama sɔnɔn!
E na ε xui ramini a ma,
a hinanma ε ra nɛn han!
A na ε xuiin mɛ tun,
a ε yabima nɛn.

20 Marigin tɔrɔyaan nun mayigbetenna ragidi nɛn
ε ma
ε donseen nun ε min igen na.
Koni ε karamɔxɔ mi fa a luxunma ε ma,
ε a toma nɛn ε yɛɛn na.

21 I na siga yiifanna ma hanma kɔmɛnna,
i fala xuiin mɛma nɛn i xanbi ra, a naxa,
“Kiraan ni ito ra, siga a xɔn!”

22 E suxure gbeti daxine nun a xɛma daxine
yatɛma nɛn se haramuxine ra,
e woli ayi alo ɲamana,
i yi a fala e ma, i naxa, “Xɔsina.”

23 Nayi, Ala tulɛn nafama nɛn i ya sansi sixine ma,
bɔxɔn yi balo faɲi gbeen fi i ma.
Na lɔxɔni,
i ya xuruseene sa e dɛ madonma nɛn
xuruse rabade gbeene yi.

24 Ningene nun sofanla naxanye xɛɛn bima,
ne yi balo ɲaxumɛn don
fɔxɔn saxi naxan yi
naxan sama e bun se kɔ seen nun sansi yife seen
na.

25 Faxa gbeen tima lɔxɔn naxan yi,

taan makantan sangansone na bira waxatin
naxan yi,

folone nun xudene rafema nɛn
geya gbeene nun yire matexine birin yi.

²⁶ Kiken dɛgɛma nɛn
alo sogena na lɔxɔni,
sogen dɛgɛn yi gbo ayi dɔxɔ solofere
dangu a ki fonna ra.

Na lɔxɔni,
Alatala a muxune maxɔlɔdene dandanma nɛn,
a yi e fure dɛɛne yiyalan,
a tan yɛtɛɛn naxanye maxɔlɔ.

Ala Asiriya yɛngɛma nɛn

²⁷ A mato, Alatala sɛnbɛn fama sa keli wulani,
a fama xɔlɔ gbeen nun naxankatan nan na,
a fitinaxin yi falan ti
alo tɛɛn naxan halagin tima.

²⁸ A nii raxinla luxi nɛn
alo baan na walanɲɛ ayi
naxan bɔxɔnma a ma
a te han muxun kɔɛɛn bun.
Nayi, a siyane yimaxama nɛn a halagi ti sege-
denna ra.

A yi karafen bira xɔɲɛ yamane dɛni,
naxan e rasigama
yireni dɛnaxan xɔli mi e ma.

²⁹ Ɛ tan Yerusalɛn kaane,
ɛ bɛtin bama nɛn
alo sali lɔxɔn kɔɛna.
Ɛ bɔɲɛn sɛwama nɛn
alo muxune nɛma sigɛ xulen xuini Alatalaa
geyaan fari,
Isirayila kantan fanyena Ala.

30 Alatala a xui gbeen naminima nen
 a yi a senbe gbeen makenen.
 A yi a xolo gbeen nagodo
 alo halagi ti tee gbeena,
 tule ige gbeen nun galanna nun balabalan kesene
 yi godo.

31 Asiriya kaane na Alatala xuiin me,
 e xuruxurunma nen gaxuni a bosaan bun ma.

32 Alatala ne xuruma bosaan yeen naxanye birin
 na,
 ne ligama tanbanna nun bolon xuiin nin,
 a nema e yengema a senbeni.

33 Teeni tonxi xabu to mi na ra!
 A yitonxi mangan xili yi yili gbee tilinxin na,
 yege gbeen nun tee gbeen naxan na.
 Alatala nii raxinla nan minima
 alo dole teen xudena,
 a na teen nadege.

31

Isirayila kaane nama e yigi sa Misiran kaane yi

1 Gbalon ne xa
 naxanye sigama Misiran yi maliin fendeni,
 naxanye xaxili tixi soone ra,
 naxanye e yigi sama yenge so wontorone yi,
 bayo e wuya,
 e nun soo ragine,
 bayo e senben gbo,
 koni e mi e yee rafindima Isirayilaa Ala Sarijanxin
 ma,
 e mi Alatala fenma!
 2 Anu, a tan fan fe kolon,
 a noe gbalon nafe nen.
 A mi a falan maxetema.

A kelima nɛn muxu ɲaxine yamaan xili ma,
hakɛ kanne mali muxune.

³ Misiran kaane findixi adamadiine nan na,
Ala mi e ra.

E soone mi findixi niin xan na,
subene nan tun e ra.

Alatala na a yiini te naxan xili ma,

naxan na na kanna mali,

na salaxunma nɛn,

a fan naxan malima,

na kanna yi bira,

e firinna birin yi halagi e bode xɔn.

Margin Yerusalɛn kantanma nɛn

⁴ Alatala bata a fala n xa, a naxa,
“N tan Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna godoma nɛn
n yi yɛngɛn so Siyon geyaan fari
e nun a yire matexine yi

alo yatan wurundunma a se suxin ma kii naxan yi,

alo yata sɛnbɛmaan na xuruseen suxu.

Hali xuruse rabane birin keli a xili ma,

a mi gaxuma e sɔnxɔ sɔnxɔn yɛɛ ra,

hali e to wuya,

a mi tunna xɔlɔma a ma.

⁵ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna Yerusalɛn kantanma
nɛn,

alo xɔliin naxanye e firifirima e tɛɛn xun ma a
kantandeni.

A a kantanma nɛn,

a yi a xunba.

A a ratangama nɛn,

a yi a xɔrɔya.”

⁶ Ɛ tan Isirayila kaane,

ɛ xun xɛtɛ a ma,

ɛ murutɛxi a tan naxan ma fefe!

⁷ Na lɔxɔni,
 ε birin ε mɛma nɛn ε suxure gbeti daxine
 nun a xɛma daxine ra,
 ε tan yulubitɔne yii fɔxɔne.

⁸ Asiriya kaane faxama nɛn silanfanna ra
 naxan mi findixi muxun gbeen na.
 Silanfanna naxan mi fataxi adamadi yo ra,
 na e raxɔrima nɛn.

E gima nɛn silanfanna bun,
 e banxulanne yi findi konyine ra.

⁹ Naxan e kantanma, na gaxuxin yi a gi.

E kuntigine gaxuma nɛn
 e na e yaxune taxamasenna to.

Alatalaa falan nan na ra
 naxan ma tɛɛn dɛgɛma Siyon yi,
 sulun tɛɛn* naxan yii Yerusalɛn yi.

32

Mangaya tinxinxina

¹ A mato, mangana nde mangayaan nabama nɛn
 tinxinni,

kuntigine yi kuntigiyaan liga kiti kɛndɛn xɔn.

² E muxune birin luma nɛn

alo yigiyaden foyen bun

alo luxunden kala ti foyen bun,

alo igena kiraan tonbonni,

alo gɛmɛ gbeen nininna bɔxɔ yixareni.

³ Yɛɛ kanne yɛɛne mi fa luma raxixi,

tuli kanne yi e tuli mati.

⁴ Muxun naxanye xaxili mi dɔxi,

---

* **31:9:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

ne xaxinla nun kolonna sətəma nən,
de masuxune yi falan ti a tinxinni e de mafuraxin
na.

⁵ Nayi, a mi fa falama xaxilitarene ma a xaxili-
mane,
fe ɲaxi rabane mi fa yatεma muxu gbeene ra.

⁶ Amasətə xaxilitaren xaxilitareya falan nan tima.
E hakε feene yitənma e bəɲeni,
e lu Ala kolontareya wanle kε,
e lu fala ɲaxine tiyε Alatala ma.
E kamətəne luma kamən na,
min xənla naxan ma,
e na kuma igeni.

⁷ Fe ɲaxi rabane wanle ɲaxu.
E fe ɲaxine yitənma
alogo e xa yiigelitəne halagi wulene xən,
hali yoon tərə muxune xa e kitini.

⁸ Koni muxu faɲine fe faɲine nan yitənma
e yi lu e ɲenige faɲiyani.

Marakolonna lan ɲaxanle ma

⁹ E tan ɲaxanla naxanye luxi xaxili sani,
ε keli, ε tuli mati n na!
E tan sungutunna naxanye xaxili ragidixi feu,
ε tuli mati n ma falan na!

¹⁰ Benun ɲεε keden e nun nde,
ε tan naxanye xaxili ragidixi,
ε yimaxama nən,
bayo se bogi bolon daxine ɲanma nən,
sansu xaba daxine yi dasa se xaba waxatini.

¹¹ Nayi, ε gaxu,
ε tan ɲaxanla naxanye xaxili sani,

ε kǎntǎfili, ε tan sungutunna naxanye xaxili
ragidixi.

Ɛ dugine ba ε ma,

ε yi kasa bǎnbǎli dugine xidi ε tagi sununi.

¹² Ɛ kanken makudun, ε wuga

xεε tofajine nun manpa bili sabatixine fe ra,

¹³ e nun n ma yamana bǎxǎna,

firin jali kanne nun tansinne bata sabati dǎnaxan
yi.

Ɛ wuga banxi fajine fe ra

sǎwan yi dǎnaxanye yi

e nun sumunna yi taan naxan yi yeyε.

¹⁴ Amasǎtǎ manga banxin nabǎjinma nǎn,

taa yimaxaxini ito yigelima nǎn,

a yire makantanxine nun sangansone yi findi

banxi xǎnne ra han habadan,

e nun burunna sofanle magidena,

e nun xuruseene dǎ madondena,

¹⁵ han Alaa Nii Sarijanxin yi godo nxu ma keli
kore,

tonbonna yi findi wudi bili nakǎn na,

wudi bili nakǎn yi findi fǎtǎnna ra.

¹⁶ Nayi, kiti kǎndǎn luma nǎn tonbonni,

tinxinna yi lu wudi bili nakǎni.

¹⁷ Tinxinyaan yi bǎjε xunbenla raso.

Tinxinyaan tǎnǎn yi findi sabarin nun makan-
tanna ra habadan.

¹⁸ N ma yamaan dǎxǎma nǎn bǎjε xunbeli yireni,

dǎxǎde makantanxine yi,

matabu fajin dǎnaxanye yi.

¹⁹ Hali balabalan kǎsǎne fǎtǎnna kalama nǎn,

taan mumǎn yi fǎn,

²⁰ sǎwan luma nǎn ε tan xa.

Ɛ tan ε sansine sima nɛn xudene birin dɛ,
ε yi ε ɲingene nun sofanle lu e sagoni.

33

Gbalon halagi tiin xa

¹ Gbaloni i xa,
i tan naxan halagin tima
i tan naxan munma halagin sɔtɔ singen,
i tan naxan bonne yanfama
muxe munma i tan naxan yanfa singen!
I na yelin halagin tiyε waxatin naxan yi,
i fan yi halagi.
I na yanfantenyaan dan waxatin naxan yi,
muxune yi i fan yanfa.

² Alatala, hinan nxu ra!
Nxu xaxili tixi i tan nan na.
Findi nxu fangan na xɔtɔn yo xɔtɔn,
i nxu rakisi tɔrɔ waxatini!

³ Siyane na i xuiin mɛ,
e yi e gi.
I nɛɛn fa keli,
yamanane muxune bata xuya ayi.

⁴ Ɛ tan siyane,
ε seen naxanye tongoxi yɛngɛni,
muxune bata fu na ma
alo tuguminne na so.
Muxune dutunma ne ma
alo suɲε setɛna.

⁵ Alatala na feene birin xun ma
bayo a dɔxi kore xɔnna ma.
A bata sariyan nun tinxinna raso Siyon taan yiren
birin yi.

⁶ I tan, Alatalaa yamana,

i luma nən makantanni.
 Xaxilimayaan nun Ala kolonna findixi kisin nan
 na,
 e nun Marigin binyana
 na nan findixi i ya nafunla ra.

Ala kelima nən yaxune xili ma

⁷ Sofa wεkilεxine nan gbelegbele xui ito ra kirane
 xɔn.

Bɔɲε xunbenla rali muxune yi xεtε wugε xɔleni.

⁸ Kirane bata rabeɲin,
 muxu yo mi fa danguma kirane xɔn.

Yaxun bata layirin kala,

a yi taane rapaxu,

a mi muxu yo binyaxi.

⁹ Yamanan bata lu sununi,

a kalama.

Liban yamanan bata yagi,

a fɔtɔnna bata xara.

Sarɔn mεrεmεrɛn luxi

alo tonbonna,

Basan nun Karemele yamanane wudine dεεne yi
 yolon.

¹⁰ Alatala naxa,

“Iki, n bata keli.

Iki, n na n ma binyen mayitama nən.

Iki, n na n ma fe yitema nən.

¹¹ ε feen naxanye yitɔnma,

ne luxi nən

alo se dagina hanma sεxεna.

ε yεtεen yengin yi findi tεen na

naxan ε raxɔrima.

¹² Siyane ganma nən

e lu alo xuben sulun tɛɛni,*
alo tansinne na masɛgɛ,
e gan.”

¹³ Ɛ tan naxanye makuya,
ɛ tuli mati n naxan ligaxi.
Ɛ tan naxanye maso,
ɛ n sɛnbɛn yatɛn kolon.

¹⁴ Yulubitɔne bata gaxu Siyon yi,
xuruxurunna bata so Ala kolontarene yi.
E maxɔdinna tima, e naxa,
“Nde luyɛ halagi tɛɛni ito dɛxɔn en yɛ?
Nde nɔɛ luyɛ habadan tɛɛ wolonni ito dɛxɔn en yɛ?”

¹⁵ Fɔ naxan sigan tima tinxinni,
a ɲɔndin fala,
naxan a mɛma tɔnɔne ra
naxanye sɔtɔxi gbaloni,
naxan mi tinma dimi yi seen nasuxɛ mayifuni,
a tunla ba muxune ra
naxanye faxa ti feene yitɔnma,
a yɛɛn ba fe ɲaxine ra.

¹⁶ Na kannna fe luma nɛn
alo a na dɔxɔ yire matexini,
geyaan faran makantanxin yi findi a luxunden na.
A donseen nun igen mi dasama.

Yerusalɛn yi xunba

¹⁷ I mangan toma nɛn i yɛɛn na a nɔrɔ gbeeni,
i yi yamanan danne to masigaxi pon!

¹⁸ Nayi, i mirima nɛn i ya ɲaxankata danguxine
ma,
i yi a fala, i naxa,
“Na kuntigine minɛn

---

* **33:12:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

naxanye yi mudun nasuxuma
e nun naxanye yi makantan yinna xun matoma a
ra?”

19 I mi fa na yama wasoxin toma sɔnɔn,
xɔɓɓɛn naxanye fala xuine mi nɔɛ famunɓɓɛ,
xɔɓɓɛn naxanye fala xui mi mɛma a fajin na.

20 Siyon taan mato,
en sanle rabama taan naxan yi.
Ɛ yɛɛn tima nɛn Yerusalen ra,
bɔɓɓɛ xunbeli yirena,
a lu alo bubun naxan mi fa wayanma,
naxan wudiye mi fa talama
naxan lutiye mi fa fulunma sɔnɔn.

21 Alatala a yɛɛ yitama en na Ala Senbɛmaan na
mɛnna nin.

Xudene nun baa gbeene luma nɛn mɛnni,
yɛngɛ so kunkine mi dangue dɛnaxan yi.
Kunki gbeene mi dangue na mumɛ!

22 Amasɔɔ Alatala nan en ma kitisaan na.
Alatala nan en ma sariyasaan na.
Alatala nan en ma mangan na.
A tan nan en nakisima.

23 Koni yaxune luxi nɛn
alo kunkin naxan lutiye bata fulun,
foyen kunkin nasigama dugin naxanye xɔn
ne mi fa xidixi sɔnɔn,
ne fan singanxi wudi kuyen naxan na,
na mi fa suxi.
Nayi, e se tongoxi gbeen yɛngɛni,
na yitaxunma nɛn
hali sankalatɔne e gbeen xalima nɛn.

24 Nayi, Yerusalen kaa yo mi a fale,
e naxa, “N mi yalan.”

Na taan muxune hakene mafeluma nen.

34

Edon makitina

¹ Siyane, ε maso,

ε yi ε tuli mati.

Siyane, ε a liga ε yeren ma!

Bɔxɔ xɔnna xa a mε,

e nun a yi seene birin,

e nun dunuɲa nun naxanye birin minima a yi.

² Amasɔɔ Alatalaa xɔɓn godoma nen siyane birin fari,

a fitinan yi godo e ganle birin ma.

A bata halagin nagidi e birin ma.

A tinma nen e birin yi faxa.

³ E faxa muxune luma nen biraxi bɔxɔn ma

e binbine xirin yi mini han,

e wunle yi sa e geyane birin ma.

⁴ Sare kurune* birin kalama nen

alo se kunxina,

kuyen yi mafilin alo kedina,

sare ganla birin yi yolon

alo manpa binla dε xarene

alo xɔdε bili bogi xaraxine.

⁵ Ala naxa, “N ma silanfanna bata sarene wunla ramini han!

A godoma nen Edon kaane ma,

a yi e makiti,

n halagin nagidixi yamaan naxan ma.”

⁶ Wunla bata so Alatalaa silanfanna yiren birin ma

---

* **34:4:** Men kaane yi sarene batuma na waxatini.

a madole muxu turen na.

A luxi nɛn

alo kontonne nun kɔtɔne wunla saraxabadeni,

alo e turen naxan e gbingini.

Bayo Alatala saraxa gbeen bama nɛn Bosara taani

Edɔn kaa wuyaxi yi faxa yɛngɛni.

⁷ E yɛɛratine fangan gbo

alo burunna ɲingene,

koni e fan faxama nɛn bonne xɔn,

e nun ɲingene nun turane.

E yamanan nafema nɛn wunla ra,

e turen yi radin bɔxɔn ma.

⁸ Bayo, gbeenɲɔxɔ lɔxɔn nan na ra Alatala xɔn,

gbeenɲɔxɔn ɲɛɛn nan na ra

Siyon taan xun mayɛngɛna fe yi.

⁹ Edɔn yamanan baane findima nɛn dolen na.

A xuben yi maxɛtɛ dole tɛɛn na,

e bɔxɔn yi findi dolen ganmatɔɔn na.

¹⁰ Kɔɛɛn nun yanyin na,

a tɛɛn mi tuma,

a tutin yi lu tɛ kore habadan!

E yamanan yi lu rabɛɲinxi

han mayixɛtɛ nun mayixɛtɛ,

muxun mi fa dangue na yi mumɛ!

¹¹ Na yi findi xutunxunbane nun sagalene konna
ra,

toxorone nun xaxane yigiyadena.

Ala yi a lu a yitɔntaren nun a yigenla ra

alo a dunuɲa da waxatin naxan yi.

¹² A muxu gbeene mi fa luma na,

naxanye mangan dɔxe,

a kuntigine birin ɲanma nɛn.

13 Wudi ꞓali kanne solima e manga banxine kui
     nɛn,
 sɛxɛ ꞓaxine nun tansinne yi a yire makantanxine
     rasuxu,
 a findi kankone nun dangaranfulene konna ra,
 14 burunna subene nun kankone naralandena,
 burunna kɔtɔne yi lu wugɛ e bode ma mɛnni.
 Kɔɛ ra yinnan Liliti yi dɔxɔ na bɔɲɛ xunbenli.
 15 Saꞓin fan a soden toma na nin,
 a yi a xɛlɛne bira,
 a yi e rasɛgɛ,
 a a diine malan a nininna bun.
 Sɛgɛne fan e malanma na nin.

16 Xa ɛ Alatalaa kɛdin kui to,
 ɛ ito xaranma nɛn na, a naxa,
 “Subeni itoe sese mi dasama na yi,
 birin nun a lanfaan nan fama,
 bayo Ala bata na yamarin fala.
 A Nii Sariꞓanxin nan e malanma.
 17 A tan nan e dɔxɔdene ragidima.
 A tan nan e yirene maliga,
 a yi e yitaxun.
 Na yamanan findima nɛn e gbeen na han
     habadan,
 e yi lu na han mayixɛtɛn nun mayixɛtɛ.”

35

Yerusalɛn xunba fena konyiyani

1 Tonbonna nun bɔxɔ xaren sɛwama nɛn!
 Burunna ꞓingima nɛn sɛwani
 a fuga alo gabala fugena.
 2 Fugene luma nɛn burunna yiren birin yi.
 Burunna ꞓingine yiriwama nɛn ꞓaxanni.

A sɔnxɔ sɛwani!

Liban yamanan nɔrɔn sifan bata fi a ma,
e nun Kɛremele geyaan nun Sarɔn mɛrɛmɛrɛna.
Nayi, muxune nɔɛ Alatalaa binye gbeen toɛ nɛn,
en ma Alaa nɔrɔna.

³ Ɛ muxu xadanxine rawɛkilɛ.
Naxanye xinbiye xuruxurunma,
ɛ ne sɛnbɛ so.

⁴ Naxanye bɔɲɛ bata mini,
ɛ a fala ne xa, ɛ naxa,
“Ɛ wɛkilɛ, ɛ nama gaxu,
ɛ Ala famaani i ra ɛ gbeen ɲɔxɔdeni.
Ala ɛ yaxune saranna fima nɛn,
a tan yɛtɛn yi fa ɛ rakisideni.”

⁵ Nayi, danxutɔne seen toma nɛn,
tuli xɔrine yi feen mɛ.

⁶ Nayi, sankalatɔne yi tugaɲɛ ayi
alo xɛnle,
bobone yi sɔnxɔn nate sɛwani.
Amasɔtɔ tigi ige gbeen minima nɛn tonbonni,
baane yi mini bɔxɔ xareni.

⁷ Ɔmɛnsin wolonxin findima nɛn daraan na,
min xɔli yiren yi masara tigi yirene ra.
Kankone yi xima dɛnaxanye yi nun,
gbalan nun tanbinna yi sabati mɛnni.

⁸ Kira gbeen luma mɛnna nin
naxan xili bama
a “Sariɲanna Kirana.”
Muxu haramuxine mi sigan tima a xɔn
fɔ a xa findi ne nan gbee ra
naxanye na bira a fɔxɔ ra.

Xaxilitare yo mi na xɔn sigɛ.

⁹ Yatane mi luma mɛnni,
sube xajɛne mi fɛ na mumɛ!

E mi toɛ na!

Alaa muxu xunbaxine nan sigan tima mɛnni.

¹⁰ Alatala na naxanye xɔɔya,

ne fama mɛnna nin.

E fama nɛn gbelegbele naxajaxani Siyon taani,
habadan sɛwan yi e yɛtagini yalan.

Naxajaxan nun sɛwan luma nɛn e yi,
sunun nun kutunna yi jan fefe!

36

*Asiriya mangan yi a kɔnkɔ Yerusalen xili ma
Mangane Firinden 18.13,17-37 e nun Taruxune
Firinden 32.9-19*

¹ Xesekiya mangayaan jɛɛ fu nun naanin-
deni, Asiriya mangan sɛnakɛribi yi siga Yuda taa
makantanxine xili ma, a yi e birin suxu. ² Asiriya
mangan yi a sofa kuntigin nun a gali sɛnbɛmaan
nasiga Manga Xesekiya ma Yerusalen yi keli Lakisi
taani. Sofa kuntigin yi fa Yerusalen yi, a sa ti ige
ramaraden faxaraxiin dɛxɔn,* dugi xane xɛɛ ma
kiraan na.

³ Nayi, Xiliki a diina Eliyakimi, manga banxi
kuntigin yi mini a ralandeni e nun sebeli tiin
Sebena nun Asafi a dii xɛmɛn Yowa, mangana
yenla. ⁴ Sofa kuntigin yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ a
fala Xesekiya xa, ɛ naxa, ‘Asiriya manga gbeena ito
nan falaxi, a naxa: I yigi saxi nanse ma? ⁵ I yengi a
ma a fɛrɛn nun sɛnbɛna i yii, i yɛngɛn so, koni fala

* **36:2:** Ige ramaraden naxan geyaan na.

fuun nan na ra. Nayi, i ya lannayaan saxi nanse yi han i murute n xili ma? ⁶ I ya lannayaan saxi Misiran nin, a men kaane xa ε mali. Na luxi nen alo muxun na la xayen na a dunganna ra naxan girama, a yi a yiin xaba. Naxan na a digan a yi, na a maxoloma nen. Misiran mangan na kii nin muxune xa naxanye e taxuma a ra. ⁷ Waxatina nde ε falama nen n xa, ε naxa, “Alatala, nxo Ala, nxu nxu taxuxi na nan na.” Koni, Xesekeya bata yi Ala batudene kala geyaan fari, a yi a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, a naxa, “E xinbi sinma nen yire sarijanxini ito yetagi.” ⁸ Iki, ε nun n kanna Asiriya mangan xa lan fena nde ma, n soo wuli firin soε ε yii, xa ε noε soo ragine soε. ⁹ E mi n kanna walikεen keden peen noε, hali naxan xurun e birin xa. E lannayaan saxi Misiran yi soo ragine nun wontorone nan ma fe ra. ¹⁰ A yetena, n faxi yamanani ito kaladeni Alatala sagoon nan xanbi ba? Alatala yeteen nan a falaxi n xa, a n xa sa yamanani ito yenge, n yi a raxori.’ ”

¹¹ Nayi, Eliyakimi nun Sebena nun Yowa yi a fala sofa kuntigin xa, e naxa, “Falan ti nxu xa Arami xuini, amasoto nxu a mema, nxu mi falan tima Heburu xuini yamaan yi a me naxanye yinna xuntagi.” ¹² Sofa kuntigin yi e yabi, a naxa, “N kanna n nafaxi ε tan nun ε kanna nan ma falani itoe tideni ba? Muxun naxanye doxi yinna xuntagi, ne fan xa a me nen bayo ne fan e gbiin donma nen, e yi e xonla min ε xon yengeni.”

¹³ Nayi, sofa kuntigin to a maso, a yi a xuini te Heburu xuini, a naxa, “E manga gbeen xuine rame, Asiriya mangana! ¹⁴ Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama tin Xesekeya xa ε mayen-

den, a mi nœ ε rakise n ma mumε. ¹⁵ Xesekiya nama a liga ε yi ε lannayaan sa Alatala yi, a yi a fale a Alatala ε ratangama nen, a taani ito mi sama Asiriya mangan sagoni. ¹⁶ Ε nama ε tuli mati Xesekiya xuiin na mumε, amasotō Asiriya mangana ito nan falaxi, a naxa: Ε bōne xunbenla fen n na, ε xeε n ma, birin a yii se nun a bogise donne, birin yi a ige ramaraden igen min, ¹⁷ han n yi fa, n yi ε xali yamana gbete yi alo ε gbeena, murutun nun manpa bili nakone yamanan naxan yi, bogiseen nun burun yamanan naxan yi. ¹⁸ Nayi, ε nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a fala a Alatala ε xunbama nen. Siya gbete alane Asiriya mangani kala nen e yamanan suxu feen ma ba? ¹⁹ Xamata taan nun Arapada taana, ne alane minen? Sefarawayimi alane minen? E Samari xunba nen n yii ba? ²⁰ Yamanane alane ye, nde a yamanan xunba n yii? Alatala xa Yerusalen xunba n yii di? ”

²¹ Naxanye birin yi na, ne yi dundu, e mi yabi keden peen ti, amasotō Manga Xesekiyaa yamarin nan yi na ra. ²² Xiliki a dii xemena Eliyakimi, mangana banxi kuntigin nun sebeli tiin Sebena nun Asafi a dii xemen Yowa, mangana yenla, ne yi fa Xesekiya fema, e dugine yiboxi e ma sununi, e sofa kuntigina falane yeba a xa.

37

Xesekiya yi Nabi Esayi maxadin Mangane Firinden 19.1-13

¹ Manga Xesekiya to na mε, a yi a dugine yibō a ma, a kasa benbeli dugin nagodo a ma sununi, a siga Alatala Batu Banxini. ² A yi Eliyakimi rasiga,

mangana banxi kuntigina e nun Sebeta, seβeli tiina e nun saraxarali fonne, kasa benβeli dugin nagodoxi e ma sununi siga Nabi Esayi konni, Aməsi a dii xεmena. ³ E yi a fala nabiin xa, e naxa, “Xesekiya naxa iki: ‘Kontofinla nun tərən nun yagi ləxən nan to ra nxu xa, diin bari waxatin bata a li, koni fanga mi a nga ra a yi a bari. ⁴ Alatala, i ya Ala bata Asiriya sofa kuntigina falane birin name, naxan kari a rafaxi habadan Alatala konbideni. Xa Ala tin, Alatala, i ya Ala a paxankatama nən a falane fe ra a naxanye tixi. Nayi, i tan Esayi xa Ala maxandi yama dənχena fe ra.’ ”

⁵ Manga Xesekiyaa xεrane to siga Esayi fema, ⁶ Esayi yi a fala e xa, a naxa, “E ito nan falama ε kanna xa, ε naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I falan naxanye mexi i nama gaxu ne fe ra, Asiriya mangana walikene n nayeľefu falan naxanye tixi. ⁷ N xaxinla nde rasoma a yi nən, a na xibarun me waxatin naxan yi, a xεtεma nən a yamanani. N yi sa a faxa silanfanna ra menni.’ ”

Asiriya mangan mən yi a kənkə Yerusalən ma

⁸ Asiriya sofa kuntigin yi a me a kanna bata yi keli Lakisi taani siga Libina yengedeni, a fa a li menna nin. ⁹ Nayi, Asiriya mangan yi a me a Misiran mangan Tirihaka, Kusi kaan fama a yengedeni. A na fe mexina, a yi xεrane rasiga Xesekiya ma, a naxa, ¹⁰ “E sa ito fala Yuda mangan Xesekiya xa, ε naxa, ‘I laxi i ya Ala ra paxi ra, i yengi a ma a nε nən n tan Asiriya mangani kale Yerusalən yengedeni. I nama tin Ala yi i mayenden. ¹¹ I bata a me Asiriya mangane feen naxanye ligaxi yamanan bonne ra, e e raxərix

kii naxan yi. I yengi a ma a i xunbε nεn na ma ba? ¹² N benbane siyaan naxanye alane raxɔri, ne e xunba nεn ba, Gosan nun Xarani nun Resefi yamanane, e nun Eden kaan naxanye Telasara taani? ¹³ Manga Xamata nun Manga Arapada nun Sefarawayimi taa mangana hanma Hena, hanma Iwa, ne mangane minεn yi? ”

*Xesekiyaa Ala maxandina
Mangane Firinden 19.14-19*

¹⁴ Xesekiya yi kedi seβεxin nasuxu xεrane yii, a yi a xaran. Na xanbi ra, a te Alatala Batu Banxini, a sa kedin sa Alatala yεtagi. ¹⁵ Xesekiya yi Alatala maxandi, a naxa, ¹⁶ “Alatala Sεnβεn Birin Kanna, Isirayilaa Ala, naxan dɔxi maleka sawurane tagi! I tan Ala keden peen nan bɔxɔ xɔnna mangayane birin xun na, i tan nan bɔxɔn nun kuyen daxi. ¹⁷ Alatala, i tuli mati n na, i n xuiin name. Alatala, i yeεne rabi, i n mato. I Sεnakeribi a falani itoe birin name, a sofa kuntigin naxanye rafaxi habadan Ala konbideni. ¹⁸ Alatala, jɔndin na a ra! Asiriya Mangan bata siyane raxɔri, a yi e bɔxɔne kala. ¹⁹ E bata e alane woli tεeni, bayo Ala mi yi e ra nun mumε, muxune yii funfune nan yi e ra, wudine nun gεmε masolixine nan tun yi e ra. ²⁰ Iki, Alatala, nxɔ Ala! Nxu xunba Sεnakeribi yii, alogo bɔxɔ xɔnna yamanane birin xa a kolon a i tan keden peen nan Ala ra, Alatala!”

*Sεnakeribi a fe yi kala
Mangane Firinden 19.20-37 Taruxune Firinden
32.20-21*

²¹ Nayi, Esayi, Amosi a dii xεmεn yi xεraan nasiga a faladeni Xesekiya xa, a naxa, “Isirayilaa

Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya
 maxandi xuiin mε i naxan tixi n ma Sɛnakɛribi a
 fe yi, Asiriya mangana. ²²Alatala falani ito nan tixi
 Sɛnakɛribi xili ma, a naxa,
 ‘Siyon taa fajin bata i rajaxu,
 a i magelema.

Yerusalen kaane e xunna fitifitima i xanbi ra.

²³I nde konbixi
 i a rayelefu?

I xuini texi nde xili ma?

I bata i yεene rate kore Isirayilaa Ala Sarijanxin
 xili ma!

²⁴Fata i ya xεrane ra,
 n tan Marigina, i bata n konbi.

I yi a fala, i naxa,

“N ma wontoro wuyaxine xɔn,
 n bata te geyane xuntagi,

Liban yamanan danne ra.

N na a wudi kuyene sεgεma nɛn,
 e nun a suman wudi fajɪ fajine.

N sa a xuntagin najanna li
 e nun a fɔtɔn fajina.

²⁵N bata xɔjinne ge yamana gbɛtɛne yi,
 n yi e igen min.

N Misiran baa igene birin xɔrima nɛn
 n na siga a xili ma waxatin naxan yi.”

²⁶Koni, i tan Sɛnakɛribi,
 i mi a kolon

a n feni itoe yɛlanxi nɛn
 to mi na ra?

N yi e yitɔn xabu waxati danguxine.

Iki, n bata yamarin fi,

a rakamali,

i xa taa makantanxine lu kalaxi

alo γεμε malanxine.

²⁷ E muxune senβε mi na,
e gaxuxi, e yagixi.

E bata lu alo xεε ma σεχene
alo se sonle,
alo σεχεν fanyen ma
naxan xarama benun a xa gbo.

²⁸ Koni, n na a kolon,
i na dɔxɔ,
i na mini, i na so,
i na xɔɔ n xili ma.

²⁹ I bata xɔɔ n xili ma,
n yi i konbi ti xuiin με.

Nanara, n nan n ma wuren birama nen i jɔeni
n yi n ma karafen bira i δε kidine yi.

I faxi kiraan naxan xɔn
n yi i raxετε na xɔn.’

³⁰ Ala ito nan falaxi
i tan Xesekiya xa, a naxa,
‘Ito xa findi taxamasenna ra i xa:
Bogiseen naxanye solixi e γετε ma,
ε bata ne don jεeni ito ra,
na nan mɔn ligama jεε famatɔni,
koni jεε saxandeni,
ε seen sima nen, ε yi a xaba,
ε yi manpa binle si,
ε yi e bogine don.

³¹ Yuda bɔnsɔnna muxu dɔnxen naxanye na lu,
ne mɔn e salenne raminima nen
alo wudina, e bogi.

³² A dɔnxene minima nen Yerusalen yi,
a dɔnxene luma nen e nii ra Siyon geyane yi.
Alatala Senben Birin Kanna na nan ligama a xa-
nuntenyani.’ ”

Senakeribi raḡanna

³³ Nanara, Alatala ito nan falaxi Asiriya Mangan ma iki, a naxa,

“A mi soε taani ito yi mumε!

A mi xalimakuli wolε be yi.

A mi makantan wure lefa tima a xa.

A mi gbingbin natema a xili ma.”

³⁴ Alatalaa falan ni ito ra. A naxa,

“A faxi kiraan naxan xɔn

a xεtεma nεn na xɔn.

A mi soε taani ito yi mumε.

³⁵ N taani ito makantanma nεn,

n yi a rakisi,

n tan ma fe ra

e nun Dawuda a fe ra, n ma walikεna.”

³⁶ Na xanbi ra, Alatalaa malekan yi mini, a muxu wuli kεmε tonge solomasεxε wuli suulun

faxa Asiriya kaane ganli. Yamaan to keli xɔtɔnni, e

yi e binbine to. ³⁷ Nayi, Asiriya mangan Senakeribi

yi a ganla rakeli, a xεtε Niniwa yi. ³⁸ Lɔxɔna

nde, Senakeribi yi xinbi sinxi a ala Nisiroki batu

banxini a batudeni, a dii xεmεne Adarameleki nun

Sareseri yi a faxa silanfanna ra, e yi e gi siga

Ararati yamanani. A dii Esaraxadon yi dɔxɔ a

ɲɔxɔni.

38*Xesekiyaa furena fe*

*Mangane Firinden 20.1-11 e nun Taruxune
Firinden 32.24-26*

¹ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. Nabi Esayi, Amɔsi a diin yi fa a fεma, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya feene yitɔn, amasɔtɔ i faxamatɔɔn ni i ra, i mi fa siimaya

sotōma.’ ” ² Xesekiya yi a yεε rafindi banxin kanken ma, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa, ³ “Alatala, n ma fe xa rabira i ma fa fala, n sigan ti nεn i yεtagi lannayaan nun bɔɲε faniyani, naxan fan i yεε ra yi, n yi na liga!” Xesekiya yi wuga han.

⁴ Nayi, Alatala yi falan ti Esayi xa, a naxa, ⁵ “Siga, i sa a fala Xesekiya xa, i naxa, ‘I fafe Dawudaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin mε, n bata i yεεgen to. N mɔn ɲεε fu nun suulun sama nεn i ya siimayaan fari. ⁶ N ni i tan nun i ya taan xunbama nεn Asiriya mangan yii, n taani ito kantanma nεn.’ ”

⁷ Esayi yi a fala a xa, a naxa, “Alatala taxam-asenni ito nan yitama i ra, alogo i xa a kolon fa fala Alatala naxan falaxi, a na ligama nεn, a naxa, ⁸ ‘N nininna raxεtεma nεn xanbin na Axasi a banxin teden ma sanna yε fu.’ ” Nayi, nininna yi xεtε xanbin na banxin teden ma sanna yε fu.

Xesekiyaa Ala maxandina

⁹ Yuda mangan Xesekiya βetini ito nan sεβε, a to fura, a yi keli furen ma.

¹⁰ N yi a falama nεn, n naxa,
“N nεεn fa n ma siimayaan tagiin li tun,
n sigama nεn laxira so dεene ra
n yi bɔnɔ n ma siimayaan lɔxɔ dɔnxεne yi!”

¹¹ N mɔn yi a falama nεn, n naxa,
“N mi fa Alatala toma sɔnɔn
niiramane tagi bɔxɔ xɔnna fari, Alatala!
N mɔn mi fa muxu yo toma sɔnɔn
muxune yε dunuɲa yi!

¹² N fati bεndεna n niin yigiyadeni ito bata kala,
a makuya n na
a lu alo xuruse rabana bubuna.

N bata n ma siimayaan mafilin
alo gεεε wurundunxina.

N ma gεεεn bata bolon.

Xətənnə nun jinbanna tagi,
i n naɾanma nən!

¹³ N bata n naxara han xəttənni,
koni alo yatana,
a bata n xənnə birin yixin.
Yanyin nun kəεεn na,
i bata n naɾan.

¹⁴ N wuga xuiin mini nən
alo tuntunna nεma tugaɾɾε,
n lu kutuɾɾε alo ganbana.
N yeεene lu nən tixi kore tərəni,
n yi lu a fale, n naxa,
‘Marigina, n naɾankataxi,
n mali!’ ”

¹⁵ N fa nanse falama?

A bata falan ti n xa.

A tan yetεεn nan feni ito ligaxi.

N sigan tima nən yetε magodoni n ma siimayaan
birin yi

n niin səxələni ito a fe ra.

¹⁶ Marigina, siimayaan sətəma i ya fanna nin,
n mən n nii ra a tan nan xənnə.

I bata n sənbe so,
i yi n nakəndəya.

¹⁷ N ma tərəyaan bata maxεεε bəɾε xunbenla ra.

I tan nan n niin masigaxi sayaan na,

n to rafanxi i ma,

i yi i xun xanbi so n yulubine birin yi.

¹⁸ Laxira xa mi i tantunma.

Sayaan xa mi i matəxə bətən bama.

Faxa muxune nεma sama gaburun na,
ne yengi mi fa i ya lannayaan ma.

¹⁹ Koni naxanye e nii ra, niiramane,
ne nan i tantunma alo n tan to.

Fafane i ya lannayana fe falama nεn e diine xa.

²⁰ Alatala bata n nakisi!

Nayi, nxu nxɔ maxaseene xuiin naminima nεn
Alatala Batu Banxini nxu siin sogen dɔnxεn birin
yi.

²¹ Esayi bata yi a fala, a naxa, “E xɔdε bogi
yidinxina nde tongo, ε a sa a furen dε, a yalanma
nεn.” ²² Xesekiya bata yi a fala, a naxa, “N na
kolonma taxamasenna mundun xɔn fa fala a n
sigama Alatala Batu Banxini?”

39

Babilɔn xεrane

Mangane Firinden 20.12-21

¹ Na waxatini, Babilɔn Manga Baladan ma dii
xεmεn Merodaki-Baladan yi bataxin nun finma
seen nasiga Xesekiya ma, amasɔtɔ a bata yi a fure
feen nun a kεndεyana fe mε nun. ² Xesekiya yi
xεrane rasεnε, a yi a banxin kui seene birin yita
e ra: gbeti fixεn nun xεmana, wudi bogi ture
fajine nun latikɔnɔnna nun a yεngε so seene ra-
maradena, e nun naxan birin yi a nafulu rama-
radeni. Sese mi lu Xesekiyaa banxini a mi naxan
yita e ra e nun a bɔxɔn birin.

³ Nabi Esayi mɔn yi fa Manga Xesekiya fεma, a
yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nanse falaxi i
xa? E kelixi minεn?” Xesekiya yi a yabi, a naxa,
“E kelixi yamana makuyen nin, Babilɔn.” ⁴ Esayi

mən yi a maxədin, a naxa, “E i ya banxin to nən?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Seen naxanye birin n ma banxin kui, e ne birin to nən. Sese mi n ma nafulu ramaradeni, n mi naxan yitaxi e ra.”

⁵ Nayi, Esayi yi a fala Xesekiya xa, a naxa, “Alatala Sənben Birin Kanna falan name! ⁶ Waxati fama, seen naxanye birin i ya banxini e nun i benbane naxanye fen han to, e ne birin xalima nən Babilən yi, sese mi luma. Alatalaa falan nan na ra. ⁷ E i ya dii xəmənəna ndee tongoma nən, i yetən naxanye sətəma, alogo e xa findi Babilən mangana banxin xəmε tεgεnne ra.” ⁸ Xesekiya yi Esayi yabi, a naxa, “I Alatalaa falan naxan tixi, a fan.” A mirixi a ma, a naxa, “En luma nən bəpε xunbenli e nun marakantanni n ma siimayani.”

40

Alaa yamaan xunba fena

¹ ε Ala naxa,
“ε n ma yamaan madəndən,
ε a madəndən!
² ε Yerusalən kaane ralimaniya,
ε a rali e ma,
a e naxankata wanle bata nən.
A e bata mafelu e hakən na,
e bata yelin e yulubine saranna sətε
Alatala yii han dəxə firin!”

³ Muxuna nde xuiin minima, a naxa,
“ε kirani tən Alatala yεε ra tonbonni,
ε kira tinxinxin nafala en ma Ala xa burunna ra!
⁴ ε folone birin naxutu,
ε geyane nun yire matexine birin wuru.

Yire tintinxine yi matinxin,
 gεmε yirene yi findi lantane ra.

⁵ Nayi, Alatalaa binyen minima nεn kenεnni,
 daala birin yi a to!”

Alatala dε xuiin nan na ra.

⁶ Muxuna nde a falama,
 a naxa, “I xui ramini!”

N yi a fala, n naxa,

“N xa nanse fala?”

A naxa, “Adamadiine birin luxi nεn
 alo sεxεna

e binyen birin yi lu alo se fugena.

⁷ Alatala dε foyen na dangu sεxεne fari,

e xarama nεn,

e fugene yi yolon.

Yamaan luxi nεn alo sεxεna yati!

⁸ Sεxεne xarama nεn,

e fugene yi yolon,

koni en ma Alaa falan luma nεn habadan.”

Xibaru fajina fe

⁹ Ε tan Siyon kaan naxanye sa xibaru fajin
 xεrayani bama,

ε te geya matexin fari,

ε xuini te han,

ε tan Yerusalεn kaan naxanye sa xibaru fajin
 xεrayani bama.

Ε xuini te, ε nama gaxu.

Ε a fala Yuda yamanan taane xa,

ε naxa, “Ε Ala ni i ra!”

¹⁰ A mato,

Marigina Alatala fama fangani.

A mangayaan nabama a sεnbεni.

A fama a yama xunbaxin na,

a naxan sɔtɔxi a kɔntɔnna ra.

¹¹ A a yamaan masuxuma

alo xuruse rabana.

A yɛxɛɛ diine tongoma nɛn a yii,

a yi e xali a yii kanke,

a ti e ngane yɛɛ ra a fanni.

Ala dangu seen birin na

¹² Nde fɔxɔ igene saxi a yiin kui,

a yi e maliga,

a kore xɔnna danne maliga a yiin na?

Nde bɔxɔn bɛndɛn yatɛxi deben kui,

a geyane yiliga sikeela ra,

a yire matexine binyan yatɛn kolon ligaseen xɔn?

¹³ Nde Alatala miriyane kolon?

Nde nɔɛ findɛ a kawandi muxun na,

a yi a rakɔta?

¹⁴ Ala nde maxɔdinxi a maxadi feen na,

alogo a xa xaxinla sɔtɔ?

Nde a xaranxi kiti kɛndɛ saan ma?

Nde a xaranxi fekolonna ma?

Nde xaxilimayaan kiraan yitaxi a ra?

¹⁵ Siyane luxi nɛn

alo igen dindinna palanna kui.

E mi yatɛxi se ra

alo gbangbanna na sa sikeela fari.

Fɔxɔ ige tagi bɔxɔne yelefu

alo gbangbanna naxan tema.

¹⁶ Liban yamanan subene birin xurun saraxan na

naxan yi daxa nun a ba Ala xa,

a wudine mi wuya

naxanye findɛ saraxa gan tɛɛn yegene ra.

¹⁷ Sese mi siyane ra a yɛɛ ra yi!

Ala ne yatɛxi fufafuun nan na.

A yigenla fisa e xa!

18 E waxi Ala sa feni nde ma?
E sawuran mundun yite
e nun naxan maliga?

19 Xabun nan sawuran nafalama suxuren na,
xema wanla yi xemaan sa a ma,
a yi kɔɛ bira yɔlɔnxɔn wure gbeti daxine rafala.

20 Yiigelitɔɔn naxan mi nɔɛ na sɔtɛ a gbee ala xa,
na kanna wudi xɔdɛxɛn nan sugandima,
a yi xabu kesuxin fen,
na yi suxuren nafala a xa
naxan mi kalama.

21 E mi a kolon ba?
E mi a mexi ba?
A mi ralixi e ma ba,
xabu a fɔlɔni?
Bɔxɔn bɛtɛn saxi kii naxan yi,
e munma na famu ba?

22 A tan nan dɔxi bɔxɔ xɔri digilinxin xun ma,
muxune fan luxi a yɛɛ ra yi nɛn
alo suɲɛne.

A kore xɔnni fulunma
alo dugi yelefuxina xunna soon na,
alo gagna a dɔxɔden na.

23 A tan nan kuntigine sɛnbɛn kalama,
e lu fuyan,
a yi bɔxɔ xɔnna kitisane lu fuu.

24 E luxi nɛn alo sansina.
E nɛɛn fa si tun,
e na woli xɛɛn ma tun,
salen yɛtɛ mi e binle ma singen,
Alaa foyen yi fa e ma, e xara,

wuluwunla yi e xali alo se dagina.

25 Ala sarijanxin naxa,
 “E n misalima nde ma,
 nxu nun naxan lan?”

26 E yeene rate kore,
 e a mato!

Nde na seene daxi?

Nde e ganla defexin naminima,

a yi e birin xili e xinla ra?

Fata a fanga gbeen nun a senbe magaxuxin na,
 keden peen mi dasama.

Ala nan fangan fima muxune ma

27 Yaxuba bənsəna,

nanfera e a falama,

Isirayila yixetene,

nanfera e a falama, e naxa,

“Nxə kiraan bata luxun Alatala ma,

nxə Ala mi fa nxu xun mafala kitin sama?”

28 I mi a kolon ba?

I mi a mexi ba?

Alatala nan habadan Ala ra,

naxan bəxən danne birin daxi.

A mi xadanma, a mi taganma.

A xaxilimayaan mi nəe fəsəfəsə!

29 A fangan fima muxu xadanxine ma,

a muxu taganxine senben xun masa.

30 Banxulanne yeteen xadanma,

e tagan,

foningene yi bira xadanni.

31 Koni naxanye xaxili tixi Alatala ra,

ne mən senben sətəma nən.

E tukanma nən alo singbinna,

e yi e gi, e mi xadan,

e lu sigan tiyε, e mi tagan.

41

Ala nun suxurene fe

¹ Ala naxa,

“E tan fɔxɔ ige tagi bɔxɔn muxune,
ε dundu alogo ε xa n xuiin name.

E tan yamanane muxune,
ε wεkilεn sɔtɔ,

ε maso, ε falan ti.

En kitin sa en tagi.

² Nde muxuna nde rakelixi sogeteden binni,*

a yi a xili,

a xa lu tinxinna fɔxɔ ra?

Nde siyane soxi a yii

a mangane xuru a bun,

a silanfanna yi e findi burunburunna ra

a xanla yi e findi se dagin na

foyen naxan xalima!

³ A muxune sagatanma yεngeni,

a mɔn yi dangu bɔɲε xunbenli kiraan xɔn

a munma yi a sanna ti denaxan yi.

⁴ Nde feni itoe rakamalixi,

a tan naxan yi mayixεtεne maxilima

xabu a fɔlɔni?

N tan Alatala nan a fɔlɔn na,

n mɔn luma nεn a rapanni.”

⁵ Fɔxɔ ige tagi bɔxɔne muxune bata a to,
e gaxu,

bɔxɔn danne muxune xuruxurunma,

---

* **41:2:** Yanyina nde, a Kirusi nan ma fe falama be, Perisene mangan naxan Babilɔn kaane nɔ yεngeni. Na feen mato Taruxune Firinden 36.22-23 kui.

e birin bata keli, e fama.

⁶ Birin a bode malima,
birin a falama a lanfaan xa,
a naxa, “I wεkilε!”

⁷ Yii rafalan fan xabun sεnβε soma,
naxan wuren malaxunma,
na xabun nawεkilεma,
a yi a fala suxuren nafala kiin ma,
a naxa, “A lanxi.”
A yi suxuren gbangban
alogo a nama bira.

Marigin yi Isirayila xunba

⁸ Koni ε tan, Isirayila yixεtεne,
n ma walikεne,
Yaxuba yixεtεne,
n naxanye sugandixi,
ε tan Iburahima bεnsεnna,
n xoyina,

⁹ n sa ε tan nan fenxi bεxεn danne ra,
n sa ε tan nan xilixi bεxεn tongonne ra,
n na a falaxi ε tan nan xa, n naxa,
“N ma walikεεn nan ε ra,
n bata ε sugandi,
n mi n mεxi ε ra.”

¹⁰ Nayi, ε nama gaxu
amasεtε n na ε xεn.
ε nama kεntεfili,
amasεtε ε Ala nan n na.
N na ε sεnben gboma ayi nen,
n yi ε mali,
n yi ti ε bun sεnben nun tinxinni.

¹¹ Naxanye birin yi kelixi ε xili ma,
ne yagima nen e xun sin!
Naxanye yεngεn nakelixi ε xili ma,

ne luma nɛn fufafu, e raxɔri.

¹² Ɛ ɛ yɛngɛfane fenma nɛn,
koni ɛ mi fa e toma sɔnɔn!
Naxanye yi ɛ yɛngɛma,
ne luma nɛn fuu.

¹³ Amasɔtɔ n tan nan Alatala ra,
ɛ Ala,
naxan ɛ yiifari ma yiin suxuma,
n yi a fala ɛ xa,
n naxa, “Ɛ nama gaxu,
n tan nan ɛ malima.”

¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Ɛ tan Yaxuba bɔnsɔnna,
ɛ tan naxanye luxi alo kunla,
ɛ nama gaxu,
ɛ tan Isirayila muxudine,
n tan nan ɛ malima,
n tan Isirayilaa Ala Sariɲanxin naxan ɛ xunbama.

¹⁵ A mato, n bata i findi ɲingen xɛɛ ra bɔnbɔ seen
na
wure ɲin wuyaxin naxan ma
naxanye nɛnɛ a ra, e ɲɔɛ raminixi.
I geyane wuruma nɛn,
i yi e raxuya ayi,
i yi yire matexine liga
alo se dagina.

¹⁶ I e yifema nɛn,
foyen yi siga e ra,
wuluwulu gbeen yi e raxuya ayi.
I tan ɲaxanma nɛn Alatala yi,
i yi i kanba Isirayilaa Ala Sariɲanxini.”

Tonbonna findima ige yiren na

¹⁷ Yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune igen fenma,

koni sese mi na!
 Min xɔnla bata e lenna maxara.
 Koni n tan,
 Alatala, n na e yabima nen,
 n tan, Isirayilaa Ala,
 n mi e rabejinne mumel!

18 N baa igen nafama nen yire matexi magenle
 fari,

n yi ige xunne ramini meremerene tagi,
 n tonbonne findi darane ra,
 bɔxɔ xaren yi findi tigi yiren na.

19 N suman binle nun kasiya binle sima nen ton-
 bonni,

e nun miriti binle nun oliwi binle.
 Ige mi yiren naxanye yi,
 n fɔfɔne nun gbinne nun xarinne si mɛne yi e
 bode xɔn,

20 alogo e xa a to, e yi a kolon,
 e yi a rakɔrsi,

e birin yi a famu
 a Alatala nan feni itoe birin ligaxi,
 a Isirayilaa Ala Sarijanxin nan e rakamalixi.

Suxurene tɔnɔ mi na

21 Alatala naxa,
 “Ɛ fa ɛ xun mafala kitini.”
 Yaxubaa Mangan naxa,
 “Ɛ fa ɛ xɔn ba.”

22 Ɛ suxurene xa fa a fala en xa
 naxan fama ligadeni.

Ɛ a fala nxu xa feen naxanye bata liga,
 alogo nxu xa nxu miri e ma,
 nxu yi e ranan kiin kolon.
 Xanamu, ɛ a yita nxu ra
 naxan fama ligadeni.

23 ε waxati famatone fe fala nxu xa.
 Nayi nxu a kolonma n ε n
 a alane nan ε ra.
 ε fena nde liga,
 xa a findi a fajin na
 hanma a η axina,
 alogo nxu birin xa na to,
 gaxun yi nxu suxu.

24 Koni na yigenla fisa ε xa,
 ε wanle mi sese ra.
 Naxan na ε sugandi,
 muxu haramuxin nan na kanna ra.

25 N bata muxuna nde rakeli sogeteden k ω menna
 ma,
 a fama n ε n sa keli sogeteden binni
 naxan n maxandima.
 A mangane yibodonma alo borona,
 alo fe η e rafalan fe η e b ε ndeni bodonma kii naxan yi.

26 Nayi, nde bata yi na feen fala a f ω l ω ni,
 alogo en xa a kolon?
 Nde a fala benun a xa liga,
 alogo en xa a fala, en naxa,
 “A η ondi”?

Muxu yo mi sese fala,
 feni ito mi falaxi benun a xa liga,
 muxe mi ε fala yo m ε xi.

27 Koni n singe nan a fala Siyon taani,
 n naxa, “A mato, e tan ni i ra!”
 N bata x ε rana nde fi Yerusal ε n ma,
 naxan fama xibaru fajin na.

28 Anu n mi kawandi muxu yo toxi suxureni itoe
 ye,
 n na max ω dinna ti,

e mi n yabima.

²⁹ A mato sese mi e ra.

E wanle mi sese ra.

E suxurene findixi foyen nun fe fuun nan na.

42

Alaa walikena

¹ N ma walikena ni i ra,

n naxan senbe soma,

n naxan sugandixi,

naxan n kenexi.

N na n ma Nii Sarijanxin sama nen a yi,

a yi kiti kenden sa siyane xun na.

² A mi sonxo sonxo,

a mi a xuini te,

a mi falan tiye taan xun xon,

³ a mi xaye yidoxini gir.

A mi lenpun tumaton natuye.

Koni, a kiti kenden sama nen pondin xon.

⁴ A mi xadanma,

a mi tunnaxoloma a ma,

han a yi fa kiti kenden na boxo xonna fari,

han foxo ige tagi boxone muxune fan yi e yigi sa a sariyani.

⁵ Alatala ito nan falaxi, Ala

naxan kore xonna daxi,

a yi a yibandun,

naxan boxon nun a yi seene daxi,

a niiraxinla bira adamadiine yi

naxanye dxi a yi,

a niin bira ne yi

naxanye sigan tima a fari, a naxa,

⁶ “N tan Alatala,

n tan nan i xilixi tinxinni,
 n yi i suxu i yii ma,
 n yi i makantan,
 n yi n yengi lu i xɔn.
 N ni i findi n ma yamaan layirin xidi muxun na
 e nun kɛnɛnna siyane xa,
 7 alogo i xa danxutɔne yɛɛne rabi,
 i yi suxu muxune ramini kasoon na,
 i yi kasorasane xɔrɔya,
 e mini dimini.”

8 “Alatala nan n tan na,
 n xinla nan na ra.
 N mi n ma binyen soma gbɛtɛ yii.
 N mi n ma tantunna fiyɛ suxurene ma.
 9 Fe singene bata yelin kamalɛ,
 n fe nɛnɛne nan ma fe ralima ɛ ma
 benun e xa fɔlɔ,
 n xa ɛ rakolon ne ma.”

Beti nɛnɛna

10 Ɛ beti nɛnɛn ba Alatala xa,
 bɔxɔn danne birin xa a tantun betini,
 ɛ tan naxanye sigama fɔxɔ igen xun ma
 e nun a yi seene birin,
 fɔxɔ ige tagi bɔxɔne nun e muxune birin.

11 Tonbonna nun a taane xa e xuini te,
 e nun Kedari bɔnsɔnna* dɔxɔdene!
 Sela kaane xa gbelegbele sɛwani,
 e xa sɔnxɔ naxanaxani geyane xuntagi!

12 Binyen xa fi Alatala ma!

A xa tantun fɔxɔ ige tagi bɔxɔne birin yi!

13 Alatala minima nɛn alo sofa wɛkilɛxina,

* **42:11:** Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sebɛxi
 Dunuɲa Fɔlɔn 25.13 kui.

a bəɲen tema nən alo yenge so senbɛmana.
A sɔnxɔma nən yaxune xili ma yengeni,
a yi e nɔ.

¹⁴ Xabu waxati xunkuye,
n dunduxi,
n naxaraxi, n na n yete suxi.
Koni iki, n sɔxɔlexi
alo ɲaxanla nɛma tinna ma,
n gbelegbelema,
n kutunma ɲaxankatani.

¹⁵ N geyane nun yire matexine kalama nən
n yi e se ɲingine birin xara.
N baane findima nən tonbonne ra
n yi darane xəri.

¹⁶ N danxutɔne rasigama nən kiraan xɔn
e mi naxan kolon.
E yengi mi kiraan naxanye ma,
n yi ti e yeɛ ra ne xɔn,
n yi dimin findi kɛnɛnna ra e yetagi,
n gɛmɛ yirene findi lantaan na e xa.
N na nan ligama,
n mi e rabɛɲɲɛ mumɛ!

¹⁷ Koni naxanye e yigi sama suxurene yi,
e yi a fala sawurane xa,
e naxa, “Nɔ alane nan ɛ ra,”
ne xɛtɛma nən e xanbi ra,
e yagi.

Isirayila yama tondixina

¹⁸ ɛ tan tuli xərɪne, ɛ tuli mati!
ɛ tan danxutɔne, ɛ yeɛn ti,
ɛ seen to!

¹⁹ Danxutɔna nde ra,

xa n ma walikεεn xa mi a ra?
 Tuli x̄orina nde ra
 alo n x̄eraan naxan nasigaxi?
 Danxut̄ona nde ra,
 alo n b̄or̄e xunbenla fixi naxan ma?

Danxut̄ona nde ra,
 alo Alatalaa walikεna?

²⁰ I bata fe gbegbe to,
 koni i mi e famuxi.

I tunle rabixi,
 koni e mi feen m̄ema!

²¹ Alatalaa tinxinna fe ra,
 a bata a k̄en̄en,
 a xa a sariyan gboon nun a n̄or̄on mak̄en̄en.

²² Anu, yama yiigelit̄o halagixini ito mato!

E bata e birin suxu,
 e birin balanxi yinle ra,
 e birin saxi kasoon na.

E yii seene bata suxu ȳenḡeni,
 mux̄e mi na naxan e xunb̄e.

E ȳε̄ε̄n bata findi se suxin na ȳenḡeni,
 mux̄e mi na naxan a fal̄e,
 a naxa, “Ne rax̄ε̄t̄e!”

²³ Nde a tuli matima ito ra ε ȳε?

Nde a ligama a yeren ma,
 to x̄anbi ra, a yi a tuli mati?

²⁴ Nde Yaxuba b̄ons̄onna soxi a yaxune yii,
 a Isirayila so halagi tiine yii?

Alatala xa mi a ra,
 en naxan yulubi tongo,
 en mi tin bir̄e naxan ma kira f̄ox̄o ra
 en tondi a sariyane sux̄e?

²⁵ Nayi, a yi a x̄ol̄o gbeen nagodo e fari
 alo t̄ε̄na

e nun yeŋgeŋ gbalone.
 A yi e gan,
 koni e mi sese famuxi,
 a yi e raxəri,
 koni e mi na feen yatε e bəŋeni.

43

Alatala nan Isirayila xunbama

¹ Ala naxan i daxi,
 Yaxuba bənsəŋna,
 naxan i rafalaxi,
 Isirayila bənsəŋna,
 Alatala ito nan falaxi iki,
 a naxa, “I nama gaxu,
 amasətə n bata i xunba!
 N bata i xili i xinla ma.
 N tan nan gbee i ra!

² Xa i danguma fəxə igeni,
 n luma nən i xən.
 Xa i danguma baane yi,
 i mi i mamiŋŋε.
 Xa i danguma tεeni,
 a mi i ganŋε,
 tεε degeŋ mi i raxərəε.

³ Amasətə Alatala nan n na,
 i ya Ala,
 Isirayilaa Ala Sariŋanxina,
 i rakisimana.
 N bata Misiran yamanan fi i xunbaan na,
 n yi Kusi yamanan nun Seba yamanan findi i ɲəxən
 na.

⁴ Bayo i yatεxi n xən,
 i binyaxi n yeε ra yi,
 n bata i xanu.

N bata muxune findi i ɲɔxɔn na,
n yi yamane fi i niin xunbaan na.”

⁵ “I nama gaxu,
amasɔtɔ n luma nɛn i xɔn.
N fama nɛn i yixɛtɛne ra
sa keli sogeteden binni,
n yi sa e malan
keli sogegododen binni.

⁶ N na a falama nɛn kɔmɛnna binna xa,
n naxa, ‘E beɲin!’

N yi a fala yiifanna binna xa,
n naxa, ‘I nama e makankan!’

Fa n ma dii xɛmɛne ra
sa keli yire makuyeni,
e nun n ma dii tɛmɛne
sa keli bɔxɔn danne ra,

⁷ n xinla falama naxanye birin xun ma
n naxanye daxi n ma binyena fe ra,
n naxanye rafalaxi,
n yi e da.”

⁸ Yamani ito ramini
naxanye danxuxi,
anu e yɛɛne fan,
tuli xɔrini itoe,
naxanye tunle fan.

⁹ Siyane birin xa e malan e bode xɔn,
yamanane muxune birin!

Nde na fe falaxi e yɛ
benun a xa liga?

Nde fe fonne ralixi en ma?
E xa fa e serene ra,
e yi a mayita a yoona e xa!

En xa e xuiin name,
alogo muxune xa a fala,
e naxa, “E nɔndi!”

¹⁰ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “E tan nan n serene ra,
ε tan naxanye findixi n ma walikene ra,
n naxanye sugandixi
alogo ε xa n kolon,
ε yi la n na.

N tan yi na yi
benun suxure yo xa rafala,
ala gbete yo mi na n tan xanbi.

¹¹ N tan nan Alatala ra,
n tan yati!

Ba n tan na,
marakisi ti gbete yo mi na.

¹² N tan nan feene makenenma,
n muxune rakisi, n yi ε rakolon!

Ala xɔne mi a ra
naxan ε tagi fɔ n tan!

Nayi, n serene nan ε ra,
fa fala n tan nan Ala ra.”
Alatalaa falan nan na ra.

¹³ “N tan yatigin nan na ra
xabu a fɔloni!
Muxu yo mi nɔe muxun be n yii.
N na naxan liga,
nde nɔe a rakale ayi?”

Alaa kininkininna

¹⁴ Alatala ito nan falaxi, naxan ε xunbama, Isir-
ayilaa Ala Sarijanxina, a naxa,
“N muxuna nde rasigama nen
Babilon yamanan xili ma,

ε tan ma fe ra.
 N yi Babilɔn muxu gixine kunkine kala,
 e yi e mamin,
 e yi e kanbama naxanye yi nun.

¹⁵ Alatala nan n tan na,
 ε Ala sariɲanxina,
 naxan Isirayila daxi, ε mangana.”

¹⁶ Alatala ito nan falaxi,
 naxan kiraan sama baa igen xɔnna ma,
 dangu ige gbeene yi,

¹⁷ naxan yεngε so wontorone nun soone rasiga
 yεngeni,

e nun ganla nun sofa wεkilεxine e bode xɔn,
 e yi e sa,

e mi fa kelima sɔnɔn,
 e yi tu alo saraban na ɲan.

¹⁸ A naxa:
 Fe singene nama fa rabira ε ma,
 ε ɲinan fe fonne xɔn!

¹⁹ ε a mato,
 n fe nεnεn nan ligama!

Na bata a fɔlɔ iki,
 ε mi a kolon ba?

N kiraan sama nεn tonbonni,
 n yi baane ramini bɔxɔ xareni.

²⁰ Burunna subene n binyama nεn,
 kankone nun dangaranfulene,
 amasɔtɔ n bata igen namini tonbonni,
 n yi baane ramini bɔxɔ xareni,
 alogo n ma yamaan xa e min,
 n naxan sugandixi.

²¹ N yamaan naxan nafalaxi,
 na n tantunma nεn.

Ala yamaan makitima

²² E tan Yaxuba bənsənna,
 ε mi n tan xan xilixi!
 E tan Isirayila kaane,

ε bata ε tunnaxələ ε ma n tan mabinni.

²³ E mi ε yexεene nun ε siine baxi n xa saraxa gan
 daxin na.

E saraxane mi findixi n ma binyen na.

N mi saraxane findixi goronna ra ε xun ma,
 n mi ε raxadanxi wusulan saraxane badeni.

²⁴ E mi gbeti yikalaxi n xa,

alogo ε xa latikənənna sara n xa,

ε saraxa subene turen mi n wasaxi.

Koni ε yulubine bata findi goronna ra n xun ma
 ε yi n naxadan hakene xən.

²⁵ Koni n tan nan keden pe ε hakene xafarima,
 n tan yetena fe ra.

N mi fa n mirima ε yulubine fe ma sənən.

²⁶ Fe danguxine rabira n ma.

En kiti feni ito yeba en bode xa.

E falan ti, ε yi ε yetε xun mafala.

²⁷ E benban nan singe yulubin liga,

ε fala radangune yi murutε n xili ma.

²⁸ Nanara, n bata yire sarijanxin kuntigine yatε
 muxu haramuxine ra,

n yi halagin nagidi Yaxuba yixεtene ma,

n yi marayarabin nagidi Isirayila kaane ma.

44*Alatala nan keden Ala ra*

¹ Koni iki, Yaxuba bənsənna,

n ma walikene,

ε tuli mati,

n na Isirayila naxan sugandixi!

2 Alatala ito nan falaxi,
 naxan i daxi,
 naxan i rafalaxi i nga kui,
 naxan i malima, a naxa,
 “E nama gaxu, n ma walikene,
 Yaxuba bənsənna,
 i tan Isirayila tinxinxina
 n naxan sugandixi.

3 Bayo n ni igen nafama nən bəxə xareni
 n yi xudene radangu tonbonni.
 N na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nən i
 bənsənne ma,
 n yi barakan sa i yixetene fe yi.

4 E sabatima nən
 alo sɛxɛne burunna ra,
 alo wudi fajine xudene dɛ.

5 Muxuna nde a falama nən,
 a naxa, ‘Alatala nan gbee n na,’
 boden yi a fala,
 a a xili nən ‘Yaxuba,’
 gbete yi a sebe a yiin ma,
 fa fala ‘Alatala gbeena,’
 a yi a yete xili ba a ‘Isirayila.’ ”

Naxanye suxurene rafalama

6 Alatala ito nan falaxi,
 Isirayila Mangan naxan a xunbama,
 Alatala Sənben Birin Kanna naxa,
 “N tan nan a fəln nun a rapanna ra.
 Ba n tan na,
 Ala gbete mi na.

7 Nde luxi alo n tan?
 Na kanna xa a xuini te!
 A xa a yeba n xa,
 naxan birin bata dangu

xabu n singe ra muxune da waxatin naxan yi!

A mɔn xa fe famatɔne fe fala,
naxanye fama ligadeni!

⁸ Ɛ nama gaxu,
ε nama xuruxurun,
n mi yi ε rakolonxi feni ito ma ba,
n yi a rali ε ma
xabu to mi na ra?
N serene nan ε tan na.
Ala gbεε na,
ba n tan na ba?
Ɛ kantan fanye gbεε yo mi na,
ba n tan na.
N mi gbεε kolon.”

⁹ Naxanye birin suxurene rafalama,
fuyantenne nan ne birin na,
e se rafalaxi fisamantenne tɔnɔ yo mi na.
E yεε serene nan e ra:
E mi se toma, e mi fe kolon,
e mɔn luma nɛn yagini.

¹⁰ Muxun na alana nde rafala
hanma suxurena nde,
na tɔnɔ mi na.

¹¹ Na kanna nun a sifan birin yagima nɛn.
Suxuren nafala muxune findixi adamadiine nan
tun na.

E birin xa e malan,
e xa e maso.
E gaxuma nɛn,
e yagi e bode xɔn.

¹² Xabun nεma bunbin xabuma,
a walima tε wolonne nan na,
a yi a rafala dεεramaan na.
A a rawalima a sɛnbɛn nan na

koni kaɓen na a suxu,
 a senben yi ñan,
 min xɔnla yi a suxu, a xadan.

¹³ Kabintan lutin sama nen wudin ma,
 a yi lutin funfun naba a ma,
 a yi a masoli wali seen na,
 a yi a radigilin,
 a yi a rafala muxu sawuran na,
 a lu adamadiyaan nɔrɔn birin yi
 alogo a xa a ti a batu banxini.

¹⁴ A sumanne nan segeɓa
 hanma xarinne hanma warine
 a naxanye raluxi fɔtɔnni,
 e gbo.

Xanamu, a fɔfɔna nde tongo,
 a tan yeteen naxan sixi,
 tule igen yi sa a ma, a gbo.

¹⁵ Adamadiine na wudina ndee ganma yegen na,
 e yi nde tongo,
 e yi e maxara a ra.

E na nan ndee mɔn tongoma,
 e yi kudin so,
 e mɔn yi ndee tongo,
 e yi e gbee alana nde rafala,
 e yi e xinbi sin a bun,
 e suxuren nafala, e yi a batu.

¹⁶ E yi a wudi dɔnxɛn findi yegen na,
 a gan,
 e yi suben ñin ndee ra,
 e yi a gan ndee ra,
 e yi a don han e lugo.
 A mɔn yi a maxara,
 a yi a fala, a naxa,

“N na n maxarama,
n tεε dεgεn toma yati! ”

17 A wudin dɔnxεna,
a yi na rafala a gbee ala ra,
a suxurena,
a yi a xinbi sin a yεtagi,
a yi a batu, a naxa,
“N xunba,
bayo i tan nan n ma ala ra!”

18 E mi fe kolon,
e xaxili mi na,
e yεεne raxixi
alogo e nama sese to.

E mi nɔε e mirε,
e feene famu.

19 Muxune mi e mirima,
e xaxinla sɔtɔ,
e mi feene yεε toε
alogo e xa a fala, e naxa,
“N bata wudina ndee gan,
n kudin so a ra,
n yi suben gan ndee ra,
n yi a don.

N lan n xa a dɔnxεn findi se haramuxin na ba,
n yi n xinbi sin yegen bun?”

20 E kankanma naxan ma,
xuben nan gbansan na ra.
E bɔɲεn bata tantan,
a e ralɔ ayi.

E niin mi xunbama,
e mi a falama, e naxa,
“Seen naxan n yii ito ra,
wulen xa mi a ra ba?”

Tinxinna Ala xa

21 Yaxuba bənsənnə,
na feen xa rabira ε ma!
Amasəto n ma walikεen nan ε ra,
Isirayila kaane!
N na ε rafalaxi nən
alogo ε xa findi n ma walikεne ra,
Isirayila kaane,
n mi jinanma ε xən.
22 N bata ε hakεne ba ε ma
alo kundaan kore xənnə ma
e nun ε yulubine
alo kundaan xətənni.
E xun xεte n ma,
amasəto n bata ε xunba.

23 Kore xənnə, gbelegbele sεwani,
amasəto Alatala bata wali!
Bəxən bunna, sənχə sεwani,
geyane, ε xuini te
e nun ε tan fətənnə nun wudine birin.
Amasəto Alatala bata Yaxuba yixεtεne xunba,
a yi a binyen mayita Isirayila yi.

24 Alatala ito nan falaxi,
a tan naxan i xunbama,
naxan i rafalaxi
xabu i i nga kui, a naxa,
“N tan, Alatala,
n bata feen birin liga,
n tan nan keden kore xənni fulunxi,
n tan yεtεen nan bəxə xənnə saxi.

25 N tan nan waliyine wule mantaxane kalama,
n yi yiimatone findi daxune ra,
n yi fekolonne raxεte xanbin na
n yi e xaxilimayaan findi xaxilitareyaan na.

26 N na n ma walikεna falane rakamalima nən.

N ma xerane na fe famatɔn naxanye rali,
 n na a rakamalima nen.
 N bata a fala Yerusalen ma, n naxa,
 ‘Muxune mɔn dɔxɔma nen a yi,
 Yuda taane mɔn tima nen,
 n mɔn yi taa kalaxine yitɔn.’
 27 N nɔɛ a falɛ tilinna ma,
 n naxa, ‘Xara,
 n xa i ya igen xɔri.’
 28 N yi a fala Kirusi ma,
 n naxa, ‘N ma xuruse rabana!
 A n waxɔn feene birin ligama nen.’
 N na a fala Yerusalen ma,
 n naxa, ‘A mɔn xa ti!’
 E nun Ala Batu Banxin ma,
 n naxa, ‘A mɔn xa bɛtɛn sa!’ ”

45

Alayi Kirusi findi a walikɛɛn na

1 Alatala ito nan falaxi a muxu sugandixin xa,
 a naxa, “Kirusi, n naxan yii suxi,
 alogo n xa siyane magodo a yetagi,
 n yi mangane yɛngɛ so seene ba e ma,
 n yi dɛɛn fɔxɔ firinne rabi a yɛɛ ra,
 alogo taan so dɛɛne nama fa ragali sɔnɔn,
 2 n tan yetɛɛn tima nen i yɛɛ ra,
 n yi gbingbinne malaxun,
 n yi sulan dɛɛne kala,
 n yi dɛɛne balan wurene bolon.
 3 N bɔxɔ bun nafunla soma nen i yii,
 e nun nafulu luxunxina,
 alogo i xa a kolon
 fa fala a n tan nan Alatala ra,

naxan i xilima i xinla ra,
n tan Isirayilaa Ala.

⁴ N bata i xili i xinla ma,
n yi tide binyen fi i ma,
n ma walikεen Yaxuba yixεtεne fe ra,
Isirayila kaane, n naxanye sugandixi,
koni i mi n kolon.

⁵ Alatala nan n tan na,
gbεtε mi na.

Ba n tan na, Ala gbεtε mi na.

N bata i yitɔn yεngen xili yi,
hali i to mi n kolon,

⁶ alogo muxune xa a kolon,
keli sogen teden ma han a gododena,
fa fala ba n tan na,
se gbεtε mi na.

N tan nan Alatala ra,
gbεtε mi na.

⁷ N tan nan kenenna daxi,
n yi dimin da,

n yi bɔɲε xunbenla fi,
n yi tɔrɔn nafa.

N tan Alatala nan feen birin ligama.”

⁸ “Tulen xa a yitɔn kore,
tinxinna yi godo alo tulena!

Bɔxɔn xa rasɔnɔya
alogo kisin xa mini alo sansina,
e nun tinxinyaan yi sabati e bode xɔn!
N tan Alatala nan ne birin daxi.”

⁹ Gbalon na kannna xa
naxan yengen nakelima a dali marigin ma,
muxun naxan luxi

alo fεɛɛna fεɛɛne tagi.

Fεɛɛ bendena a fale a rafala muxun ma ba,
a naxa, “I nanse ligama?”

hanma a naxa,
“Sese mi i ya wanla ra!”

¹⁰ Gbalon na kanna xa
naxan a falama a fafe ma,
a naxa, “I nanse barixi ito ra?”
hanma a naxa a nga ma,
“I diin barin nanfera?”

¹¹ Alatala ito nan falaxi,
Isirayilaa Ala Sariɲanxina,
naxan Isirayila daxi, a naxa,
“E tan nan n maxɔdinma fe famatone ma,
lan n ma diine fe ma,
ε yi yamarine so n yii lan n yii fɔxɔn ma?”

¹² N tan nan bɔxɔ xɔnna rafalaxi
n adamadiine da a fari!
N tan yetεεn nan kore xɔnni fulunxi.
N tan nan a sarene birin yamarima.

¹³ N tan nan Kirusi rakelixi n ma tinxinyana fe ra,
n yi a ti kira yitɔnxin xɔn.

A n ma taan tima nɛn.
N ma muxun naxanye yi suxi yεngɛni,
a ne beɲinma nɛn,
e mi e xun saren fi.”
Alatala Sɛnben Birin Kanna naxa na kiini.

¹⁴ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Misiran kaane nun Kusi yamanan yulaya seene,
na Sabe kaa muxu kuyene wanle tɔnɔn luma nɛn i
xa.

E fama nɛn i konni,
e findi i gbeen na,
e bira i fɔxɔ ra,

e xidixi e bode ra,
 e yi e xinbi sin i yεtagi
 e yi i maxandi, e naxa,
 ‘Ala i tan nan xɔn.
 Ala gbεε mi na,
 sese mi ala gbεεye ra!’ ”

15 I tan Isirayilaa Ala, Marakisi Tiina,
 i findixi Ala luxunxin nan na.

16 Suxure rafalane birin yagixi,
 e xun sinxi,
 e birin xun sinxin sigama e bode xɔn.

17 Koni Isirayila kaane tan kisin sɔtɔma Alatala
 nan na habadan.
 ε mi fa yarabe, ε xun sin mumε!

18 Amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi,
 a tan naxan kore xɔnna daxi,
 a tan Ala, naxan bɔxɔ xɔnna daxi,
 naxan a bεten saxi, a mi a magenla lu,
 koni a yi a da alogo muxune xa lu a yi.
 A naxa, “N tan nan Alatala ra,
 gbεε mi na.

19 N mi falan tixi luxunna xan yi,
 dimini bɔxɔn yirena nde yi.
 N mi a falaxi Yaxuba yixεtene xa,
 n naxa, ‘ε n fen fuyan!’
 N tan Alatala,
 n nɔndin nan falama,
 n fe faɲin nan nalima.”

Siyane tubi fena Ala ma

20 “ε tan siyane muxu gixine,
 ε fa ε malan,
 ε birin yi ε maso be!

Xaxilitarene nan wudi suxurene tongoma,
e yi batu seene maxandi
naxanye mi nɔɛ e rakisɛ.

²¹ Ɛ falane ti, ɛ yi ɛ xɔnba.

Ɛ bode kawandi!

Nde muxune rakolonxi feni ito ra
xabu a fɔlɔni?

Nde bata yi a rali nun

xabu to mi na ra?

N tan Alatala mi a ra ba?

Ba n tan na, Ala gbɛtɛ mi na,

Ala naxan tinxin,

Marakisi Tiina.

Ba n tan na, gbɛtɛ mi na.

²² Ɛ yɛɛ rafindi n ma, ɛ xa kisi,

ɛ tan naxanye birin bɔxɔn danne ra!

Bayo Ala nan n na,

gbɛtɛ mi na.

²³ N bata n kɔlɔ n yɛtɛni,

n yɛtɛn bata fala tinxinxini ito ti,

falan naxan mi maxɛtɛma, n naxa,

‘Xinbin birin sinma nɛn n bun ma,

lɛnna birin yi a kɔlɔ n yi.

²⁴ E naxa: Tinxinna nun sɛnbɛna Alatala nan ke-
den pe yi.’ ”

Naxanye birin yi xɔlɔxi a ma,

ne birin yagixin fama nɛn a fɛma.

²⁵ Isirayila kaane birin tinxinna sɔtɔma nɛn

Alatala xɔn,

e yi e kanba Ala yi.

46

Babilɔn suxurene halagi fena

1 Beli suxuren bata a xinbi sin,*
Nebo suxuren yi a felen.

Ningene nan e suxurene maxalima.
E yi e dɔxɔma e xun ma nɛn sali waxatine yi,
koni iki e bata findi goronna ra sube xadanxine
xun ma.

2 E bata e felen e bode xɔn,
e yi e xinbi sin,
e mi nɔɛ e suxurene rakisɛ
naxanye findixi goronna ra
bayo e tan yetɛɛn sigama konyiyani.

3 Yaxuba yixɛtɛne, ɛ tuli mati n na,
ɛ tan Isirayila yamaan muxu dɔnxɛne,
ɛ tan naxanye goron n xun ma
xabu ɛ nga kui,
xabu ɛ xijɛn minma!

4 N luma na ki kedenna nin
han ɛ fori waxatini.
N tima nɛn ɛ bun ma
han ɛ xun sɛxɛne yi fixa.
N bata na liga,
n mɔn waxi ɛ xali feni,
n ti ɛ bun, n yi ɛ xɔrɔya.

5 Ɛ n misalixi nde ra?
Nxu nun nde lan?
Ɛ nxu nun nde saxi nxu bode ma,
nxu nun naxan maliga?

6 Muxune e xɛmane fima,
e gbeti fixɛni liga sikeela fari,
e xabun saren fi
alogo a xa ala sawurana nde rafala,

---

* **46:1:** Babilɔn kaane gbee alane nan yi Beli nun Nebo ra.

e xinbi sinje naxan bun ma,
e yi a batu.

⁷ E a tongo e tungunna ma,
e a maxali,
e sa a dɔxɔ a dɔxɔdeni.
A mi nɔɛ kelɛ a funfuni!
Hali e xui ramini a ma,
a mi e yabima.

A mi e ratangama e kɔntɔfinle ma.

⁸ Feni ito xa rabira ɛ ma,
ɛ yi ɛ wɛkile!
Ɛ tan muxu murutɛxine,
ɛ miri na ma ɛ bɔɲeni.

⁹ Feen naxanye danguxi a fɔlɔ fɔlɔni,
ne xa rabira ɛ ma.
Amasɔtɔ Ala nan n na,
gbɛtɛ mi na!

Ala nan n na,
sese mi maliga n na!

¹⁰ Naxan fama ligadeni a rananna ra,
n na ralima a fɔlɔn nin.
Naxan munma liga,
n na fe falama xabu waxati xunkuye.
N naxa, n ma fe ragidixin nakamalima nɛn.
N wama naxan birin xɔn,
n yi na liga.

¹¹ N bata sɛnbɛmana nde xili,
sa keli sogeteden binni,
naxan luxi alo singbinna
alogo a xa n ma fe ragidixin nakamali,
sa keli yamana makuyeni.
N naxan falaxi, n yi na rakamali,
n na naxan yitɔn, n yi na liga.

12 $\text{\textcircled{E}}$ tuli mati n xuiin na,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ tan muxu b $\text{\textcircled{o}}$ n $\text{\textcircled{\epsilon}}$ x $\text{\textcircled{o}}$ d $\text{\textcircled{\epsilon}}$ x $\text{\textcircled{\epsilon}}$ ne,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ tan naxanye makuya tinxinna ra!
 13 N ma tinxinyaan somat $\text{\textcircled{o}}$ n ni i ra!
 A mi fa makuya.
 N mi fa buma, n kisin nafa.
 N kisin nasoma n $\text{\textcircled{\epsilon}}$ n Siyon taani,
 n yi n ma n $\text{\textcircled{o}}$ r $\text{\textcircled{o}}$ n fi Isirayila ma.

47

Babil $\text{\textcircled{o}}$ n taan kala fena

1 Keli i ya mangaya gb $\text{\textcircled{\epsilon}}$ d $\text{\textcircled{\epsilon}}$ ni
 i d $\text{\textcircled{o}}$ x $\text{\textcircled{o}}$ b $\text{\textcircled{o}}$ x $\text{\textcircled{o}}$ ni, Babil $\text{\textcircled{o}}$ n taa fa $\text{\textcircled{o}}$ ina.
 Babil $\text{\textcircled{o}}$ n kaane, $\text{\textcircled{\epsilon}}$ d $\text{\textcircled{o}}$ x $\text{\textcircled{o}}$ b $\text{\textcircled{o}}$ x $\text{\textcircled{o}}$ ni!
 A mi fa falama a ma s $\text{\textcircled{o}}$ n $\text{\textcircled{o}}$ n
 a taa n $\text{\textcircled{o}}$ x $\text{\textcircled{o}}$ m $\text{\textcircled{\epsilon}}$ tofa $\text{\textcircled{o}}$ ina.
 2 $\text{\textcircled{E}}$ se din seene tongo alo konyine,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ yi sansi k $\text{\textcircled{\epsilon}}$ s $\text{\textcircled{\epsilon}}$ ne findi a fu $\text{\textcircled{o}}$ in na.
 $\text{\textcircled{E}}$ doma gbeene mate,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ danbane xa to, $\text{\textcircled{\epsilon}}$ xudene gidi.
 3 $\text{\textcircled{E}}$ ragenla toma n $\text{\textcircled{\epsilon}}$ n,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ yagixin yi to.
 N nan n gbeen n $\text{\textcircled{o}}$ x $\text{\textcircled{o}}$ ma n $\text{\textcircled{\epsilon}}$ n,
 muxu yo mi n yika $\text{\textcircled{\epsilon}}$.
 4 Isirayilaa Ala Sari $\text{\textcircled{o}}$ n $\text{\textcircled{\epsilon}}$ xin nan en xunbama,
 a xili n $\text{\textcircled{\epsilon}}$ n Alatala S $\text{\textcircled{\epsilon}}$ n $\text{\textcircled{\epsilon}}$ n Birin Kanna.
 5 $\text{\textcircled{E}}$ d $\text{\textcircled{o}}$ x $\text{\textcircled{o}}$, $\text{\textcircled{\epsilon}}$ dundu,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ siga dimini,
 $\text{\textcircled{\epsilon}}$ tan Babil $\text{\textcircled{o}}$ n kaane!
 A mi fa falama a ma s $\text{\textcircled{o}}$ n $\text{\textcircled{o}}$ n
 a yamanane mangana.
 6 N x $\text{\textcircled{o}}$ l $\text{\textcircled{o}}$ n $\text{\textcircled{\epsilon}}$ n n ma yamaan ma,

n bata yi n keen nayarabi,
 n yi e rabenin e yii.
 E mi kininkininxi e ma,
 e konyi wanle ragboxi ayi hali fonne fari.
 7 E yi a falama nen, e naxa,
 “N luma nen mangayani habadan!”
 Koni e mi na feene yatexi
 e mi e mirixi feene ranan kiin ma.

8 Nayi, Babilon taana,
 i tan naxan luxi alo jaxalan jaxina,
 i tuli mati ito ra iki.
 E tan Babilon kaan naxanye dxi makantanni,
 e tan naxanye a falama, e naxa,
 “Nxu tan, nxu jaxan mi na,
 nxu mi finde kana gilene ra mumε,
 nxo diine mi faxe mumε!”
 9 Na fe firinne e satoma nen lxo kedenni
 sanja ma kedenni,
 e diine yi faxa,
 e findi kana gilene ra.
 Ne defexin ligama nen e ra,
 hali e kxe ra feene to gboxi ayi,
 hali e tirin feene senben yi gbo!

10 E bata e yigi sa e fe jaxine yi.
 E yi a falama nen e yete ma, e naxa,
 “Muxu yo mi nxu toma!”
 E xaxilimayaan nun e fekolonna bata e xunna
 firifiri.
 E yi a falama e borenin nen, e naxa,
 “Nxu tan, nxu jaxan mi na!”
 11 Gbalon fama nen e ma
 e mi naxan nadangu xiriya kolon.

Halagin godoma nɛn ε ma,
 ε mi naxan nadangu saraxan nɔɛ.
 Yihadin fama nɛn ε ma sanja ma kedenni,
 ε xaxili mi naxan ma.

¹² Nayi, ε lu ε tirin feene fari
 e nun ε kɔɛraya fe wuyaxine,
 ε yi ε yetε yixadanma naxanye fɔxɔ ra
 xabu ε dii jɔrε waxatina!

Yanyina nde,
 ε tɔnɔn sɔtɔma e yi nɛn,
 yanyina nde
 ε muxune magaxuma e yi nɛn.

¹³ E bata ε yetε yixadan suxurene maxɔdindeni.
 Awa, nayi, muxun naxanye xibarune toma sarene
 yi,

ne xa keli, e fa ε rakisi,
 e tan naxanye sarene rakɔrɔsima
 e fe famatɔne fala kike yo kike!

¹⁴ E luma nɛn
 alo se dagina, tɛɛn yi e gan.
 E niin mi tangama na tɛɛ dɛgɛn ma.
 Anu a mi findima tɛɛ wolondin xan na de
 burun ganma naxan na,
 muxuna a maxarε naxan na!

¹⁵ E yixadanma muxun naxanye fɔxɔ ra
 xabu ε dii jɔrε waxatina,
 ne rananna ligama na kii nin,
 ε tɔrɔma naxanye fe ra.
 E birin sigama nɛn e xun xɔn e tantanni,
 e tan sese mi ε rakisε mumε!

48

Ala fe nenene ralima

- ¹ Ɛ tan Yaxuba yixetene,
 ε tuli mati ito ra,
 ε tan naxanye xili Isirayila
 ε tan naxanye barixi Yuda bɔnsɔnni,
 ε tan naxanye ε kɔlɔma Alatala xinli
 ε tan naxanye Isirayilaa Ala maxandima,
 koni ɲɔndin nun tinxinyaan mi a ra!
² Amasɔtɔ ε xili saxi taa sariɲanxin nan xun ma.
 Ɛ yengi saxi Isirayilaa Ala nan ma
 naxan xili Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna.
³ Feen naxanye danguxi,
 n bata yi ne fala xabu waxati xunkuye.
 N yetɛɛn nan ne ralixi,
 n yi muxune rakolon ne ra,
 na xanbi ra, sanɲa ma kedenni,
 n yi e liga, e yi rakamali.
⁴ Amasɔtɔ n na a kolon nɛn
 a yama tengbesenxin nan ε ra,
 ε kɔɛni balanxi alo wure gbelemɛna,
 ε tigin xɔdɔxɔ alo sulana.
⁵ Nanara, n feni itoe fala ε xa
 xabu waxati xunkuye,
 n yi ε rakolon e ra benun e xa liga,
 alogo ε nama a fala, ε naxa,
 “Nɲɔ suxurene nan e ligaxi,
 nɲɔ sawurana hanma nɲɔ ala wure daxin nan e
 yamarixi.”
⁶ Ɛ bata feni itoe mɛ,
 ε yi e birin to rakamale!
 Ɛ fan mi ε tiyɛ e ra ε dɛni ba?

Iki, n fa ε rakolonma fe nɛnɛne nan ma,
 naxanye luxunxi,
 ε mi naxanye kolon.

7 N baxi e yitəndeni nən,
 fe fonne mi e tan na.
 Benun to, ε munma yi e sese a fe mε nun,
 alogo ε nama a fala,
 ε naxa, “Nxu yi na kolon.”

8 Anu, ε mi yi sese mεxi,
 ε mi yi sese kolon.
 E tunla munma yi a mε singen waxati danguxine
 yi.

Bayo n yi a kolon a yanfantenne nan ε ra.
 Xabu ε yi ε nga kui,
 a yi falama ε ma a muxu murutεxine.

9 N bata n ma xəleni suxu n xinla fe ra.
 N bata dija ε ma n tantunna fe ra,
 alogo n nama ε halagi.

10 N bata ε rasensən tεen na
 alo gbeti wurena sulun tεeni.*
 N mi yi ε rasoxi sulun tεen xan yi de,
 koni n yi ε rasoxi naxankata yinla nan na.

11 N bata keli ito ligadeni n yetena fe ra,
 n na a ligama n yeteen yatin nan ma fe ra!
 Amasəto n tinje di,
 n xinla yi rayelefu?
 N mi n ma binyen fiye gbetε ma.

12 Yaxuba bənsəna,
 ε tuli mati n na!
 Isirayila kaane, n naxanye xilixi!
 N tan na a ra,
 n tan nan a fəlon nun a raḡanna ra.

13 N tan nan bəxə xəna beten saxi,
 n yiifanna yi kore xənni fulun.

---

* **48:10:** Sulun tεen mən falama yirena nde yi fa fala “Furu tεena.”

N na e xili, e fama nɛn mafurɛn!

14 Ɛ birin xa ɛ malan, ɛ tuli mati!
Nde feni ito falaxi suxurene yɛ?
Muxuna nde rafan Alatala ma.
Na a waxɔn feene ligama nɛn Babilɔn taan na,
a yiini tema nɛn Babilɔn kaane xili ma.†

15 N tan nan keden pe falan tixi,
n mɔn yi a xili, n yi a rafa.

A wanla sɔnɔyama nɛn!

16 Ɛ maso n na, ɛ tuli mati ito ra.
Xabu a fɔlɔni, n mi falan ti wundoni.
Xabu feni itoe fɔlɔna, n yi be.

Iki, Marigina Alatala bata nxu nun a Nii
Sariɲanxin xɛ.

17 Alatala ito nan falaxi,
naxan i xunbama,
Isirayilaa Ala Sariɲanxina, a naxa,
“Alatala nan n tan na, i ya Ala,
naxan i xaranma i yetɛ munanfanna ma,
naxan tima i yɛɛ ra,
a siga i ra kiraan xɔn
naxan lanɲɛ i ma.

18 Xa i yi n ma yamarine rame nun,
i ya bɔɲɛ xunbenla yi luma nɛn nun
alo baana,
i ya tinxinna yi lu
alo fɔxɔ igen walanna,

19 i yixɛtene yi wuya ayi
alo ɲɛmensinna
i ya diine yi gbo ayi

---

† **48:14:** Perise mangan Kirusi nan fama Babilɔn kaane
yengɛdeni.

alo ɲemɛnsin xɔnne.
 I xinla mi be n yetagi mumɛ!”
 20 Ɛ mini Babilɔn yamanani,
 Ɛ ɛ gi Babilɔn kaane ma!
 Ɛ gbelegbele sɛwani, ɛ fa a rali,
 a xa rawanga!
 Ɛ a fe raxuya ayi han bɔxɔn danne,
 ɛ a fala, ɛ naxa, “Alatala bata a walikɛɛn Yaxuba
 bɔnsɔnna xunba!”
 21 Min xɔnla mi e suxuma,
 a na ti e yɛɛ ra, dangu tonbonni.
 A igen naminima nɛn fanyeni e xa.
 A fanyen bɔma nɛn,
 ige gbeen yi mini keden na.
 22 Alatala naxa,
 “Bɔɲɛ xunbeli mi muxu ɲaxine xa!”

49

Marigina walikɛɛn nan kenɛnna ra siyane xa

1 Ɛ tuli mati n na,
 fɔxɔ ige tagi bɔxɔn muxune.
 Yamana makuyene,
 ɛ ito ramɛ.
 Benun n xa bari,
 Alatala bata yi n xili.
 2 A bata n dɛɛn lu
 alo silanfan xɛnɛna,
 a yi a yiin nininna ti n xun ma,
 a yi n findi xalimakuli ɲɔɛ ralemunxin na,
 a n luxun a xalimakuli saseni.
 3 A yi a fala n xa, a naxa,
 “N ma walikɛɛn nan i ra, Isirayila,
 n ma binyen luma naxan yi.”
 4 Koni n tan yi a fala, n naxa,

naxan i sugandixi.”

⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N ma marafanna waxatin na a li,
n ni i yabima nen!

I rakisin waxatin na a li,
n ni i malima nen.

N na i ramarama nen,
n yi i findi layiri xidi muxun na
alogo yamanan mən xa yitən
bəxən kεε rabejinxine mən yi yitaxun,

⁹ alogo a xa fala kasorasane xa
fa fala, ‘E mini!’

e nun naxanye luxi dimini

fa fala, ‘E mini kεnεnni!’

E nəe e dege nen kirane xən

alo xuruse kuruna,

e xuruse rabaden tōe nen geyane birin fari.

¹⁰ Kamən mi fa e suxuma sənən,

min xənla mi e suxe.

Kuye wolonna nun sogen mi e tərε mumε,

bayo naxan kininkininma e ma,

na tima nen e yεε ra,

a yi e xali tigi yirene yi.

¹¹ N na n ma geyane birin findima nen kirane ra,

n ma kirane mən yi yitən.

¹² E mato, e fama

sa keli yire makuyeni,

ndee kelima sogeteden kəmenna binni,

ndee sogegododen binni,

ndee sa kelima Sinimi yamanani.”

¹³ Kore xənna, gbelegbele sεwani!

Bəxə xənna, naxan!

Geyane, ε sεwa xuini te!

Bayo, Alatala a yamaan madɛndɛnma,
a kininkininma a tɔrɔ muxune ma.

Yerusalɛn taan mɔn tima nɛn

14 Siyon kaane yi a falama nɛn,
e naxa, “Alatala bata nxu rabejin,
Marigin bata jinan nxu xɔn.”

15 Ala naxa,

“Naxanla jinanjɛ a diin xɔn ba,
naxan xijɛn na?

A mi kininkininjɛ a dii barixin ma ba?

Hali a tan jinanjɛ a xɔn,

n tan mi jinanjɛ i xɔn mumɛ!

16 N bata i xinla kɛrɛndɛn n yiine kui,

n na n jɔxɔ lu taan makantan yinne xɔn ma wax-
atin birin.

17 I ya diine xɛtɛma e giyɛ i ma nɛn,

i kala muxun naxanye yi i halagima,

ne e gima i ma nɛn.

18 I yɛɛ rakɔjin i rabilinni,

i ya diine birin bata e malan,

e fama i fɛma.

Habadan Ala nan n na,

n bata n kɔlɔ n yɛtɛni,

e findima nɛn i maxidi seen na

alo jɛrɛna i kɔɛ ra

alo jaxalandina a maxidima kii naxan yi.”

Alatalaa falan nan na ra!

19 Hali taa xɔnne nun bɔxɔ rabejinxine

nun yire kalaxine to gbo yamanani iki,

e sa xurunma ayi nɛn dɔxɔden na i ya yamaan xa.

Naxanye yi i halagima,

ne makuyama i ra nɛn.

20 E diin naxanye baxi i yii,

ne mən a falama nən i xa,
e naxa, “Yireni ito xurun nxu ma,
dəxədəna nde fen nxu xa,
nxu xa ba yigbetənxi.”

²¹ Nayi, i a falama nən i bəneni,
i naxa, “Nde itoe barixi n xa?
Diine yi baxi n yii nun,
n yi luxi alo gbantana.
N bata yi xali konyiyani,
n naməxin nan yi a ra!
Nde diini itoe maxuruxi?
N kedenna bata yi lu,
koni diini itoe sa kelixi minən?”

²² Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N na n yiin maligama nən siyane xa,
n na n ma taxamasenni tema nən yamanane xa,
e yi fa i ya dii xəmene ra e yii kanke,
e yi i ya dii təmene maxali e tungunne ma.

²³ Mangane nan i ya diine maxuruma i xa
mangane ɲaxanle yi i ya dii təmene balo i xa.
E yi e xinbin sin i yətagi,
e yətagin yi lan bəxən ma,
e yi i san ma ləxəne makən.
I a kolonma nən nayi,
a Alatala nan n tan na,
naxanye e xaxili tixi n tan na
ne mi yagima.”

²⁴ Sofaan seen naxan tongoxi yəngeni,
na bə a yii ba?
Naxankata tiina muxu suxin nəe a futuxule ba?

²⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Sofana se tongoxin bama nən a yii yati,
ɲaxankata tiina muxu suxin yi a futuxulu.

N na i yengɛfane yengɛma nɛn,
n yi i ya diine rakisi.

²⁶ Naxanye yi naxu i ra,
n yi ne radin e bode ma
e balo e bode suben na,
e yi e bode wunla min
alo manpa nɛnɛna.

Nayi, adamadiine birin a kolonma nɛn
a Alatala nan n na,
i rakisimaan naxan i xunbama,
Yaxubaa Ala Sɛnbɛmana.”

50

Ala nan a yamaan nakisima

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Futu kala kɛdin minɛn
n na n mɛxi ɛ nga ra naxan xɔn?
Hanma n na ɛ matixi n doli faane ma naxan xɔn?
Ɛ matixi ɛ hakɛne nan ma fe ra
ɛ nga ramɛxi ɛ matandine nan ma fe ra.

² N to fa, nanfera muxɛ mi yi be?

N to xinla ti, nanfera,
muxɛ mi n yabi?

N yiin dungi nayi ba,
a yi muxune xunba?

Sɛnbɛ mi n na ba,
n yi muxune xɔrɔya?

Anu, n baa igen xɔrima,
n na n kɔnkɔ a ma,
n yi baane findi tonbonna ra,
e yɛxɛne yi kun,

bayo ige mi na,
e birin yi faxa min xɔnla ra.

³ N yi dimin nasokore

alo sunu dugina.”

Marigina walikena

⁴ Marigina Alatala bata n xaran
alogo n xa a kolon
n naxan faɛ muxu xadanxine xa,
e sɛnbɛn sɔtɔ.
A n naxulunma xɔtɔn yo xɔtɔn,
alogo n xa a falan name
alo a xarandiina.

⁵ Marigina Alatala bata n tunle rabi,
n tan fan mi murutɛxi a ma,
n mi xɛtɛxi xanbin na.

⁶ N na n fanna ti nɛn n bɔnbɔ muxune xa,
n yi n dɛɛn ti ne xa
naxanye n dɛ xabene matalama.
N mi n yetagin baxi konbin nun dɛgen bun.

⁷ Koni Marigina Alatala n mali nɛn,
nanara n mi rayarabi.
N bata n yetagin findi fanyen na,
n to a kolon a n mi fama yagideni.

⁸ Naxan yoon fima n ma,
na bata maso.
Nde waxi n xun maxidi feni nayi?
En kitin yɛba en bode xa!
Nde mi tinxi n ma yoon ma?
A xa fa n xili ma!

⁹ Marigina Alatala n malima nɛn.
Nayi, nde n yalagima?
E birin kalama nɛn
alo dugi fonna, kunle yi e don.

¹⁰ Nde a tuli matiyɛ Alaa walikɛɛn na Alatala
yɛragaxun ma?
Naxan yo sigan tima dimini,

kεnenna dasaxi naxan ma,
na xa a yigi sa Alatala yi,
a yi a xaxili ti a Ala ra!

¹¹ Koni ε tan naxanye tεεne soma,
ε yi tanba radεgεxine tongo,
nba ε sigan ti ε yetena tεε dεgen ma,
ε tanban naxanye radεgεxi.
ε fa ito nan sɔtɔma:
ε faxama sɔxɔlɛn nin.

51

Kisin naxan dan mi na

¹ ε tuli mati n na,
ε tan naxanye tinxinyaan fɔxɔ ra,
ε tan naxanye Alatala fenma!
ε yεen ti fanyen na,
ε minixi naxan yi,
e nun gεmεna ε baxi dεnaxan yi.
² ε yεen ti Iburahima ra, ε fafe,
e nun Saran, naxan ε barixi.*
Amasɔtɔ n Iburahima xili waxatin naxan yi,
dii mi yi a yii nun.
Koni n barakan sa nεn a fe yi,
n yi mayixεtε wuyaxi fi a ma.
³ Alatala Siyon taan masabarima na kii nin,
a yi kininkinin a yire kalaxine birin ma.
A yi a tonbonna lu
alo Eden nakɔna.†
A bɔxɔ xarene yi lu alo Alatalaa nakɔna.
Sεwan nun ηaxanna luma nεn a yi,

* **51:2:** Iburahima nun Saran ma fe seβexi Dunuηa Fɔlɔn 17.14 kui. † **51:3:** Eden nakɔna fe seβexi Dunuηa Fɔlɔn 2.8-9 kui.

bɛti xuine nun sigi xuine yi mɛ a yi.

⁴ Ala naxa, “Ɛ tan n ma yamana,
ɛ tuli mati n na!

Ɛ tan n ma yamanan muxune,
ɛ n xuiin name,

bayo n sariyan fima nɛn,
n ma kiti kɛndɛn yi findi kɛnɛnna ra siyane xa.

⁵ N ma tinxinyaan somatɔɔn ni i ra,
n ma marakisin yi makɛnɛn.

N kiti kɛndɛn nafama nɛn siyane ma n sɛnbɛn xɔn.
Fɔxɔ ige tagi bɔxɔne yi e yigi sa n yi,
e yi e xaxili ti n sɛnbɛn na.

⁶ Ɛ yɛɛ rate kore,

ɛ mɔn xa bɔxɔn mato.

Kore xɔnna lɔma ayi nɛn alo tutina,
bɔxɔ xɔnna yi jan alo dugina,
a muxune yi faxa alo tugetugene.

Koni n ma marakisin luma nɛn habadan,
n ma tinxinyaan mi janjɛ mumɛ!

⁷ Ɛ tuli mati n na,

ɛ tan naxanye tinxinna kolon.

Ɛ tan yamaan naxan n ma sariyan namaraxi ɛ
bɔjnɛni!

Ɛ nama gaxu muxune mafala xuine yɛɛ ra,

ɛ nama gaxu e konbine yɛɛ ra.

⁸ Bayo, e fatin kalama nɛn,

kunle yi e don,

alo domaan xiine bun,

koni n ma tinxinna luma nɛn habadan,

n ma marakisin yi lu mayixɛtɛ nun mayixɛtɛne
xa.”

⁹ Keli Ala, keli! I sɛnbɛ so!

Alatala, i fangan nakeli

alo ɓɔxɔ singene,
 alo waxati danguxine yi!
 I tan xa mi Misiran yamanan kala ba,
 i yi na ige yi ninginangani sɔxɔn?

¹⁰ I tan xa mi baa gbeen igen xara ba,
 tilin gbeen yi xɔri.

I tan xa mi kiraan sa baan xɔnna ma[‡]
 alogo i ya muxu xunbaxine xa gidi?

¹¹ Alatala na naxanye xɔɔya,
 ne xetema nɛn.

E fama nɛn gbelegbele ɲaxaɲaxani Siyon taani,
 habadan sɛwan yi e yetagini yalan.

ɲaxaɲaxan nun sɛwan luma nɛn e yi,
 sunun nun kutunna yi ɲan fefe!

¹² N tan keden peen nan ε ralimaniyama.

Nanfera ε gaxuma muxune yeε ra,
 naxanye faxama?

Adamadiine raɲanna luma nɛn
 alo sɛxɛna.

¹³ I bata ɲinan Alatala xɔn naxan i daxi,
 naxan kore xɔnni fulunxi,

a ɓɔxɔ xɔnna bɛtɛn sa!

I luma nɛn gaxuni waxatin birin i ɲaxankata tiin
 bun ma

alo a na a yitɔn i halagi xinla ma!

Koni ɲaxankata tiina fitinan minɛn?

¹⁴ A gbee mi fa luxi kasorasane xa beɲin.

E mi faxama kason na,
 donseen mi fa dasama e ma sɔnɔn.

¹⁵ Alatala nan n tan na, i ya Ala,
 naxan fɔxɔ igeni maxama,

[‡] **51:10:** Na feen sɛbɛxi Xɔɔyaan 14.21 kui.

a mərənne yi xuxu. §
 A xili nən Alatala Sənben Birin Kanna.
 16 N bata n ma falan naso i dε
 n yi n yiin nininna ti i xun ma.
 N tan naxan kore xənna sa a funfuni,
 n yi bəxə xənna bəten sa,
 n yi a fala Siyon kaane xa, n naxa,
 “N ma yamaan nan ε tan na.”

Ala Yerusalən sənbe soma nən

17 Ε xulun, ε xulun!
 Yerusalən kaane ε keli!
 Ε tan naxanye ε minxi Alatalaa xələn dələ
 lengenna ra
 ε tan naxanye a xələ igelengenna rafexin minxi
 han ε yi a jan,
 a yi ε xunna firifiri!
 18 Ε diin naxanye birin barixi,
 keden mi na naxan tiye ε yeε ra.
 Ε diin naxanye birin maxuruxi
 keden mi na naxan ε yii rasuxε.
 19 Tərən bata ε sətə firin firin yeεn ma:
 gbalon nun halagina
 fitina kamən nun yeεgena.
 Anu, nde i ralimaniye,
 nde i masabarε?
 20 Ε banxulanne bata bira bəxən ma kira xunne
 birin na,
 e fugaxi a ra
 alo bolen na a suxu lutin na,
 e saxi Alatalaa xələn bun,
 ε Ala bata a kənkə e ma.

---

§ 51:15: Igen mərənne: alo foyen na so igeni.

21 Nanara, i tuli mati n na,
 taa tərɔxina,
 i tan naxan xunna firifirixi,
 koni i mi dɔlɔ minxi!

22 Marigina Alatala ito nan falaxi,
 i ya Ala,
 naxan a yamaan xun mayɛngɛma, a naxa,
 “N ni igelengenna bama nɛn i yii
 naxan i xun magima a ra,
 n ma xɔlɔ igelengenna.

I mi fa a minma sɔnɔn.

23 N na a soma nɛn muxune yii
 naxanye yi i tərɔma,
 naxanye yi a falama i ma, e naxa,
 ‘I felen nxu xa dangu!’
 I yi i fanna ti e xa alo bɔxɔna
 alo kirana dangu muxune xa.”

52

Yerusalɛn xunba fena

1 Ɛ xulun, ɛ xulun Siyon kaane!
 Ɛ mɔn xa sɛnbɛn sɔtɔ.
 Yerusalɛn taa sariɲanxin muxune,
 ɛ dugi fajine tongo!
 Bayo, xɔɲɛ sariɲantaren mi fa soma ɛ konni.
 2 Ɛ yikunkun,
 ɛ gbangbanna ba ɛ ma Siyon kaane,
 Ɛ mɔn xa keli,
 ɛ dɔxɔ ɛ funfu fonni.
 Ɛ lutine ba ɛ kɔɛ,
 ɛ tan Yerusalɛn taan muxu suxine!
 3 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Bayo ɛ matixi nɛn,
 ɛ sare mi fi,

ε mən xunbama nən, se mi fi.”

⁴ Marigina Alatala mən ito nan falaxi, a naxa,
“N ma yamaan sigaxi nən Misiran yamanani sin-
gen,

a sa lu konyiyani,

koni dənχən na,

Asiriya kaane nan e ɲaxankata.”

⁵ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Iki, n fa nanse ligama?

N ma yamaan bata xali konyiyani,

e mi sara.

Naxanye bata nən sətə e xun na,

ne sənχəma,

e n xinla rayelefuma waxatin birin.”

Alatalaa falan nan na ra.

⁶ “Nanara, n ma yamana n xinla kolonma nən,

nanara e a kolonma nən na ləχəni,

a n tan nan falan tixi,

n naxa, ‘N tan ni i ra!’ ”

⁷ Xera faɲi yibane faan lanxi geyane fari han,

naxanye bəɲe xunbenla fe ralima,

naxanye fama sɛwa feen xibarun na,

naxanye marakisina fe falama,

naxanye a falama Siyon kaane xa,

e naxa, “E Ala nan mangan na!”

⁸ E tuli mati ε taan kantan muxune xuiin na!

E xuini tema,

e birin yi sənχə sɛwani,

bayo e Alatala toma fɛ Siyon taani e yɛtagi.

⁹ E xuini te,

ε gbelegbele sɛwani ε bode χən ma,

Yerusalən taa kalaxin muxune!

Bayo Alatala a yamaan masabarima,

a Yerusalen taan xunbama nen.

¹⁰ Alatala bata a yii sarijanxin senben makenen
siyane birin yetagi,
baxon danne birin en ma Alaa marakisin toma
nen.

¹¹ E siga, e siga, e mini na yi!
E nama din se sarijantare yo ra!
E masiga e ra, e yi sarijan
e tan naxanye Alatalaa goronne maxalima!

¹² E mafuraxin nama mini,
e nama siga e giye,
bayo Alatala tixi e yee ra.
Isirayilaa Ala mon luma nen e xanbi ra e kan-
tandeni.

Alatalaa walikena

¹³ N ma walikena fe sabatima nen,
a fe yi mate, a yi tide gbeen sato,
a binyen sato,

¹⁴ hali a fe to findixi terena feen na muxu wuyaxi
xa,

bayo a yetagin mi yi fa luxi alo muxuna,
a kiin mi yi fa maliga adamadiin na.

¹⁵ Anu, a siya wuyaxine rasarijanma nen wuli
raxuyaxin xon.

Falan yi jan mangane de a yetagi,
bayo e bata feen to naxan munma yi fala e xa,
e munma yi naxan me nun,
e yi na famu.

53

¹ Feen naxan nalixi en ma, nde laxi na ra?
Alatala a senben makenen nde xa?

² Alaa walikεen sabati nen a yεtagi
 alo sansi sonla,
 alo wudi salenna
 naxan minima bεxε xareni.
 A mi yi tofan,
 a mi yi nεrεxi
 naxan a ligε en yabu a ra.
 A to ki yo mi yi en mabandunma.

³ A yi raηaxuxi nen,
 muxune yi e mε a ra.
 Muxu sεxεlexin nan yi a ra
 naxan bata yi dari tεrεn na,
 muxε mi yi wama naxan mato feni.
 A yi raηaxuxi,
 en mi yi a yatεxi se ra.

⁴ Anu, a en ma furene sεxεlen nan tongo,
 a yi a ti en ma tεrεne ra.
 Koni, en yi mirixi a ma
 fa fala a Ala nan a ratεrεnxi,
 a yi a ηaxankata,
 a yi a rayarabi.

⁵ Anu, muxune a sεxεn en yulubine nan ma fe ra,
 a yi rahalagi en hakεne fe ra.
 Maratεrεnna naxan bεηε xunbenla fiyε en ma,
 na yi sa a fari,
 en kεndεyaan sεtεxi a maxεlεne nan xεn.

⁶ En birin bata yi lε ayi,
 alo xuruseene,
 birin yi sigama a gbee kira nan xεn,
 koni Alatala yi en birin hakεn goronna dεxε a tan
 xun ma.

⁷ E a ηaxankata nen,

e a rayarabi, a mi sese fala.

A yi lu alo yeχεε diin naxan xalima a faxadeni,
alo yeχεεn naxan a dunduma
e nεma a fati ma xabene maxabe,
a mi sese fala.

⁸ A xali nεn gbaloni, a makiti,
koni nde yi kɔntɔfilixi na feen na
a waxatin muxune ye?

Amasɔtɔ a ba nεn ηεηε muxune ye
ηaxankatan yi sa a fari n ma yamaan yulubine fe
ra.

⁹ A gaburun lu nεn muxu ηaxine ye,
a maluxun nafulu kanne fεma,*
hali a to mi gbalo fe yo liga
a mi yanfa fala yo ti.

¹⁰ Alatala tin nεn a xa halagi xɔleni,
bayo xa a niin ba tagi yitɔnna saraxan nan na,
a mayixεtεne toma nεn
a siimayaan yi xunkuya ayi
Alatala yi a sagoon nakamali a xɔn.

¹¹ A niin sɔxɔlene dangu xanbini,
a kenenna toma nεn, a wasa.
A kolonna xɔn,
n ma walike tinxinxin muxu wuyaxi ratinxinma
nεn
a yi e hakεne goronna tongo.

¹² Nanara, n tide gbeen soma a yii nεn,
a yi yeηgε se tongoxine yitaxun e nun sεnβεmane.
Amasɔtɔ a tin nεn a sayaan ma,
a yatε nεn alo fe ηaxi rabane,
a yi muxu wuyaxi yulubin goronna tongo

---

* **53:9:** Na feen seβεxi Matiyu 27.57-60 kui.

a yi solonaan ti hake kanne xa.

54

Yerusalen mi fa rabejinxi

¹ I tan Yerusalen taan naxan luxi alo gbantana,
i xa sewa, i tan naxan mi dii barixi!*

I xa naxan i sonxo sewani,
i tan naxan mi dii soton xolen kolon.
Bayo naxalan nabejinxina diine wuyama ayi nen
dangu xemε taa ra doxon gbeene ra.

Alatala naxa na kiini.

² I ya bubuni gbo, i yi a fari sa han!

I nama sike,
i ya bubun lutine rakuya ayi,
i yi a senbetenne xon din.

³ Amasoto ε sabatima nen yiifanna nun komenna
ma,

yamanane yi findi ε yixetene gbeen na,
e yi taa yigenle rafe.

⁴ E nama gaxu,

amasoto ε mi yagin sotoε.

E nama kantofili amasoto ε mi rayagima,
koni ε ninanma nen ε dii noreyaan yagin xon
ε mi fa ε mirima ε kana gileyaan yagine ma sonon.

⁵ Amasoto naxan ε daxi,

na luxi nen alo ε xemεn nan na ra.

A xili nen Alatala Senben Birin Kanna.

Isirayilaa Ala Sarihanxin nan ε xunbama.

A xili nen boxon birin ma Ala.

⁶ Amasoto Alatala mon ε xilima nen
alo naxanla naxan yi rabejinxi,
naxan sunuxi!

---

* **54:1:** Yerusalen taan yatexi gbantan na nen bayo a muxune bata
yi siga konyiyani yengen xon.

Muxun mi nœ a foninge waxatin naxanla rame!

Ɔ Ala naxa na kiini.

⁷ N na ε rabejin nen waxatidi,
koni n mœn yi ε xœn suxu kininkinin gbeeni.

⁸ N na n yetagin luxun nen ε ma waxatidi,
n ma xœlœ gbeeni.

Koni n kininkininma ε ma nen
n ma habadan hinanni.

Alatala na nan falaxi naxan ε xunbama.

⁹ Ala naxa, “N na a ligama nen to
alo Nuhan waxatini,
n na n kœlœ waxatin naxan yi fa fala
fufa gbeen mi fa sama bœxœ xœnna xun ma sœnœn.

N mœn bata n kœlœ na kiini,
n mi fa xœlœma ε xili ma sœnœn,
n mi fa n kœnkœma ε ma sœnœn.

¹⁰ Hali geyane xuruxurun,
hali yire matexine yimaxa,
n ma hinanna mi a makuyε ε ra,
n ma bœjε xunbeli layirin mi kalε en tagi.”

Alatala naxa na kiini,
naxan kininkininxi ε ma.

Ala mœn Yerusalœn tima nen

¹¹ Yerusalœn taa tœrœxina,
foye gbeen naxan yimaxaxi,
muxu yo mi naxan madœndœnxi!
Awa, n tan, Ala, n mœn Yerusalœn taan tima nen
gœmε tofajine ra,

n mœn yi a bœtœn sa gœmε mamiloxi fajine ra.

¹² N taan makantan sangansone findima nen gœmε
gbeeli fajine ra,

n yi taan so dœene ti gœmε fixε mayilœnxine ra
n taan nabilinna yinna ti bœxœ bun nafunle ra.

13 Ε diine birin findima nen Alatalaa xarandiine
ra,

e bɔne xunbenla yi gbo ayi.

14 Ε sabatima nen tinxinyani.

Naxankatan masigama ε ra nen.

Ε mi fa gaxuma sese yεε ra,

gaxun masigama ε ra nen,

a mi fa a masoma ε ra.

15 Xa muxune ε yεnge,

na mi kelixi n tan ma,

naxan yo na ε yεnge,

na birama nen ε sanna bun!

16 A mato, n bata xabun da,

naxan tigen tεen nafema,

naxan yεnge so seen nafalama a kiini.

Koni n tan nan mɔn halagi tiin daxi

naxan a kalama.

17 Yεnge so se yo na rafala ε xili ma,

na mi fefe lige ε ra.

Naxan yo na ε tɔnege kitisadeni,

ε yoon sɔtɔma na ma nen.

Alatalaa walikene na nan sɔtɔma e keen na,

n bata na kitin sa e xun mayεngen na.

Alatalaa falan nan na ra.

55

Alaa marakisin sare mi na

1 Min xɔnla ε tan naxanye birin ma,

ε birin xa fa, igen ni i ra!

Hali gbeti mi ε yii, ε fa,

ε fa donseen sara, ε a don!

Ε fa minseen nun nɔnɔn sara,

gbeti mi fima, a sare mi fima.

2 Nanfera ε seen sarama

donse mi naxan na?
 Nanfera ε yεε yixadanma seene fe ra
 naxanye mi ε wasama?
 Nayi, ε tuli mati n na ki faɲi,
 ε yi donse keɲɲen don,
 donse ɲaxumene yi ε nii yifan ε ma.
³ ε tuli mati, ε fa n ma,
 ε n xuiin name,
 ε nii rakisin sɔtɔma nɛn.
 N habadan layirin xidima en tagi nɛn,
 alo n hinanna nun tinxinna naxan yita Dawuda
 ra.
⁴ N bata Dawuda findi seren na siyane xa,
 e nun mangana siyane xun na.
⁵ ε siyana ndee xilima nɛn
 ε mi naxanye kolon,
 siyaan naxanye mi ε kolon,
 ne yi e gi e fa ε fema
 Alatalaa fe ra,
 ε Ala Isirayilaa Ala Sariɲanxina,
 naxan xunnayerenna fima ε ma.

⁶ ε Alatala fen
 a tinma ε xa a to waxatin naxan yi.
 ε a xili,
 a maso ε ra waxatin naxan yi.

⁷ Muxu ɲaxin xa xεε a kiraan fɔxɔ ra,
 hake kanna xa a miriyane lu,
 a tubi Alatala ma,
 naxan kininkininma a ma,
 en ma Ala naxan a mafeluma hinanni.

⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Bayo n ma miriyane mi ε miriyane ra,
 ε kirane mi lanxi n ma kiraan ma.

⁹ Kore xǎnna matexi bǎxǎn xun ma kii naxan yi,
n fan ma kirane fisa ε kirane xa na kii nin
n ma miriyane fan yi fisa ε miriyane xa na kiini.”

¹⁰ Tulen nun balabalan keεene godoma keli kore
anu, e wuyenna mi tε kore
fǎ bǎxǎ xǎnni kun,
e yi seene rasoli, e sabati
e yi findi sansi bogine ra xεε biine xa,
e findi donseen na kamεtǎne xa.

¹¹ N ma falan fan na kii nin
naxan minima n dε.
A yigenla mi xεtε n ma,
fǎ a n waxǎn feen liga,
a n ma fe ragidixin nakamali,
n na a rasigaxi naxan na.

¹² ε minima konyiyani sewan nin,
ε yi rafa bǎne xunbenli,
geyane nun yire matexine sǎnxǎma nen naxanni ε
yεε ra,
burunna wudine birin yi e yiine bǎnbǎ.

¹³ Nali yirene yi findi fǎfǎ yirene ra,
tansin yirene yi findi miriti wudi xiri naxume
yirene ra.

Na findima nen xinla ra Alatala xa,
habadan taxamasenna
naxan mi kalama mume!

56

Ala Batu Banxin siyane birin xa

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“ε kiti kεnden sa,
ε tinxinyaan liga,

amasotɔ n ma marakisin bata maso
n ma tinxinyaan makɛnɛnmatɔn ni i ra.

² Sɛwan na kanna xa
naxan na ligama,
adamadiin naxan na suxuma,
a yi Matabu Lɔxɔn binya,
a mi a rayelefu,
a yi a yiin ba fe ɲaxin birin yi.”

³ Xɔɲɛn naxan findima Alatala gbeen na,
na nama a fala, a naxa,
“Alatala n bama nɛn a yamaan ye!”

Hanma xɛmɛ tɛgɛnna* yi a fala, a naxa,
“Wudi xaren nan tun n tan na!”

⁴ Amasotɔ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Naxanye n ma Matabu Lɔxɔn binyama
e yi n nafan feen sugandi,
e lu n ma layirin bun ki fajɪ,

⁵ n yirena nde luma nɛn e xa n Batu Banxin nun a
yinna kui,
n yi e xinle sɛbɛ mɛnni
alogo ɲinan nama ti e xɔn.
Na tɔnɔna e ma dangu dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne
ra.

N xinla naxan fima e ma,
na luma nɛn habadan,
sese mi a bɛ na.

⁶ Xɔɲɛn naxanye findixi Alatala gbeen na,
alogo e xa a batu,
Alatala xinla rafan naxanye ma,
naxanye birin Matabu Lɔxɔn binyama,

---

* **56:3:** Xɛmɛ tɛgɛnna: Na waxatini, mangane yi xɛmɛna ndee tɛgɛnma nɛn alogo e xa e yengi dɔxɔ mangana feene xɔn, e mi bira mangana ɲaxanle fɔxɔ ra. Be a sunuxi bayo a kolon a xinla lɔma ayi nɛn, a to mi diin barima.

e mi a rayelefu,
 e lu n ma layirin bun ki faji,
 7 n ne xalima nen n ma geya sarijanxin fari,
 n yi e rasewa n xinla maxandi banxini.
 E saraxa gan daxine nun e saraxane rasuxuma
 nen
 n ma saraxa ganden fari,
 amasoto n ma banxin xili bama nen,
 Ala maxandi banxina siyane birin xa.”
 8 Marigina Alatalaa falan ni ito ra,
 a tan naxan Isirayila muxu suxine malanma, a
 naxa,
 “N bata ndee malan,
 n man gbete eye malanma nen sa ne fari.”

Manga naxine fe

9 E tan burunna subene,
 e tan faton yi subene, e fa e dege!
 10 Isirayila xun makantanne bata findi danxutone
 ra,
 e mi sese kolon,
 e bata findi bare bobone ra,
 naxanye mi nae wonwonje.
 E luma saxi nen, e lu xiye se,
 xixonla yi rafan e ma.
 11 Barene nan ne ra naxanye seni boma,
 naxanye mi wasama mumel!
 Xuruse rabane nan ne ra
 naxanye mi sese famuma.
 E birin sigama e gbee kiraan nan xon.
 Birin biraxi a yete tonon nan foxo ra.
 12 E naxa, “E fa, nxu xa sa dolon fen!
 En dolon min han en xunna yi keli!
 Tila fan luma nen alo to,
 bayo a gbege man luxi.”

57

¹ Tinxindene halagima,
koni muxu yo mi a mirima na feen ma.

Lannaya muxune faxama,
muxu yo mi a famuma fa fala
tinxindene faxama nɛn
alogo e xa ba gbalo famatɔɔn yɛɛ ra.

² Bayo naxanye sigan tima nɔndini,
ne soma bɔɔnɛ xunbeli yiren nin,
e matabuden sɔtɔ.

³ Ɛ tan kɔɛramuxu diine, ɛ maso be,
yalunde bɔnsɔnna,
naxan yalunyaan ligama!

⁴ Ɛ nde magelema,
ɛ dɛɛn bandunma nde ma
ɛ lenna raminima nde ma?
Ɛ mi findixi dii murutɛxine xan na ba,
wule fala bɔnsɔnne,

⁵ ɛ tan naxanye kunfan nagboma ayi wudine ki-
deni,
e nun wudi yifɔtɔnxine birin bun,
ɛ tan naxanye ɛ diine kɔɛ raxaban darane kideni,
e nun gɛmɛ longonne ra?

⁶ Gɛmɛ malaxunxine nan ɛ kɛɛn na ɛ xude kidene
yi,

ɛ gbeen ne nan na Isirayila kaane!
Ɛ minse saraxane bɔxɔnxi ne nan xa,
ɛ yi bogi se saraxane ba e xa.

N nɔɛ diɔnɛ na birin bun ba?

⁷ Ɛ sa ɛ sadene tixi geya matexine nan fari,
ɛ tema mɛnna nin ɛ sa saraxane ba.

⁸ Ɛ bata ɛ suxurene singan ɛ banxin dɛɛn nun a ti
wudine xanbi ra.

E bata e masiga n na,
 e ragenla yi lu,
 e te e sade xungbeen ma,
 e nun muxune yi lanna raso e tagi
 a rafan e ma e nun naxanye xa kafu,
 e yi lu ne matoe.

9 E bata siga turen na manga gbeen kideni,*
 e yi latikonna ragbo ayi.
 E bata e xerane rasiga pon,
 e yi godon han laxira yi.

10 E bata e yixadan na sigatine yi han,
 koni e mi a fala,
 e naxa, "A lu na!"
 E mon e senbe soxi, e mi xadanxi.

11 Nayi, e yi gaxuxi nde yee ra,
 naxan a liga, e n yanfa,
 n ma fe mi fa rabiraxi e ma,
 e mon mi e mirima n ma?
 N to dunduxi xabu to mi a ra,
 na nan a ligaxi,
 e mi fa gaxuma n yee ra ba?

12 Koni n na e gbee tinxinna
 nun e kewanle ramini n n n kenenni.
 E ton mi luma e ma.

13 E na e xui ramini malina fe ra,
 e suxure kurun xa e xunba!
 Foyena e birin xalima n n,
 foyedi xurun yi e tongo a siga e ra.
 Koni naxan na a yigiya n tan yi,
 na yamanan sotoma n n a ke n na,
 n ma geya sarihanxin yi findi a gbeen na.

* 57:9: Waxatina nde, Manga gbeeni ito findixi suxurena nde nan na.

Ala a yamaan nakendeyama nen

14 A falama nen nayi, fa fala,

“Ɛ kirani tɔn ki faɲi,

Ɛ kiraan kalaxi yirene birin nafala n ma yamaan
yεε ra.”

15 Amasɔto kore xɔnna Ala matexina ito nan falaxi,
naxan na yi habadan,

naxan xili sariɲan, a naxa,

“N dɔxi yire matexi sariɲanxin nin,

koni n mɔn muxu ɲaxankataxine xɔn

naxanye e yεε magodoxi

alogo n xa muxu nii sɔxɔlexine rasewa.

16 N mi luma yalagin tiyε waxatin birin,

n mi luyε xɔlɔxi habadan,

bayo muxune niin bama nen n yetagi nayi,

n naxanye daxi, ne yi raxɔri.

17 N bɔɲen bata te Isirayila kaane ma

lan e hake tongoxine fe ma mileni,

n yi e ɲaxankata,

n yi n yetagin luxun e ma n ma xɔlɔni.

Anu, e tengbesenxin bata lu e bɔɲena kiraan xɔn.

18 N bata e kewanle to,

koni n na e yiyalanma nen,

n yi ti e yεε ra, n mɔn yi e madenden,

e nun naxanye sunuxi e fɔxɔ ra.

19 N tantun falan sama nen e de.

Bɔɲe xunbeli defexin yi lu muxune xa

naxanye makuya e nun naxanye maso!

N na e rakendeyama nen.”

Alatala naxa na kiini.

20 Koni muxu ɲaxine luxi nen

alo fɔxɔ igen naxan walanxi ayi

naxan mi nɔe a raxaɾe

naxan walanye boron nun ləxən nakelima.

²¹ N ma Ala naxa,
 “Bəje xunbeli mi muxu ɲaxine xa!”

58

Sunna naxan nafan Ala ma

¹ Sənxə i xuini texin na!
 I xuini te han alo xəta xuina,
 i n ma yamana murutena fe rali e ma,
 i yi Yaxuba yixetene yulubina fe fala e xa!
² E waxi n tan nan fen fe yi ləxə yo ləxə,
 e səbe soxi n ma kiraan kolon feni,
 alo yamaan naxanye yi tinxinyaan ligama
 naxanye mi e mexi e Alaa kiti kəndene ra.
 E n maxədinma
 a n xa kiti tinxinxine sa e xa.
³ E naxa, “Nxu sunna suxuma nanfera,
 xa i mi a toma?
 Nxu nxu yete tərəma nanfera,
 xa i mi na yatexi?”
 Anu, ε na sunna suxu ləxən naxan yi,
 ε ε rafan feene nan ligama,
 ε yi ε walikene ɲaxankata.
⁴ E nεma sunni,
 sənxə sənxən nun yengene na a ra,
 ε bənbən ti a ɲaxin na.
 Koni xa ε sunna suxu alo to,
 ε xuiin mi Ala lima.
⁵ N na ε xaranxi na sunna sifan nan ma ba
 alogo tun muxun xa a yete tərə ləxəna nde yi,
 alogo tun muxun xa a xun sin
 alo səxena,
 a yi sunu dugine ragodo a ma,

a yi a sa xubeni.
 E na nan ma ba, a sunna,
 ləxən naxan nafan Alatala ma?

⁶ N na ε xaranxi sun suxu kiini ito nan ma:
 E yəlbənxən ɲaxine ba muxune ma,
 ε konyine fulun,
 ε muxu ɲaxankataxine xərɔya
 ε xun xidi wudine birin kala.

⁷ Feni itoe xa mi a ra ba:
 E donseni taxun ε nun kamətəne ra,
 ε yiigelitəne yigiya ε konni,
 yigiyade mi naxanye yii,
 ε dugin so muxune yii,
 marabenna naxanye ma,
 ε ba ε xun xanbi soε ε ngaxakedenne yi?

⁸ Nayi, ε yanbanma nən
 alo kuye bamatəna
 ε yi kəndəya mafuren,
 ε tinxinyaan yi ti ε yεε ra,
 Alatalaa binyen yi ε kantan ε xanbi ra.

⁹ Nayi, ε xinla tima nən,
 Alatala yi ε yabi,
 ε xui raminima nən a ma,
 a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra!”
 Xa ε konyiya feene masiga ε konna ra,
 ε ba ε yii sonla tiyε bonne ra,
 ε ba fala ɲaxine tiyε,

¹⁰ xa ε ε yεε fi kamətəne fe ra,
 ε muxu ɲaxankataxine ralugo,
 nayi, ε yanbanma nən dimini,
 kəεεn yi lu ε xa alo yanyi tagina.

¹¹ Alatala tima nən ε yεε ra waxatin birin,
 a yi ε rawasa tonbonni,

a yi ε fati benden senbe so.
Nayi, ε luma nen alo nakɔ ige saxina,
alo tigin naxan mi xarama.

¹² Yire kalaxi fonne mɔn tima nen ε barakani,
ε benbane banxi kalaxine mɔn yi beten sa,
a yi fala ε ma, a “Yinna yinle yitɔn muxun naxanye
kirane nun dɔxɔdene rafalama.”

Matabu Lɔxɔna fe

¹³ Xa i yete suxu Matabu Lɔxɔn kala feen ma,
i ba i yete rafa feene lige n ma lɔxɔ sarijanxini,
xa i a fala Matabu Lɔxɔn ma,
a “sewa lɔxɔna,”
i yi a fala Alatalaa lɔxɔ sarijanxin ma,
a “lɔxɔ binyena,”
i yi a binya,
i mi siga i yete a kiraan xɔn,
i mi i yete rafa fe liga
hanma i fala fuune ti,
¹⁴ nayi, i sewama nen Alatala yi,
n yi i rate bɔxɔn yire matexine fari,
n yi i balo i benba Yaxuba keen na.
Alatala de xuiin nan na ra.

59

Yulubin naxanye ε masigama Alatala ra

¹ Alatala yiin mi dungi,
a yi ε rakisi.

Tuli xɔri mi a ra
naxan mi ε xuiin namε.

² Koni ε hakene nan ε masigama ε Ala ra,
ε yulubine nan a yetagin luxunma ε ma,
naxan a ligama a mi ε xuiin namεma.

³ Bayo faxa ti wunla ε yiine ra,

ε yiine hakε feene yi,
wulena ε dε,
tinxintareya falan nan ε lenna ma.

⁴ Muxu yo mi a mawugama tinxinni,
muxu yo mi kitin yεbama ɲɔndini,
muxune yigi saxi e fala fuune nun wule falane nin.
Fe kobin muxune kui
alo e fudi kannna na a ra,
e yi lu hakεne barε.

⁵ E koso xεlene birama,
e yalane yitɔnma muxune yεε ra
alo simisamana.
Naxan na e xεlene don,
na yi faxa,
anu xa keden bɔ,
saji ɲaxin nan minima a kui.

⁶ E fan mi yalani tɔnma dugin xan na de,
e mi nɔε e ragenla luxuɲε e yii fɔxɔne ra.
Hakεne nan ne ra,
gbalon nan tun e yiine ra.

⁷ E sanne e rasigan fe ɲaxini mafuren!
E mafura sɔntarene wunla raminε,
e miriyane ɲaxu,
gbalon nun kalan nan e kirane xɔn.

⁸ E mi bɔɲε xunbenla kiraan kolon.
Kiti kεnden mi e kiraan xɔn.
E kira yifuxine nan nafalama e yεε xa,
naxan yo na siga e xɔn,
na mi bɔɲε xunbenla sɔtɔma.

Alaa yamaan yi e ti e yulubine ra

⁹ Nanara, kiti kεnden makuya en na
tinxinna mi a masoma en na.

En yengi keɛɛna ma,
 koni en dimin nin!
 Keɛɛna na,
 koni en sigan tima banban dimin nin.

¹⁰ En tantanma
 alo danxutɔne nɛma sigan tiyɛ banxin xɔn,
 a luxi alo en yɛɛ mi na,
 en tantanma.

En na en sanna radinma yanyin na
 alo fitirin na a ra.

En luxi nɛn
 alo faxa muxune niiramane yɛ.

¹¹ En sɔnxɔma alo kanko xajɛne,
 en kutunma alo ganbane.

En yengi a ma kiti kɛndɛn xa sa en xa,
 koni na mi ligama!

En yengi kisin ma,
 koni a makuya en na!

¹² Amasɔtɔ nxɔ matandine gbo i tan Ala yetagi,
 nxɔ yulubine sereyaan bama nxu xili ma,
 nxɔ matandine nxu fɔxɔ ra,
 nxu nxu hakɛne kolon:

¹³ Nxu bata murutɛ,
 nxu Alatala yanfa,
 nxu yi nxu masiga nxɔ Ala ra.

Nxu gbalɔ feene nun murutɛ feene nan falama,
 nxu wulene fala nxu bata naxanye yitɔn nxu
 bɔɔɛni.

¹⁴ Nanara, nxu nxu mɛma kiti kɛndɛn na,
 tinxinyaan yi masiga nxu ra pon!

Lannayaan bata kala yamani,
 jɔndi fala mi na.

¹⁵ Lannayaan bata lɔ ayi,

naxan na a mε fe ɲaxin na,
na yi findi muxu kansun daxin na.

Ala fama Yerusalen yi

Alatala yi a to a kiti kenden mi fa na mumε,
na yi rajaxu a ma.

¹⁶ A yi a to a muxu faɲi keden peen mi na.

Na yi a ratεrena

fa fala a solona muxu mi na.

Nayi, a yeτεen yi marakisin ti,

a tinxinyaan yi findi a mali seen na.

¹⁷ A yi tinxinyaan findi a kanke ye masansanna ra,
a yi kisin findi a xunna makantan wure kɔmɔtin
na,

a gbee ɲɔxɔn yatε a dugin na,

a yi a yeτε rabilin a xanuntenya gbeen na

alo doma gbeena.

¹⁸ A muxune birin kewanla saranma e ra nen,

a yi fitinan nagidi a yeɲge faane ma

a yi a gbeen ɲɔxɔ a yaxune ma,

a yi ige tagi bɔxɔne saran

alo a lan e ma kii naxan yi.

¹⁹ Nayi, muxune gaxuma nen Alatala xinla yeε ra

sa keli sogeteden ma

han sa dɔxɔ sogegododen na.

Yaxune na fa alo baana,

Alatala dε foyena e radinma ayi nen.

²⁰ Xunba tiin fama nen Siyon taani Yaxuba

yixεtene xa

naxanye na xεte e Ala matandine fɔxɔ ra.

Alatalaa falan nan na ra.

²¹ Alatala naxa, “N ma layirin ni ito ra nxu nun
ne tagi: N ma Nii Sarijanxin naxan ε ma, e nun n
ma falane n naxanye rasoxi ε dε, ne mi bama ε dε,

e mən mi bama ε diine dε, e mən mi bama ε diine
yixεtεne dε keli iki ma han habadan!” Alatala naxa
na kiini.

60

Alatalaa binyen Yerusalen yi

¹ Ε keli, ε yanban,

amasɔtɔ ε kεnenna bata fa.

Alatalaa binyen bata te

alo sogena, a dεgεma ε xun ma.

² Ε a mato, dimin bata sin bɔxɔn ma

e nun dimin gbeen yamanane xun ma,

koni Alatala bata mini kεnenni ε tan xun ma,

a binyen yi godo ε ma.

³ Siyane sigan tima ε kεnenni

ε mayiyalanna yi kεnenna fi mangane ma

alo sogen tematɔna.

⁴ Ε yεε rakɔɔn ε rabilinni:

birin e malanma, e fama ε fεma.

Ε dii xεmεne fama sa keli yire makuyeni,

ε dii tεmεne maxalima muxune yii kanke.

⁵ Ε na a to, ε sεwan gboma ayi nεn,

ε bɔɔnεn dinma nεn sεwani, ε ɲaxan,

bayo fɔxɔ igen nafunle e xun sama ε ma nεn,

siyane nafunle yi fa ε ma.

⁶ Nɔgɔmε kurune luma nεn ε yamanan birin yi,

Midiyan nun Efa bɔnsɔnne ɲɔgɔmε kεndεne.

Muxune birin fama nεn xεmaan nun wusulanna

ra ε xɔn

sa keli Saba yamanani,

e fa Alatalaa binyen naliye.

7 Kedari* bənsənnə xuruse kurune birin malanma
 nən ε konni,
 Nebayoti bənsənnə xuruseene luma nən ε sagoni,
 e ba saraxa gan daxine ra n ma saraxa ganden fari,
 e yi rafan n ma.
 N yi a liga n ma banxi nərxin yi nərxə han!

8 Ndee ne ra
 naxanye tunganma alo kundana,
 alo ganban naxanye tunganma siga e tēn ma?
 9 Ige tagi bəxəne yigi saxi n tan nin,
 Tarasisi kunkine sigama kunkin bonne yεε ra,
 sa fa ε diine ra sa keli yire makuyeni
 e nun e gbeti fixən nun e xεmana Alatalaa xinla fe
 ra, ε Ala,
 Isirayilaa Ala Sarihanxina,
 naxan nərxən fixi ε ma.

10 Xəne mən ε taan makantan yinna tima nən,
 e mangane yi findi ε walikene ra,
 bayo n na ε naxankata nən n ma xələ gbeeni,
 koni n kininkininma nən ε ma n ma hinanni.
 11 E taan so deene luma nən nabixi habadan,
 e mi balanje kəen na e mi balanje yanyin na,
 alogo siyane nafunle xa so ε konni,
 e nun e mangane nun e fəxə ra birane.

12 Bayo, siyaan nun yamanan naxanye mi wale ε
 tan xa,
 ne halagima nən.
 E raxərima nən fefe!

---

* **60:7:** Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen səbexi
 Dunuḡa Fəlon 25.13 kui.

13 Liban yamanan binyen fama nɛn ε konni,
 fɔfɔne nun gbinɲene nun xarinne birin
 alogo e xa fa n ma yire sariɲanxin nayabu,
 alogo n xa n san tiden binyen nagbo ayi.

14 Ε ɲaxankata muxune diine fama nɛn,
 e fa e felen ε yetagi,
 muxun naxanye ε raɲaxuxi,
 ne birin yi fa e xinbi sin ε bun ma.
 E yi a fala ε ma,
 a “Alatalaa taana,
 Isirayilaa Ala Sariɲanxina taana, Siyon.”

15 Ε yi rabɛɲinxi, ε raɲaxu,
 muxu yo mi yi fa danguma ε konni.
 Iki, n xunna kenla fima ε ma nɛn habadan,
 n yi ε findi sɛwa xunna ra mayixɛtɛ nun
 mayixɛtɛne xa.

16 Ε siyane nun e mangane nafunle donma nɛn,
 nayi, ε yi a kolon
 a n tan nan Alatala ra
 naxan ε rakisima,
 ε xunbamana, Yaxubaa Ala Sɛnbɛmana.

17 N xɛmaan nafama nɛn ε ma sulan ɲɔxɔni,
 e nun wure gbetina wure fɔrɛn ɲɔxɔni.
 N sulan nafama ε ma nɛn wudin ɲɔxɔni,
 e nun wuren na gɛmɛn ɲɔxɔni.
 N yɛɛratine nun kuntigine fi ε ma
 naxanye bɔɲɛ xunbenla nun tinxinyaan nasoma.

18 Gbalona fe mi fa mɛma ε yamanani,
 hanma kalana hanma halagina ε bɔxɔn danne ra,
 ε yi ε taan makantan yinna xili sa “Marakisina,”

ε yi ε taan so δεεne xili sa “Tantunna.”

19 Sogen xa mi fa findima κεεenna ra ε xa yanyin
na,
hanma kike δεεna κωεεn na,
koni Alatala nan fa findima κεεenna ra ε xa
habadan,
ε Ala yi findi ε binyen na.

20 Sogen mi fa birama ε konni σονον,
kiken mi fa godoma ε konni,
bayo Alatala nan findima κεεenna ra ε xa habadan
ε sunu λoxone yi jan.

21 Nayi, tinxin muxune nan tun fa luma ε ya-
manani,
yamanan findima nen e gbeen na habadan.
E tan findima nen n ma sansi sonla ra,
n naxan sixi n yiine ra,
alogo e xa n ma binyen μακεεεn.

22 Naxan xurun ε tagi,
na muxu wuli keden naminima nen,
muxudina ε tagi,
na bονσonna yi findi siya senbεmaan na.
N tan Alatala,
n na feene rabama nen mafureεn,
e waxatin na a li.

61

Marakisi xerana

1 Marigina Alatalaa Niina n yi,
bayo Alatala bata n sugandi,
a n xa Xibaru Fajin nali yiigelitone ma,
a bata n nasiga
a n xa muxu bεje kalaxine mali,

a n xa xɔrɔya feen kawandin ba suxu muxune xa,
e nun kasorasane bejin fena.

² N yi Alatalaa hinar jɛɛna fe rali
e nun en ma Ala gbeeɲɔxɔ lɔxɔna,
alogo n xa muxu sunuxine madɛndɛn,

³ naxanye wugama Siyon taani,
n yi ne ralimaniya.

Benun e xa xuben sa e xunni sununi,
n yi mangaya kɔmɔti fajin so e xun na,
n sɛwa turen sa e xunni
benun a xa findi sunun na,
n tantun dugin nagodo e ma
benun a xa findi xaxili kalan na,
alogo muxune xa a fala e ma misaala ra
fa fala muxu tinxinxine alo warine,
Alatala muxun naxanye rasabatixi
alogo a binyen xa makɛnɛn.

⁴ E mɔn singe ra fonne taa xɔnne tima nɛn,
e yire kalaxi fonne yitɔn
e yi taa rabɛjinxine ti,
dɛnaxanye kalaxi
xabu mayixɛɛ danguxine.

⁵ Xɔɲɛne findima nɛn ɛ xuruse rabane ra,
siya gbɛɛne diine yi findi ɛ xɛɛ biine nun manpa
bili nakɔ walikɛne ra.

⁶ Koni a falama ɛ tan ma nɛn,
a Alatalaa saraxaraline,
a fala ɛ ma,
a en ma Ala batu muxune.
ɛ baloma nɛn siyane nafunle ra,
ɛ yi ɛ kanba e binyeni.

7 Benun ε xa yagi,
 ε seene dαxαde firin sαtαma nen.
 Benun ε xa rayarabi,
 ε gbelegbelema nen sεwani ε keena fe ra.
 Ε yi keen dαxαde firin sαtα ε yamanani
 ε yi habadan sεwan sαtα.
 8 Bayo, kiti kendεn nafan n tan Alatala ma,
 mupan nun tinxintareyaan napaxu n ma.
 N na ε saranma nen n ma tinxinni,
 n yi habadan layirin xidi en tagi.
 9 Ε bαnsαnna kolonma nen siyane tagi,
 ε yixεtεne yi kolon yamanan muxune birin ye.
 Naxan yo na e to,
 a a kolonma nen
 a Alatalaa duba diine nan e ra.

Ala wali faɲi kolon βetina

10 N sεwama nen Alatala yi,
 n niin yi sεwa n ma Ala yi,
 bayo a bata n maxidi marakisi dugine yi,
 a yi tinxinyaan nagodo n ma
 alo domana,
 alo xεmεn ɲaxalandi kanna a xunna maxidima kii
 naxan yi alo saraxaralina
 alo ɲaxalandina a maxidi seene soma kii naxan yi.
 11 Marigina Alatala tinxinyaan nun tantunna
 raminima nen siyane birin ye tagi
 alo bαxαn soli seene raminin kii naxan yi,
 alo nakαn sansine ramini kii naxan yi.

62

Yerusalen taan nakisi fena

1 Siyon taana fe ra,
 n mi n dunduma,

Yerusalen ma fe ra,
 n mi n naxarama,
 han a tinxinyaan yi makeɛɛn
 alo sogen tematona,
 a marakisin yi mayilen
 alo xaye xidi degeɛne dimini.

² Nayi, siyane ε tinxinna toma nen
 mangane birin yi ε binyen to,
 ε yi xili neɛɛn soto,
 Alatala na naxan fala a deɛn na.

³ ε findima nen manga komoti mayilenxin na
 Alatala yii,
 e nun mangaya taxamaseri namuna ε Ala yii.

⁴ A mi fa falama ε ma sonon,
 fa fala “Yama rabeɛinxina.”
 A mi fa falama ε boxon ma sonon
 fa fala “Boxo raxorixina.”

Koni ε xili bama nen
 fa fala “N nafan yirena,”
 a fala ε boxon ma
 fa fala “Naxalan futuxina.”

Bayo ε rafan Alatala ma,
 a findima nen ε boxon kanna ra.

⁵ ε diine ε yamanan masuxuma nen
 alo banxulanna sungutunna futuma kii naxan yi,
 ε yi findi sewan na ε Ala xa
 alo naxalandina a xemen nasewama kii naxan yi.

⁶ Yerusalen kaane, n bata kantan tiine doxo ε taan
 makantan yinna xuntagi,
 koɛɛn nun yanyin na,
 e mi e dunduma.
 ε tan naxanye taana fe rabirama Alatala ma
 ε nema a maxande,

ε nama ε matabu de!

⁷ Ε mṓn nama tin

a fan xa a raxara

han a yi Yerusalen rasabati,

bṓxṓ xṓnna muxune birin yi a tantun.

⁸ Alatala bata a kṓṓ a yiifanna nun a senβε gbeeni,
a naxa,

“N mi fa ε bogi seene soma ε yaxune yii e balon na
mumε,

xṓne mi fa ε manpa nenεn minne mumε,

ε wali xṓnna.

⁹ Koni naxanye bogi seene xabama,

ne nan e donma

e Alatala tantun,

naxanye na manpa bogine malan,

ne nan e igen minma

n ma yire sarijanxin yinna kui.”

¹⁰ Ε mini,

ε mini taan so δεεne ra!

Ε kirani tṓn yamaan γεε ra!

Ε kiraan nafala,

ε a rafala, ε gemene ba a xṓn,

ε taxamasenni te, a siyane xa fa.

¹¹ Ε a mato, Alatala a xuiin naminima

han bṓxṓn danne ra,

a naxa, “Ε a fala Siyon kaane xa,

ε naxa, ‘Ε a mato,

ε rakisimaan fama!

Ε a mato, a fama

e nun a muxu sṓtṓxine,

a kṓntṓnna biraxi a fṓxṓ ra.’ ”

¹² A falama nen ne ma

a “Yama Sarijanxina,

Alatalaa Muxu Xunbaxine.”

A falama nɛn ne ma
a “Ala Yamaan Naxan Xɔn Fenxi,
Taan Naxan Mi Fa Rabejinxi.”

63

Ala gbeɛɲɔxɔ lɔxɔna

- ¹ Nde ito ra
naxan fama sa keli Edɔn yamanani,
naxan keli Bosara taani,
dugi gbeela ragodoxi a ma,
a maxidixi dugi mayilɛnxini,
a sigan tima xunna kenli,
a sɛnbɛn binyeni?
Ala naxa, “N tan na a ra,
naxan falan tima tinxinni
naxan muxune rakisima a sɛnbɛni.”
- ² Nanfera i ya dugine gbeeli
alo naxanye manpa bogine yibodonma manpa ige
badeni?
- ³ Ala naxa, “N kedenna nan yi manpa bogine
yibodonma manpa ige badeni
siyane muxu yo mi yi n fɛma.
Nayi, n yi e yidin n ma xɔlɔni,
n fitinaxin yi e yibodon,
e wunla yi xuya n ma dugine ra,
e yi gbeeli.
- ⁴ Bayo gbeɛɲɔxɔ lɔxɔna fe yi n bɔɲɛni.
N ma yamaan xunba ɲɛn bata a li.
- ⁵ N muxune fen nɛn,
koni muxu yo mi fa n mali!
N kabɛ na feen ma,
fa fala muxu yo mi fa n sɛnbɛ so.
Nayi, n yɛtɛn yiin nan marakisini tɔn,
n ma xɔlɔn yi findi n sɛnbɛn na.

6 N yi yamanane yibodon n ma xəlɔni,
n fitinaxin yi e halagi,
n yi e wunla xuya bəxɔn ma.”

Marabirana Alaa wali fajine ma

7 N na Alatala hinan wanle rabirama nɛn muxune
ma,
a lan a xa tantun naxanye fe ra,
Alatala feen naxanye birin ligaxi en xa,
a fanna Isirayila yamaan xa naxan gbo,
a naxan birin ligaxi a kininkininna nun a hinan
gbeenii.

8 Bayo, a bata yi a fala, a naxa,
“N ma yamaan nan e ra yati,
n ma diin naxanye mi n yanfe!”
A yi findi e rakisimaan na.

9 E tərɔne birin yi a fan tərɔ,
malekan naxan a yetagi,
na yi e rakisi.

A yetɛɛn yi e xunba a xanuntenyaan nun a kinink-
ininni.

A tan nan e tongo,
a e mali waxati danguxine birin yi.

10 Koni e murutɛ nɛn,
e yi a Nii Sarijanxin nafɔrɔ a ma.
A yi findi e yaxun na,
a tan yetɛɛn yi e yɛngɛ.

11 Nayi, waxati danguxine fe yi rabira a yamaan
ma, Musaa waxatina,
e yi a fala, e naxa,
“Ala minɛn naxan e ragidi baani,
e nun a yamaan yɛɛratine?
A minɛn,

naxan yi a Nii Sarijanxin nagodoma e tagi?

¹² Naxan a yii senbemaan makeɛɛn Musa xa,
a yi lu a xɔn,
a yi igeni taxun e yetagi,
alogo a xinla xa lu habadan.

¹³ Nde yi tixi e yɛɛ ra dangu tilinna xɔnna ma?
E mi e sanna radin
alo soon nɛma a giyɛ tonbonni.

¹⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin yi e xali matabuni
alo xuruseen naxan godoma lanbanni.
I tixi i ya yamaan yɛɛ ra na kii nin
i yi xili binyen sɔɔ.”

Yamana Ala maxandina

¹⁵ Ala, i yɛɛ masa nxu ma keli kore,
i nxu mato,
sa keli i dɔxɔde sarijanxi nɔrɔxini.
I ya xanuntenya gbeen nun i senbɛ gbeen minɛn?
Nxu mi fa i ya marafanna nun i ya kininkininna
toma.

¹⁶ Anu, i tan nan nxu fafe ra!
Hali xa nxu benba Iburahima mi nxu kolon,
xa nxu benba Isirayila fan mi nxu kolon,
i tan Alatala, i tan nan nxu fafe ra,
i xili nɛn, Nxu Xunbamana
xabu to mi na ra.

¹⁷ Nanfera Alatala,
i nxu makuyama i ya kiraan na,
i nxu bɔɔɛni xɔdɔxɔ
alogo nxu nama gaxu i yɛɛ ra?
I mɔn xa fa i ya walikɛne fe ra,
i kɛɛ bɔnsɔnna fe ra.

¹⁸ Yamanan findixi nɛn i ya yama sarijanxin
gbeen na waxatidi tun,
nxu yaxune yi i ya yire sarijanxini bodon.

19 Xabu waxati xunkuye
 nxu luxi nɛn
 alo i mi yi muxun naxanye kari ra,
 e nun i xinla mi falama naxanye xun ma.
 Xa i yi kuyeni bɔɛ nun,
 xa i yi gode nun,
 geyane yi yimaxama i bun ma nɛn.

64

1 Alo tɛɛ dɛgɛn tɛɛ wolonna ganma kii naxan yi,
 igen yi a ramini tɛɛn ma,
 i yaxune i xinla kolonma na kii nin,
 siyane birin yi xuruxurun i yɛtagi.

2 I fe magaxuxine liga nɛn,
 nxu yengi mi yi naxanye ma
 i godo nɛn,
 geyane yi yimaxa i yɛɛ ra.

3 Xabu a rakuya, a munma kolon,
 tuli yo munma a mɛ,
 yɛɛn munma a to singen,
 fa fala alana nde na,
 ba i tan na
 muxuna a yigi sɛ naxan yi,
 a yi a mali.

4 I muxuni suxuma
 naxan tinxinna ligama sɛwani,
 naxan a xaxili luma i ya kiraan xɔn.
 Koni i bata xɔɔ
 bayo nxu luxi yulubin nan ligɛ waxatin birin.
 Nayi, nxu kisima di?

5 Nxu birin bata lu
 alo se haramuxine,
 nxu kɛwali tinxinxine birin luxi
 alo dunkobi xɔsixina.

Nxu birin xarama ayi
alo ƚəxənde xarene,
nxu yulubine nxu xalima alo foyena.

⁶ Muxu yo mi na naxan i xinla xandima,
a yi kata, a bira i fəxə ra.

Bayo i bata i yeṭagin luxun nxu ma,
i yi nxu lu halagini nxu yulubine fe ra.

⁷ Anu, Alatala, i tan nan nxu fafe ra.

Fɛɲɛ bɛndɛn nan nxu tan na,

fɛɲɛ rafalan nan i tan na.

I tan nan yii fəxə nxu tan birin na.

⁸ Alatala, i nama xəlbə han a dangu ayi,
nxu yulubine fe nama rabira i ma han habadan.

Yandi, nxu mato,

i ya yamaan nan nxu birin na!

⁹ I ya taa sarijanxine bata findi tonbonne ra.

Siyon taan bata findi tonbonna ra,

Yerusalɛn taan bata findi yire rabejinxin na.

¹⁰ Nə Ala Batu Banxi sarijanxi nərəxina,
nxu benbane yi i tantunma dɛnaxan yi,
tɛɛn bata na gan.

Nxu rafan se kɛndɛne birin bata kala.

¹¹ Alatala, tərɔni ito birin yi,

i mən mi fe ligama?

I mən luma dunduxi nɛn,

i yi nxu ratərɔn han a dangu ayi ba?

65

Kiti famatəna

¹ Naxanye mi yi n maxədinma,

n bata n yeṭe yita ne ra.

Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to.

Yamaan naxan mi yi n maxandima n xinli,
n yi a fala ne xa, n naxa,

“N tan ni i ra! N tan ni i ra!”

² N na n yiini bandunma yama murutexin xa
feriηen gben,

naxanye sigan tima kiraan xon

naxan mi fan,

e lu e yeε miriyane foxo ra.

³ Yamaan na a ra

naxan n naxoloma n yetagi

e saraxane bama kide nakone yi

e wusulanne gan saraxa gande bitikidi daxine
fari,*

⁴ e doxoma gaburu yirene yi,

e koeen nadangu faranne ra,

e xose subene don.

Donse haramuxine nan e goronne kui.

⁵ E a falama, e naxa,

“I masiga, i nama i yiin din n na,

n ma sariηanna noron gbo i ma.”

Na falana n toroma

alo tee tutina n ηoeni,

teen naxan luma dege waxatin birin.

⁶ Koni ito nan sebexi n yetagi:

N mi n dunde na feene ma mumε,

n na e saranma nen a defexin na yati!

⁷ N na e hakene yatema nen

e nun e benbane hakene!

E to wusulanna gan saraxan na geyane fari

e n naxolo yire matexine fari,

n na e saranma nen e kewali fonne ra a defexin na.

N tan Alatala naxa na kiini.

* **65:3:** Bitikidin mon falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

8 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Ige naxumɛn na to manpa bogi tɔnsɔnna naxan
 yi,

muxune a falama nɛn, e naxa,

‘I nama a kala,

bayo se fajina nde a yi!’

N tan fan a ligama na kii nin n ma walikene fe ra,

alogo e birin nama halagi.

9 N mayixɛtɛna nde raminiɛma nɛn Yaxuba
 bɔnsɔnni,

n yi n ma geyane findi Yuda bɔnsɔnna ndee gbeen
 na,

n naxanye sugandixi,

e yi findi ne kɛɛn na,

n ma walikene yi dɔxɔ e yi.

10 Sarɔn yamanan yi findi xuruse rabaden na,

Akori lanbanna yi findi ninge kurune saden na

n ma yamaan xa naxan n fenma.”

11 “Koni ɛ tan naxanye ɛ mɛma Alatala ra,

ɛ ninan n ma geya sariɲanxin xɔn,

ɛ yi donseene rafala Gadi suxuren xa

ɛ yi igelengenne rafe dɔlɔ basanxine ra Meni sux-
 uren xa,

12 n sayaan nan nagidima ɛ ma silanfanna ra.

Ɛ birin ɛ xinbi sinma nɛn,

ɛ kɔɛ raxaba,

bayo n bata xinla ti,

ɛ mi n yabi,

n falan ti, ɛ mi ɛ tuli mati n na.

Naxan naxu Ala yɛɛ ra yi,

ɛ yi na liga,

naxan mi rafan n ma,

ɛ yi na sugandi.”

13 Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi,
 a naxa, “N ma walikene e degema nen,
 koni kamena e tan suxuma nen.
 N ma walikene e minma nen,
 koni min xonla e tan suxuma nen.
 N ma walikene sewama nen,
 koni e tan yarabima nen.

14 N ma walikene e xuini tema nen jaxanni
 e boren sewaxin na,
 koni e tan, e xuini tema nen soxolen nin,
 e bore kalaxin na,
 e gbelegbele nii raforeni.

15 E xinla findima nen danga ti seen na n ma muxu
 sugandixine xa, e naxa,
 ‘Marigina Alatala xa i fan faxa alo ne!’
 Koni n ma walikene tan xili gbete sotoma nen.

16 Naxan na duban ti yamanani,
 na duban tima nen Ala jondin kanna xon ma.
 Naxan na a koloyamanani,
 na a koloma Ala jondin kanna nin,
 bayo jinan tima nen toro danguxine xon ma,
 e bama nen n yetagi.

17 Amasoto n kore xori nen n nun boxo xori nen n
 dama nen,
 jinan yi ti waxati danguxin xon,
 miri mi fa tima a xon mumel!

18 Koni e sewama nen han habadan,
 e lu jaxanni na fe ra n naxan dama.
 Bayo, n Yerusalen dama sewan nan xili yi
 a muxune yi lu jaxanni.

19 N Yerusalen findima nen sewan na n xa
 n yi jaxan n ma yamani.
 Wuga xuiin nun gbelegbele xuiin mi fa mema a yi
 sonon.

20 A mi fa ligama mɛnni
 diin bari nɛnɛn yi faxa,
 a na xii dando ti,
 hanma fonne mi e siimayaan dɛfe,
 bayo muxun naxan mi forixi e tagi,
 na mi faxɛ ɲɛɛ kɛmɛn xanbi.
 Yulubi kanna naxan ma siimayaan mi danguma
 ɲɛɛ kɛmɛn na,
 na yatɛma dangatɔɔn nan na.

21 E banxine tima nɛn,
 e dɔxɔ e kui,
 e sansine sima nɛn,
 e yi e bogine don.

22 E mi fa banxine tima,
 muxu gbɛtɛ yi dɔxɔ e kui.
 E mi fa sansine sima,
 muxu gbɛtɛ yi e bogin don,
 bayo n ma muxune siimayaan luma nɛn
 alo wudina,
 n ma muxu sugandixine sɛwama nɛn e wali xɔnne
 fe ra.

23 E mi fa walima fuuni,
 e mi fa diine barima,
 gbalon yi e sɔtɔ,
 bayo e findima yamaan nan na
 Alatala barakan sama naxanye fe yi,
 e tan nun e yixɛtɛne.

24 Nayi, benun e xa n maxandi,
 n bata e yabi,
 e nɛma falan ti, n bata e xuiin namɛ.

25 Kankon nun yɛxɛɛ diina e dɛgema nɛn e bode
 xɔn,
 yatan sɛxɛn donma nɛn alo ɲingena,
 burunburunna yi findi saɲin balon na.

E mi fe ɲaxi yo ligama,
kala yo mi fa tiyε n ma geya sariɲanxin yire yo yi!”
Alatala naxa na kiini.

66

Ala batu ki kɛndɛna

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Kore xɔnna nan n ma manga gbɛdɛn na,
bɔxɔn yi findi n san tiden na.

Ɛ nɔɛ banxin mundun tiyε n xa,
n ma matabuden findε minɛn na?

² N tan nan seni itoe birin daxi,
e yi lu na.

Nayi, n na n yɛɛn tima muxun sifani ito nan na:
tɔrɔ muxun naxan niin sɔxɔlɛxi,
naxan xuruxurunma gaxuni n ma falan bun.”
Alatalaa falan nan na ra.

³ Naxan na ɲingen ba saraxan na
na yatɛma nɛn alo muxu faxana,
naxan na yɛxɛɛn ba saraxan na,
na luxi nɛn alo a baren nan faxama,
naxan na bogi se saraxan ba,
na luxi nɛn
alo a xɔsɛn wunla nan nalima n ma,
naxan na wusulanna gan,
na luxi nɛn
alo a suxuren nan kima,
na muxune birin biraxi e yɛtɛ kirane nan fɔxɔ ra,
e haramu feene yi rafan e ma.

⁴ N fan fe xɔdɛxɛn nan nagidima e ma.
N na e gaxu feen nafama nɛn e ma,
bayo n bata xinla ti,
muxu yo mi a ratin,

bayo n bata falan ti,
 muxu yo mi a tuli mati n na.
 Koni naxan naṅaxu n ma,
 e yi na liga,
 naxan yo mi rafan n ma,
 e yi na sugandi.

Ala a yamaan madendenma nen

⁵ Ɛ tuli mati Alatalaa falan na,
 Ɛ tan naxanye xuruxurunma gaxuni a falan bun
 ma.

A naxa, “Ɛ ngaxakedenne ito nan falaxi,
 Ɛ raṅaxu naxanye ma,
 naxanye e mɛma Ɛ ra n xinla fe ra,
 e naxa, ‘Alatala xa a binyen mayita,
 nxu yi Ɛ sɛwan to!’

Koni e tan nan yagima.

⁶ Sɔnxɔ xuiin minima nen taani!
 Gbelegbele xuiin yi mini Ala Batu Banxini!
 Alatala nan a yaxune saranma e kewanle ra.”

⁷ “Benun a kuiin xa keli a ra,
 a bata diin xali,
 benun a xa diin barin xɔlen kolon,
 a bata a dii xɛmɛn bari!

⁸ Nde bata na fe sifan mɛ singen?
 Nde bata na fe sifan to singen?
 Yamanan tiye lɔxɔ kedenni ba?
 Siyana nde nɔɛ sɔte lɔxɔ kedenni ba?

Anu, Siyon taan luxi nen
 alo ɲaxalan fudikanna,
 a kuina a xɔlɔ fɔlɔxi nen tun,
 a yi a yamaan bari!”

⁹ Alatala naxa,
 “N tan dii bari waxatin nafɛ ba,

diin mi bari?
 Xa n tan nan diin barin nagidixi,
 n tondε na ma ba?”
 Ε Ala naxa na kiini.

¹⁰ Ε ηaxan Yerusalen kaane xon,
 a xa findi ε sewa xunna ra,
 a rafan ε tan naxanye birin ma!
 Ε ηaxan Yerusalen kaane xon han,
 ε tan naxanye birin sunuxi a fe ra.

¹¹ Amasoto, a luma nen alo ε nga,
 ε yi a xijen min, a yi ε madenden.
 Ε lugoma nen,
 ε yi a fanna nun a binyen kolon.

¹² Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “N boje xunbenla rasigama Yerusalen ma nen alo
 baana,

e nun siyane nafunla alo fufana.
 Ε xijen minma nen, ε yi banba,
 ε masugusugu xinbin fari,

¹³ alo muxuna nga a madendenma kii naxan yi,
 n fan ε madendenma na kii nin.
 Ε madendenma nen Yerusalen taani.”

¹⁴ Ε na toma nen,
 ε bojen yi lu sewaxi,
 ε mon yi sabati alo sexena.

Alatala a senben yitama nen a walikene ra,
 a yi a xolon yita a yaxune ra.

¹⁵ Bayo Alatala fama teen nan na,
 a yenge so wontorone luxi
 alo wuluwunla,
 alogo a fitinaxin xa a xolon nakamali
 a konko xuiin yi rakamali tee dege gbeen na.

16 Alatala muxune birin makitima nɛn
 tɛɛn nun silanfanna ra.
 Alatala muxu faxaxine rawuyama ayi nɛn.

17 Naxanye e yitɔnma,
 e yɛtɛ rasariɲan
 alogo e xa siga kide nakɔne yi,
 e biraxi e bode fɔxɔ ra,
 siga nakɔn tagini,
 e tan naxanye xɔsɛ subene nun sulumɛne nun
                   haramu seene donma,
 ne birin halagima nɛn e bode xɔn.
 Alatalaa falan nan na ra.

Ala siyane birin malanma nɛn

18 Ala naxa, “N na e kɛwanle nun e miriyane kolon. Siyane nun xuine birin malan waxatin bata a li. E fama nɛn, e yi n ma binyen to. 19 N taxamasenna sama nɛn e tagi: yamaan muxu dɔnxɛn naxanye luxi e nii ra, n na ndee rasigama nɛn siyane ma, siga Tarasisi kaane nun Pulone ma e nun Ludu kaane, xali woli kɛndɛne. Ndee mɔn yi siga Tubali nun Girɛki yamanani e nun fɔxɔ ige tagi bɔxɔ makuyene, naxanye mi n xinla fe mɛxi, naxanye mi n ma binyen toxi, e yi n ma binyena fe fala siyane tagi. 20 E fama nɛn ɛ ngaxakedenne birin na, keli siyane birin yi, e findi kiseene ra Alatala xa, e fa soone fari e nun wontorone nun wontoro xunna soxine kui e nun sofanle nun ɲɔgɔmɛne fari, fa n ma geya sariɲanxin fari Yerusalɛn yi. Alatala naxa na kiini. E fama e ra nɛn alo Isirayila kaane fama e bogi se saraxane ra Alatala Batu Banxini kii naxan yi

goron sariɗanxine kui. ²¹ N mɓn e tan ndee find-
ima nɛn saraxaraline nun Lewi bɓnsɓnna muxune
ra.” Alatala naxa na kiini.

²² “E xinla nun ε yixεtεne luma nɛn n yεtagi
alo kore xɔri nɛnɛn nun bɔxɔ xɔri nɛnɛn luma n
yεtagi kii naxan yi,
n fama naxanye dadeni.”

Alatalaa falan nan na ra
²³ “Nayi, kike nɛnε yo kike nɛnε,
Matabu Lɔxɔ yo Matabu Lɔxɔ,
adamadiine birin fama nɛn,
e fa e xinbi sin n bun ma.”

Alatala naxa na kiini.

²⁴ “E na mini,
e yi muxune binbine to,
naxanye murutεxi n xili ma.
Kunla naxanye e donma,
ne mi faxε mumε,
tεɛn naxan e ganma,
na mi tuyε mumε!
Adamadiine birin yi kabε e tɔrɔyaan ma.”

Kisin Kiraan Kitabuna

The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.

La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012

Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de la Bible. Cette création est mise à disposition selon le Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas de Modification 3.0 Unported disponible en ligne

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou par courrier postal à Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.

copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78